

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ**

**SARA ŞAHİNKANAT'IN RESİMLİ KİTAPLARININ ÇOCUK
EDEBİYATI TEMEL İLKELERİ VE ÇOCUKLARDA FELSEFİ
DÜŞÜNME BECERİSİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Arzu YILMAZ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE**

**RİZE
2023**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalında, Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE danışmanlığında, Arzu YILMAZ tarafından hazırlanan *Sara Şahinkanat'ın Resimli Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Temel İlkeleri ve Çocuklarda Felsefi Düşünme Becerisi Yönünden İncelenmesi* adlı bu tez çalışması 13/09/2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/~~oy çokluğuyla~~ ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvanı, Adı SOYADI	İmza
Başkan	: Doç. Dr. Yasemin BAKİ	
Üye	: Doç. Dr. Erhan ŞEN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE	

ETİK BEYAN

Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “Sara Şahinkanat’ın Resimli Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Temel İlkeleri ve Çocuklarda Felsefi Düşünme Becerisi Yönünden İncelenmesi” adlı tezim, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Tez çalışmamda, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılacak bir durumun ortaya çıkması hâlinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiçbir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

13/09/2023

Arzu YILMAZ

ÖN SÖZ

Yahya Kemal Beyatlı “İnsan âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar.” diyor. Bir kız çocuğu olarak her zaman hayallerimde yaşayan, içimdeki çocuğu da bununla yaşatan, beni bugünkü ben yapan başta çocukluğumun ortağı merhum ablam Necla YILMAZ’a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca benden desteğini ve şefkatini esirgemeyen dedem İsmail YILMAZ’a, bana her zaman inanan aileme, arkadaşlarıma ve öğretmenlerime teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca destekleri için değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE’ye teşekkür ederim.

Bir teşekkür de beni çocukluğun masum dünyasına kabul ettikleri için öğrencilerime...

Arzu YILMAZ

Rize/2023

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ETİK BEYAN.....	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IX
ABSTRACT.....	X
KISALTMALAR.....	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1
1. ÇOCUK VE EDEBİYAT	7
1.1. Çocuk ve Çocukluk	7
1.2. Edebiyat- Çocuk Edebiyatı	9
1.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Temel Nitelikler	10
1.3.1. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Dış Yapı.....	11
Özellikleri.....	11
1.3.2. İç Yapı Özellikleri	12
2. DÜŞÜNME.....	15
2.1. Eleştirel Düşünme	16
2.2. Yaratıcı Düşünme	18
2.3. Özenli Düşünme.....	20
2.4. Felsefi Düşünme	22
3. ÇOCUK VE FELSEFE.....	24
3.1. Çocuklarda Felsefi Düşüncenin Tarihsel Gelişimi	26
3.2. Çocuk Edebiyatı ve Felsefe.....	29
3.3. Çocuk Edebiyatı Ürünleri Yoluyla Felsefi Düşünce Gelişimi.....	31
3.4. Sara Şahinkanat'ın Hayatı ve Eserleri	33
3.5. İlgili Araştırmalar.....	33
3.5.1. Çocuk Edebiyatı Temel Niteliklerine Yönelik Çalışmalar.....	34
3.5.2. Çocuk ve Felsefe İlişkisine Yönelik Çalışmalar	37
4. YÖNTEM	42

4.1. Araştırmanın Modeli	42
4.2. Çalışmanın Materyali	42
4.3. Veri Toplama Yöntemi	43
4.4. Verilerin Analizi	43
5. BULGULAR.....	45
5.1. Annemin Çantası.....	45
5.1.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	45
5.1.1.1. Dış Yapı Özellikleri.....	45
5.1.1.2. İç Yapı Özellikleri	51
5.1.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	53
5.1.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	53
5.1.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	55
5.1.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	56
5.1.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	57
5.1.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	61
5.2. Babamın Battaniyesi	62
5.2.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	62
5.2.1.1. Dış Yapı Özellikleri.....	62
5.2.1.2. İç Yapı Özellikleri	67
5.2.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	69
5.2.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	69
5.2.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	71
5.2.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	72
5.2.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	73
5.2.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	76
5.3. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	77
5.3.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	77
5.3.1.1. Dış Yapı Özellikleri.....	77
5.3.1.2. İç Yapı Özellikleri	83
5.3.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	85
5.3.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	85
5.3.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	87

5.3.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	87
5.3.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	88
5.3.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular	91
5.4. Kuşlara Fısıldayan Kız	93
5.4.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	93
5.4.1.1. Dış Yapı Özellikleri	93
5.4.1.2. İç Yapı Özellikleri	98
5.4.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	99
5.4.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	99
5.4.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	100
5.4.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	101
5.4.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	102
5.4.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular	104
5.5. Maymun Kral	106
5.5.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	106
5.5.1.1. Dış Yapı Özellikleri	106
5.5.1.2. İç Yapı Özellikleri	110
5.5.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	112
5.5.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	112
5.5.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	114
5.5.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	115
5.5.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	116
5.5.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular	120
5.6. Mevsimlere Güzelleme	121
5.6.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	121
5.6.1.1. Dış Yapı Özellikleri	121
5.6.1.2. İç Yapı Özellikleri	127
5.6.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	128
5.6.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	128
5.6.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	129
5.6.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	130
5.6.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	130

5.6.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	134
5.7. Üç Kedi Bir Canavar.....	135
5.7.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	135
5.7.1.1. Dış Yapı Özellikleri.....	135
5.7.1.2. İç Yapı Özellikleri	141
5.7.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	143
5.7.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	143
5.7.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	144
5.7.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	145
5.7.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	145
5.7.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	148
5.8. Üç Kedi Bir Dilek	149
5.8.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	149
5.8.1.1.Dış Yapı Özellikleri.....	149
5.8.1.2. İç Yapı Özellikleri	154
5.8.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	156
5.8.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	156
5.8.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	157
5.8.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	158
5.8.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	159
5.8.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	162
5.9. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	163
5.9.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular	163
5.9.1.1. Dış Yapı Özellikleri.....	163
5.9.1.2. İç Yapı Özellikleri	168
5.9.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular	169
5.9.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	169
5.9.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	171
5.9.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	171
5.9.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular	172
5.9.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular.....	176
6. SONUÇ VE TARTIŞMA	178

6.1. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken İç Yapı Özelliklerine Uygunluğuna Yönelik Sonuçlar	179
6.2. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Dış Yapı Özelliklerine Uygunluğuna Yönelik Sonuçlar	181
6.3. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Eleştirel, Yaratıcı, Özenli ve Felsefî Düşünme Becerisinin Gelişimine Katkısına Yönelik Sonuçlar	182
7. ÖNERİLER.....	184
KAYNAKÇA.....	185
EKLER.....	192

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Temel Eğitim

Tez Türü : Yüksek Lisans

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE

Hazırlayan : Arzu YILMAZ

Yıl : 2023

Sayfa Sayısı : 192

ÖZET

SARA ŞAHİNKANAT’IN RESİMLİ KİTAPLARININ ÇOCUK EDEBİYATI TEMEL İLKELERİ VE ÇOCUKLARDA FELSEFİ DÜŞÜNME BECERİSİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Bu araştırmada, Sara Şahinkanat’a ait kitaplar çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygunluk ile çocuklarda felsefi düşünme becerisi yönünden incelenmiştir. Bu kapsamda yazarın Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?, Kuşlara Fısıldayan Kız, Maymun Kral, Mevsimlere Güzelleme, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlarını taşıyan toplam dokuz eseri, ilk aşamada alanyazında benimsenen çocuk edebiyatı temel ilkeleri açısından incelenmiş; ikinci aşamada ise bu eserlerin, çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimine katkısı üzerinde durulmuştur. Nitel araştırma yöntemine göre gerçekleştirilen araştırmada veriler, doküman incelemesi yöntemi ile elde edilerek betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Kitap çözümlemelerinde ayrıca Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi de kullanılmıştır. Böylece eserlerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve felsefi düşünme becerilerine katkıları ortaya konmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre incelenen eserlerin çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygun nitelikte olduğu saptanmış; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve felsefi düşünme becerilerinin gelişimine çeşitli katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, felsefi düşünme, felsefi düşünme becerisi, Sara Şahinkanat.

Recep Tayyip Erdogan University Institute of Graduate Studies

Department : Primary Education

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Assist. Prof. Dr. Bekir GÖKÇE

Author : Arzu YILMAZ

Year : 2023

Pages : 192

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF SARA ŞAHİNKANAT'S ILLUSTRATED BOOKS IN TERMS OF BASIC PRINCIPLES OF CHILDREN'S LITERATURE AND PHILOSOPHICAL THINKING SKILLS IN CHILDREN

In this research, Sara Şahinkanat's books were analyzed in terms of compliance with the basic principles of children's literature and philosophical thinking skills in children. In this context, the author's nine books named "Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?, Kuşlara Fısıldayan Kız, Maymun Kral, Mevsimlere Güzelleme, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor" were examined. In the first step these books were examined in terms of the basic principles of children's literature. In the second step, the contributions of these works to the philosophical thoughts of children were analysed. In the research, which was conducted according to the qualitative research method, the data were obtained through document analysis and analyzed through descriptive analysis. The Philosophical Thinking Skills Checklist was also used in the book analysis.. In this way, the contribution of works in critical thinking, creative thinking, careful thinking and philosophical thinking skills were revealed. The results of the research show that the examined works are in accordance with the basic principles of children's literature, and they make various contributions to the development of critical thinking, creative thinking, careful thinking and philosophical thinking skills.

Keywords: Children's literature, philosophical thinking, philosophical thinking skills, Sara Şahinkanat.

KISALTMALAR

Akt	:	Aktaran
IAPC	:	Institute for the Advancement of Philosophy for Children (Çocuklar İçin Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü)
c	:	Cilt
P4C	:	(Philosophy for Children): Çocuklar için Felsefe
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDÖP	:	Türkçe Dersi Öğretim Programı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çocuklarla Felsefenin Tarihsel Gelişimi	27
Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ile Yayınevi Bilgisi	42
Tablo 3. Annemin Çantası adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları	60
Tablo 4. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	61
Tablo 5. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	61
Tablo 6. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	61
Tablo 7. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	62
Tablo 8. Babamın Battaniyesi adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları	75
Tablo 9. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	76
Tablo 10. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	76
Tablo 11. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	76
Tablo 12. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	77
Tablo 13. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları.....	90
Tablo 14. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	91
Tablo 15. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	91
Tablo 16. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	92

Tablo 17. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	92
Tablo 18. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları	103
Tablo 19. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	104
Tablo 20. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	105
Tablo 21. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	105
Tablo 22. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	105
Tablo 23. Maymun Kral adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları	119
Tablo 24. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	120
Tablo 25. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	120
Tablo 26. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	120
Tablo 27. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	121
Tablo 28. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları	133
Tablo 29. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	134
Tablo 30. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	134
Tablo 31. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	134
Tablo 32. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	135

Tablo 33. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları	147
Tablo 34. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	148
Tablo 35. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	148
Tablo 36. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	148
Tablo 37. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	149
Tablo 38. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları	161
Tablo 39. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	162
Tablo 40. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	162
Tablo 41. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	162
Tablo 42. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular.....	163
Tablo 43. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları.....	175
Tablo 44. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	176
Tablo 45. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	176
Tablo 46. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	176
Tablo 47. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular	177

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Annemin Çantası Resimleme-1	47
Şekil 2. Annemin Çantası Resimleme-2	47
Şekil 3. Annemin Çantası Resimleme-3	48
Şekil 4. Annemin Çantası Resimleme-4	48
Şekil 5. Annemin Çantası Resimleme-5	49
Şekil 6. Annemin Çantası Resimleme-6	49
Şekil 7. Annemin Çantası Resimleme-7	50
Şekil 8. Annemin Çantası Resimleme-8	50
Şekil 9. Babamın Battaniyesi Resimleme-1	65
Şekil 10. Babamın Battaniyesi Resimleme-2	66
Şekil 11. Babamın Battaniyesi Resimleme-3	66
Şekil 12. Babamın Battaniyesi Resimleme-4	67
Şekil 13. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-1	79
Şekil 14. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-2	80
Şekil 15. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-3	80
Şekil 16. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-4	81
Şekil 17. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-5	82
Şekil 18. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-6	83
Şekil 19. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-1	95
Şekil 20. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-2	95
Şekil 21. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-3	96
Şekil 22. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-4	96
Şekil 23. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-5	97
Şekil 24. Maymun Kral-1	108
Şekil 25. Maymun Kral-2	108
Şekil 26. Maymun Kral-3	109
Şekil 27. Maymun Kral-4	109
Şekil 28. Maymun Kral-5	110
Şekil 29. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-1	123
Şekil 30. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-2	124

Şekil 31. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-3	125
Şekil 32. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-4	125
Şekil 33. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-5	126
Şekil 34. Üç Kedi Bir Canavar-1	137
Şekil 35. Üç Kedi Bir Canavar-2.....	138
Şekil 36. Üç Kedi Bir Canavar-3.....	138
Şekil 37. Üç Kedi Bir Canavar-4.....	139
Şekil 38. Üç Kedi Bir Canavar-5.....	140
Şekil 39. Üç Kedi Bir Canavar-6.....	140
Şekil 40. Üç Kedi Bir Dilek-1	151
Şekil 41. Üç Kedi Bir Dilek-2	152
Şekil 42. Üç Kedi Bir Dilek-3	153
Şekil 43. Üç Kedi Bir Dilek-4	153
Şekil 44. Üç Kedi Bir Dilek-5	154
Şekil 45. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-1	165
Şekil 46. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-2	166
Şekil 47. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-3	166
Şekil 48. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-4	167
Şekil 49. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-5	168

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, problem cümlesi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Bir toplumu oluşturan ve geleceğe taşıyan değerlerin başında çocuklar gelmektedir. Çocuklar toplumun tüm kesimleri ile birlikte yaşadığı topluma değer katmakta ve o toplumun ürettiği değerlerle beslenmektedir. Toplumun çocuğu beslediği kaynakların başında çocuk edebiyatı gelmektedir. Çocuk edebiyatı, çocuklar için üretilen edebî eserlerin tamamını içermektedir. Önceleri edebiyat içerisinde ayrı bir alan olarak yer almayan çocuk edebiyatı, zaman içerisinde çocuğa yönelik bakışın değişmesi, toplumsal, düşünsel ve birçok değişim ile beraber edebiyat içerisinde özel bir alan olarak yerini almıştır. Çocuk edebiyatı çocuğun ilgi, istek ve ihtiyaçları ile gelişim özelliklerini dikkate alan aynı zamanda çocuğun düşün dünyasını zenginleştiren büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. Günümüzde çocuk edebiyatının üstlendiği sorumluluk daha da artmakta olup nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine olan ihtiyacın her dönem olduğu gibi fazla olduğu söylenebilir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin; çocuğu güldüren, bilgilendiren, okuma sevgisi aşılayan eserler olmakla birlikte artık düşünme becerisini geliştirme yönü de öne çıkmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara ulaşılan en kestirme yol olduğu için, değişen ve dönüşen 21. yüzyılda bireyin sahip olması gereken becerilerin bu yolla kazandırılması önemlidir. 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan bu yetiler yerli ve yabancı birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlamalar ve sınıflandırmalarla ortaya konmakla birlikte yaratıcılık, eleştirel bakış açısı, sorgulama, problem çözme, iş birliği, esneklik, merak, hayal gücü, iletişim, farkındalık gibi becerilerin temel alındığı görülmektedir (Kırgız, 2019). Bu anlamda düşünme becerilerini geliştiren Mathew Lipman'ın öncülük ettiği çocuklar için felsefe hareketi ile son yıllarda çocuklara ilişkin atölyelerle düşünme becerilerinin gelişiminin desteklendiği görülmektedir (Karakaya,2006). Aynı zamanda atölyelerin malzeme olarak metinleri de kullanması çocuk edebiyatı ile sözü edilen niteliklerin kesişimini ortaya koyarak çocuklarda düşünme becerisinin gelişiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisinin ve

öneminin açıkça görüldüğü ifade edilebilir. Son yıllarda özellikle çocuklarda düşünme becerilerinin gelişimi ve buna bağlı olarak felsefi düşünme becerisinin gelişimi birçok akademisyen, eğitimci ve ebeveynin de dikkatini çekmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar da 2015 yılından itibaren artış göstermiştir.

Mustafa Ruhi Şirin Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun!(2018) kitabında:

“Söyler misin baba, kim kurtaracak çocukları sanal oyuncakların oyuncağı olmaktan?” şeklinde çocuk ağzından bir soru sormaktadır. İşte belki de bu soru akıllara neden düşünmeyi önceleyen çocuk edebiyatı sorusunu getirmektedir. Aynı soru ile zihnini yoran yazarlardan biri olan Sara Şahinkanat da çocukları sanal oyuncakların oyuncağı olmaktan kurtaran eserler kaleme alarak çocuk edebiyatı-felsefe ilişkisini beslemektedir. Yazarın eserleri son yıllarda çok okunan eserler arasında yer alması nedeniyle dikkat çekmektedir.

Sara Şahinkanat’ın eserleri kitapseverlerin sıklıkla başvurduğu önemli yapıtlardır. Yazarın kitaplarına ilişkin son yıllarda artan ilgi ile beraber kitapları akademik çalışmaların konusu olmuştur. Yazara ait eserleri farklı yönlerden ele alan dört adet yüksek lisans tezi mevcuttur.

Sara Şahinkanat’ın eserlerinin nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri olmasının yanında, bu eserlerin farklı ve özel bir yönü olan felsefi düşünme becerisini besleyici rolünü ortaya koymak, bu çalışmanın temel amacıdır.

Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı, çocuğun dünyasında çok erken yaşlardan itibaren çeşitli türleri ile yer edinmektedir. Bu süreçte çocuğun karşılaştığı birçok eser çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken özellikleri taşıırken bir kısmı ise bu niteliklerden uzak olabilmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması beklenen temel nitelikler, çocuğu eğitsel ve duyuşsal olarak desteklerken aynı zamanda edebî bir haz alma imkânı da sağlamaktadır.

Son yıllarda gelişmiş birçok ülkede çocuklar için felsefe, çocuk ve felsefe ile çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimi konulu araştırmalar yoğunlaşmıştır. Bu alandaki çalışmalar ile ilgili bilgiler ilgili araştırmalar başlığı altında verilmiştir.

21. yüzyılda eğitimden temel beklenti, doğru düşünen bireyler yetiştirmektir.

Düşünme becerisi gelişigüzel bir gelişime bırakılmayacak kadar önemli ve yapılandırılması gereken üst bir beceridir. Ülkemizde hâlihazırda düşünme eğitimi, ortaokul düzeyinde ders olarak okutulmaktadır. Ancak ilkokul düzeyinde bu amaca hizmet eden çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu da araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Doğru düşünme becerisi sadece bir eğitim kademesi ya da yaş ile sınırlı olmamalı, olabildiğince küçük yaş gruplarından itibaren kazandırılmaya çalışılmalıdır. Nitekim yurt dışında bu amaca yönelik çalışmalar uzun yıllardan beri yapılmaktadır. Ülkemizde de son dönemlerde birçok araştırmacının konuya ile çalışmaları sayesinde dikkat çekmektedir. Çocuk ve felsefe kavramlarının birlikte kullanılması ve bunun farklı kaynaklarla beslenerek yapılması yönünde çalışmalar mevcuttur. Çocuklarda felsefi düşünceyi geliştirmeye çalışırken öğretmen veya ebeveyn kolaylaştırıcı yani sürece rehberlik eden kişi olurken süreç içerisinde seçilen her türlü materyal kaynak olarak ifade edilmektedir. Jana Mohr Lone(2020) tarafından edebî ürünler “mükemmel felsefi kaynak” olarak görülmektedir. Bu araştırmada da her ders ve sınıf düzeyine hitap etmesi ve çocukların temel dil becerilerine sınırsız katkı sunmasından dolayı çocuk edebiyatı ürünleri seçilmiştir. Özellikle çocuğun hayatının önemli bir parçası olan çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuklarda felsefi düşünme becerinin geliştirilmesi, felsefe ile edebiyatın güçlü ilişkisini çocuklar açısından da ortaya koymaktadır.

Son yıllarda gelişmiş birçok ülkede çocuklar için felsefe, çocuk ve felsefe ile çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimi konulu araştırmalar yoğunlaşmıştır. Bu alandaki çalışmalar ilgili araştırmalar başlığı altında verilmiştir.

Bu araştırmada Sara Şahinkanat'ın eserleri çocuk edebiyatı temel ilkeleri ve çocuklarda felsefi düşünme becerisini gelişimi açısından incelenmiştir. Türkiye’de çocuk edebiyatı ve felsefi düşünme ilişkisini ele alan az sayıda çalışmanın bulunması nedeniyle araştırmanın başta eğitimciler olmak üzere ebeveynler, konuya ilgi duyan tüm bireyler ve araştırmacılara kaynak oluşturması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sara Şahinkanat'ın resimli kitaplarını çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygunluk ve çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimi yönünden incelemektir.

Problem Cümlesi

Bu çalışmanın temel problem cümlesi, “Sara Şahinkanat’a ait resimli kitaplar çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygun mudur ve bu eserler çocuklarda felsefi düşünme becerisini geliştirici nitelikte midir?” şeklindedir. Bu ana problem cümlesinden yola çıkarak aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir.

1. Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları, çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken iç yapı özelliklerine uygun mudur?
2. Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları, çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken dış yapı özelliklerine uygun mudur?
3. Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları, çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayıcı nitelikte midir?
4. Sara Şahinkanat'ın kitapları, çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayıcı nitelikte midir?
5. Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları, çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlayıcı nitelikte midir?
6. Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları, çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayıcı nitelikte midir?

Sayıtlar

Sara Şahinkanat tarafından kaleme alınan Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?, Kuşlara Fısıldayan Kız, Maymun Kral, Mevsimlere Güzelleme, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı eserlerin çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygun olduğu ve çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayabileceği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Sara Şahinkanat'ın kaleme aldığı okul öncesi ve ilkokul düzeyine hitap eden; Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?, Kuşlara Fısıldayan Kız, Maymun Kral, Mevsimlere Güzelleme, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlarını taşıyan dokuz resimli kitap ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007: 16)

Düşünme: Düşünme, denemeyi, yeniden denemeyi, yeniden kavramayı, yeniden kurmayı ifade eder (Taşdelen, 2013: 22-23)

Felsefe: Varlığın ve bilginin bilimsel olarak araştırılması (TDK, Güncel Türkçe Sözlük).

Çocuk Felsefesi: 'Çocuk Felsefesi' kavramı felsefe literatürü içerisinde ilk kez Karl Jaspers tarafından 1953 yılında kullanılmıştır. Almanca "Kinderphilosophie" veya "Philosophie für Kinder", İng. "Philosophy for Children" olarak geçen terim; "çocuk" ve "felsefe" kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kavram, Türkçeye "çocuk felsefesi" veya "çocuklar için felsefe" olarak çevrilebilmektedir. Bu kavram "çocuklar için felsefe" temasında dört değişik anlamda kullanılmaktadır. (Karakaya, 2006: 24)

Çocuklarla Felsefe: Çocukların bu alanda eğitim almış yetişkinlerin rehberliğinde, grup tartışmaları yoluyla, belirli kavramlar ve sorunlar üzerine düşünmesini, sorular sormasını ve akıl yürütmesini kapsar. Çocuklarla felsefe uygulamalarının merkezinde bir hikâye, resim ya da şiir gibi belirli bir uyaran bulunur. Bu uyaran doğrultusunda şekillenen tartışmalar yoluyla çocuklar kendi sorularını ve düşüncelerini ortaya koyarak, birbirlerinin fikirlerine neden katılıp

katılmadığını belirtirler. Çocuklarla felsefe programı; öğrencilerin kendi deneyimleri ile okudukları öyküler ve yazınsal metinler arasında ilişkiler kurmalarına, özgün ve eleştirel bir bakış açısıyla dünyayı sorgulamalarına, düşünce, dil ve dünya arasındaki ilişkileri keşfetmelerine olanak sağlayan bir programdır (Direk, 2002; akt. Erdoğan, 2018).

1. ÇOCUK VE EDEBİYAT

1.1. Çocuk ve Çocukluk

Neil Postman'ın Çocukluğun Yokoluşu (1995: 6) eserinde “Çocuklar, göremeyeceğimiz bir zamana gönderdiğimiz canlı mesajlardır.” ifadesini kullanmıştır. Postman'ın canlı mesaj olarak gördüğü çocuklar için ülkemizdeki en yaygın tanımlamalardan biri “İki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek.” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976) biçimindedir. Dünyada ise Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan, “18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır” tanımı öne çıkmaktadır. Ancak çocuk kavramı tanımlamaların ötesinde farklı açılardan ele alındığında anlamı genişlemektedir. Fizyolojik, psikolojik, zihinsel ve duygusal gelişim, ruhsal gelişim, toplumsal açıdan, hukuki açıdan çocuk kavramı ele alındığında kavramın kapsamı ve karşıladığı anlam değişmektedir (Baş, 2015).

Tarihsel süreç içerisinde çocuğa yönelik bakış sosyal, ekonomik ve toplumsal gelişmelere bağlı olarak değişim göstermiştir. Çocukların toplumda nesneden özneye geçişi, çocuğun toplumdaki tüm varlığına ilişkin yenilikleri beraberinde getirirken dilde de çocuğa yönelik kavramları değiştirmiştir. Zaman içerisinde yaşanacak değişimlerin şu an ifade edilen tanımlamaları da değiştirmesi mümkündür. Bu noktada çocuk kavramının ne olduğunu belirtmek yerine son olarak ne olmadığını ifade etmek daha uygun olacaktır. Nitekim Baş'ın (2015) da ifade ettiği gibi çocuk basit bir varlık değildir, çocuk oyuncak değildir, insandır.

Çocukluk, her kavram gibi sosyal olarak tanımlanmış ve her toplumda farklılıklar gösteren tarihsel ve kültürel bir inşadır. Her ne kadar biyolojik özellikleri ve bir takım ihtiyaçları nedeniyle yetişkinlere bağımlılıkları ortak olsa da, çocukluk tarihsel ve kültürel olarak önemli farklılıklara ve değişimlere sahiptir (Kağıtçıbaşı, 2000; akt. Ercan, 2011). Bu ifade çocukluğun bir süreci içerdiğini ortaya kaymaktadır. Aynı zamanda süreç içerisinde çocukluk kavramının birçok etki ile şekillendiğini ve toplumun kavrama yönelik algısının da zamanla farklı şekiller aldığı söylenebilir.

Çocukluğun tarihsel süreç içerisinde geçirdiği birçok değişim vardır. Çocukluk fikri, çocuğu değerli bulmayan aksine yük gören Antik Çağ'da pek

önemsenmemiştir. Orta Çağ'da da çocukluk düşüncesi henüz beklenen düzeyde olmasa da bu dönemde ayrıcalıklı ailelerin kendi çocukları özelinde çocuğa yönelik farklı bir algı gelişmesine sebep olması ve yeni düşüncelerin doğmasını sağladığı söylenebilir. Çocukluk fikri açısından Rönesans, Reform ve Aydınlanma süreci en önemli dönemlerdir. Bu dönemlerin topluma yaydığı birçok fikir bireye bakışı, topluma bakışı değiştirmiştir. Değişen toplum ise çocukluğa yeni bakış açıları geliştirmiştir. Bu bakımdan çocukluk fikri Rönesans'ın büyük icatlarından biridir. Belki de en insani olanıdır. Bilim, ulus devlet ve dinsel özgürlük ile birlikte hem toplumsal bir yapı hem de psikolojik bir koşul olarak çocukluk, on altıncı yüzyıl esnasında oluşmuş ya da ortaya çıkmış ve günümüze kadar inceltilmiş ve desteklenmiştir (Postman, 1995: 7).

Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı olarak belirttiğimiz sürecin ektiği fikir tohumları ile birey, toplum birçok açıdan değişim içine girmiştir. Bu değişimler toplumun her alanında kendini gösterirken çocukluk fikrine en çok etki eden aile kavramı ve okul kavramını da oldukça fazla etkilemiştir. Tarihsel süreç içinde değişen aile kavramı, ailede çocuğun yerini, çocukluk fikrinin aile özelinde tüm toplumda değişimine doğrudan etki etmiştir. Aynı zamanda okul adı verilen kurumların yaygınlaşması ve okulların öğrencileri olarak çocukların farklı algılanmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır (Eraslan, 2019: 84).

Çocukluk kavramı aileye yönelik, okula yönelik ortaya çıkan fikirlerden etkilenip dönüşürken, toplumdaki ekonomik, teknolojik, hukuk gibi gelişimlerden de açıkça etkilemektedir. Refah düzeyinin artması ile çocuk ve çocukluk fikri de önem kazanmaktadır. Aynı zamanda toplumdaki teknolojik gelişimler de çocuğu ve dolayısıyla çocukluk düşüncesini bir yönden etkilemektedir. Bunun yanında gözden kaçırılmaması gereken önemli bir ayrıntı da çocuğun özne olarak var olmasına çocuk edebiyatı yazarlarının da önemli katkı sağladığı gerçeğidir (Şirin, 2015: 73).

Tüm dünyada çocuklar için yapılan hukuksal düzenlemeler çocuk ve çocukluk fikrine dikkat çekici ve bu fikri önemli hâle getirmektedir. Bu anlamda iyi örneklerden biri Çocuk Hakları Evrensel Bildirisi olabilir. Çünkü söz konusu bildiri ile çocuk ve çocukluk fikri, bu fikirlere yüklenen anlamlar, çocuğun toplumdaki yeri ve önemi başka bir boyut kazanmıştır. Son olarak çocuk ve çocukluk fikri başta da belirtildiği gibi kültürel ve tarihsel bir inşa ürünü olması sebebiyle sürekli bir

değişim ve dönüşümünü “Çocukluk yetişkinliğe giden yolda ilk ulaşılan durak, çıkılan ilk limandır.” (Onur, 2005; akt. Karadoğan, 2019) şeklinde ifade edilebilir.

1.2. Edebiyat- Çocuk Edebiyatı

Edebiyat en başta sanatsal bir ifade biçimidir. Dilthey’in (1995:34) ifadesi ile de sanat ve edebiyat “varoluşu anlamının organonu/aracı”dır. Bunun yanında edebiyatın bir aktarım olduğunu da ifade etmek mümkündür. Sever (2021: 17) de “Edebiyat (yazın) bize, sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış bir yaşam sunar. Yaşamımıza yeni anlamlar katar. İnsan ve yaşam gerçekliğini sanatçı duyarlılığı ile kavramamıza, bu gerçekliğe sanatçının penceresinden bakmamıza olanak sağlar. Her yeni pencere, yaşam ve insana ilişkin deneyimlerimizi zenginleştirir; onlara derinlik katar. Dilin en yetkin kullanım örnekleriyle bizi başkalarının deneyimlerine ortak eder.” şeklinde edebiyatın toplumun ve bireyin dünyasındaki yerini ifade etmektedir. Edebiyattan bahsedildiğinde genellikle sözcüklerin yarattığı dünya akla gelir ancak çocuk edebiyatı söz konusu olduğunda artık farklılaşan bir sanat formuna resimli kitapları da dâhil etmek gerekir. Çocuk edebiyatı bir bütün olarak içine girilebilecek görsel dünyalar sunar (Lukens, Smith, Coffel, 2018: 7).

Çocuk edebiyatı edebiyattan bağımsız olmayan ancak edebiyatın tüm niteliklerini barındırırken aynı zamanda çocuk ve çocukluk kavramları ile de iç içe geçmiş bir kavramdır. Çocuk edebiyatı ile ilgili birçok tanım mevcuttur. Sever’e (2021: 24-25) göre; “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” Şirin (2007:16) ise; “Temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve ‘çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde “çocuğa göre” içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğu okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.” şeklinde tanımlamıştır. Dilidüzgün de (1996:22) çocuk edebiyatını; 4 ile 12 arası yaşlara yönelik yazınsal değeri olan, çocuk gerçekliğini duyarlı olarak ele alan, çocuklara

okuma sevgisi ve alışkanlığı verebilecek ve onlara nitelikli okur kimliği kazandırabilecek sanatsal değerli kitaplar olarak ifade etmiştir. Baş (2015: 4-5) ise çocuk edebiyatının edebiyat içerisinde kendine has ölçütlerle var olduğunu belirtmiştir. Çocuk edebiyatı, çocukların psikolojik ve fizyolojik özelliklerine bağlı olarak onların hayal dünyalarına hitap eden, bayağılıktan, şiddetten ve çirkinlikten uzak; çocukları bütüncül bir yaklaşımla destekleyen hem; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine hem de zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin hepsidir. (Yalçın ve Aytaş, 2017). Çocuk edebiyatı ile ilgili bu tanımlar dışında başka tanımlar da mevcuttur. Birçok tanımın ortak özelliği olarak çocuk edebiyatının çocuğa;

- Görsel, dilsel ve düşünsel açıdan desteklemesi,
- Edebi değer taşıması,
- Çocukta sanatsal ölçüt oluşturabilmesi,
- Okurunun çocuk olduğunun farkında olması,
- Çocuğa göre olması,
- Çocuk gerçekçiliğine uygun olması, ifade edilebilir. Bu tanımlardan

hareketle çocuk edebiyatı için malzemesi çocuk ve çocukluk olan, bunu dilin tüm olanaklarını kullanarak yer yer görsel unsurlarla da destekleyen çocuğun ruhuna, zihnine dokunan, tüm bunları da sanatsal yönü ihmal etmeden gerçekleştiren edebiyat olarak ifade edilebilir.

1.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Temel Nitelikler

Çocuk bilişsel, sosyal, duygusal ve dilsel açıdan bir devinim içerisinde. Bu nedenle çocuklara yönelik yazılan eserler de gelişim dönemlerinin bilincinde ve çocukların bu süreçleri ile uyumlu olmak durumundadır. Çocuk edebiyatı ürünleri de tüm edebi eserler gibi belli ölçütlerle ortaya konarak çeşitli niteliklerle bezenmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı ürünlerinin nitelikli ve amacına hizmet eden eserler olabilmesi için taşıması gereken temel özellikler vardır. Bu özellikler üç temel isim altında toplanmıştır (Sever, 2006: 45-46):

- “1.Çocuk kitaplarının taşıması gereken tasarım özellikleri,
2. Çocuk kitaplarının taşıması gereken içerik özellikleri,
3. Çocuk kitaplarının taşıması gereken temel eğitim ilkeleri”

1.3.1. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Dış Yapı Özellikleri

Boyut

Çocukların sürekli değişen ilgi alanlarını kitaplara yönlendirmek için, çocukluğun ilk yıllarında farklı büyüklükte kitaplar kullanılmalıdır. Çocuklara sunulacak kitapların boyutlarındaki çeşitlilik, çocukların hem büyük hem de küçük kavramlarını görmesi, somutlaştırması ve kitaba olan ilgisini sürdürmesi için gereklidir. Özellikle okul öncesi dönemde kitapların değişen boyutları hacim ve ağırlık açısından sorun yaratmamalı; çocuklar ellerine uygun kitapları oyuncak gibi istedikleri yere taşıyabilmelidir (Sever, 2006: 47). Kitap boyutları çocukların onlara istediği her zaman ve her yerde ulaşması açısından oldukça önemlidir. Yaş grubu dikkate alındığından özellikle ağırlık açısından yorucu olmayan ve taşınabilirliği olmalıdır.

Kâğıt Kalitesi

Çocuk edebiyatı ürünleri için kâğıt seçimi yapılırken daha çok dayanıklılık ve estetik beğeniye katkı sağlayıcı parlak ve kalın kâğıt tercih edilmelidir. Kalınlığı ile uzun süreli kullanıma olanak sağlarken parlak olması ile de resim yazıların daha ilgi çekici olması sağlanabilir.

Kapak

Dış yapı özelliklerinden kapak tasarımı; okuyucunun kitaba yönelmesini, kitapla arasında bağ kurmasını ve kitabı tercih etmesini sağlayan ilk uyaran durumundadır. Okuyucunun beklentilerini, ilgi ve beğenilerini karşılayan bir kapak; kitabın tercih edilerek okunmasına katkı sağlayacaktır (Kaplan, 2017).

Kapak; dikkat çekici, çocuğu esere davet edici nitelikte olmalıdır.

Ciltleme ve Baskı

Ciltleme için okur kitlesi göz önünde bulundurularak sağlamlığı, önceleyen türden olmalıdır. Bu ciltlemeye uygun örnek olarak iplik ciltleme örnek verilebilir. Bu açıdan ciltlemede eserin kullanım ömrünü uzatan, dayanıklı bir ciltleme olmalıdır.

Sayfa Düzeni

Bir kitabın sayfa düzenini her bir sayfada yer alan resimler ve metinler oluşturur. Bunun yanında paragraflar, kenar boşlukları, sayfanın kullanım biçimi de sayfa düzeninin önemli bir parçasıdır. Sayfa düzeni tekdüzelikten uzak, sayfa içerisinde değişikliğe yer verilmesi de okurun kitabın tamamını gözü ile taramasına yardımcı olur.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Çocuk edebiyatı ürünlerinde harf boyutu ve yazı tipi seçilirken çocuğun gelişimsel özellikleri belirleyici unsurdur. Gözü yormayan, çok küçük ya da çok büyük olmayan her yaş düzeyi için uzmanlarca önerilmiş yazı büyüklüklerine uygun şekilde eserler oluşturulmalıdır. Okul öncesi düzeyinde 24, 22, 20 gibi yazı puntoları kullanılırken yaş grubu arttıkça yazının büyüklüğü de ona göre düzenlenmeli, küçülmelidir.

Resim

Resimleme çocuk edebiyatının en önemli öğelerinden biridir. Çocuklar kitaplarla çok erken dönemde tanışırlar. Henüz okul öncesi eğitiminde başlamadan çocuklar ebeveynleri aracılığı ile ilk kitapları ile buluşmaktadırlar. Renkler ve şekillerin dikkat çekici olduğu bu dönemde çocuklar ellerine aldıkları eserlerin resimlerine göz gezdirmektedirler. Sonrasında okul öncesi dönemde bu yapılandırılmış bir sürece dönüşür. Görsellerden hareketle içerik hakkında yorum yapmaya başlar çocuklar. İlkokul ve sonrasında ise resim-metin ilişkisi içerisinde eseri anlamaya eser hakkında çıkarımlar yapmaya başlanmaktadır. Burada ilk dönemlerden itibaren canlı, göz yormayan ve çocuğa sanatsal bilinç veren niteliklerde olmalıdır.

1.3.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Edebiyat içerisinde kendine özel bir yer edinen çocuk edebiyatının, hitap ettiği okur kitlesi nedeniyle birtakım niteliklere sahip olması beklenmektedir. Çocuk edebiyatının; okurunun ilgi, ihtiyaç ve gelişimsel özelliklerine uygunluğunun yanı

sıra düşünsel ve edebi doyuruculuğa sahip, çocuğun ruhu ile beraber hayal dünyasına hitap edip zenginleştirmesi gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünleri öncelikle, ilgi çekici, merak uyandırıcı ve hayatın içinden seçtiği konuları okuruna sunmalıdır. Sunulan bu eser çocuğun hayatı ile ne kadar çok ilişkili ise o kadar okuru tarafından kabul görerek içselleştirilmektedir. Ancak bu düşünceden hareketle sadece yaşanması mümkün olayların konu alınacağı tarzda yanlış bir düşünce anlaşılmamalıdır. Aksine çocuk edebiyatı ürünleri, fantastik yönü güçlü ve zengin olmalıdır. Çünkü çocuğun yaşamı sadece yaşadıkları ve çevresi değildir. Çocuğun hayatı zihni ve hayal dünyasıdır. Birçok çocuk hayal dünyasında bir dünya kurmaktadır ve kendisini en iyi hissettiği alan bu hayal dünyasıdır.

Tema (İzlek)

Çocuk edebiyatı zengin içerik yelpazesi ile ortaya farklı temalardan birçok ürün çıkarmayı mümkün kılmaktadır. İçeriğin belirlenmesinde birçok unsur vardır, bunlardan en önemlisi çocuğa görelilik esasıdır. Çocuğa görelilik ilkesi ile yetişkin edebiyatının kısaltılıp küçültülerek çocuğa sunulması kastedilmemektedir. Burada çocuğun bilişsel, psikolojik ve sosyal özellikleri göz önünde bulundurularak sanatçı bakışının süzgecinden geçirilmesinin yanında çocuklara eser sunmanın hassasiyetini de üstlenerek içerik, tema seçimi yapılmalıdır. Çocuk ruhunun ve zihninin berraklığını bulandırmayacak ve katkı sağlayacak tercihler yapılmalıdır.

İleti

Çocuk edebiyatı ürünleri birçok edebî eser gibi okura bir ya da birden fazla ileti vermek ister. Edebiyatın yüklendiği görevlerden biri de edebi hazzın dışında okura mesaj vermektir. Edebiyat ürünlerinde iletiler açık ya da örtük şekilde ifade edilmektedir. İfade şekli olarak açık açıkça ileti verme kaygısı güden didaktik yönü ağır basan eserler çocukların ilgisini çekmeyerek beğeni dünyalarına hitap etmekten uzak kalmaktadır. Bunun yanında iletiyi örtük tutan ve çocuk gerçekliğini, çocuk dünyası içerisinde zenginleştiren eserler çocuklarda karşılık bulmaktadır. Bu nedenle çocuk okura yönelik ortaya konan eserlerin salt ileti verme kaygısı ile yaratılmasındansa çocuğun tüm özelliklerini dikkate alan, onu eserin içerisinde tutan ve onu eserin içerisindeki iletiyi kendisinin bulmasına olanak verici olmalıdır.

Karakterler

Çocuk edebiyatı ürünlerinde bir diğer önemli konu da karakter seçimidir. Eserlerde okura sunulan karakterler çocuğa göre ve çocuk gerçekliğine uygun olmalıdır. Aynı zamanda eserin tümünde dikkat edilen çocuğun gelişimsel özellikleri karakter seçiminde de göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavramların sıkça sorgulandığı bu dönemde çocuğun karşısına çıkarılacak karakterler çocuğun da kişilik gelişimine katkı sağlayıcı nitelikte olmalıdır.

Dil Anlatım

Çocuk edebiyatı ürünlerinde dil ve anlatım çocukların anlayacağı şekilde, anlam evrenine uygun olmalıdır. Anlaşılır bir dil tercihinin yanında Türkçenin dil zenginliğini hissettiren, özlü bir anlatım olmalıdır. Seçilen ifadeler, kullanılan dil okura dil bilinci aşılayan, dili kullanma niteliklerini olumlu yönde etkileyen tarzda olmalıdır. Tüm bunlarla beraber yaş grubu düşünüldüğünde dil gelişimi için önemli sayılacak bu dönemin çocuklar açısından gelişimi destekleyici ve kolaylaştırıcı olması gerekmektedir.

2. DÜŞÜNME

Düşünme; bir sorunun giderilmesi için birçok zihinsel süreci içeren, bilinçli, etkin, devingen, amaca yönelik, dizgesel, konuya ilişkin bilgiler arasında karşılaştırmalar yapılmasını/anlamalı bağlantılar kurulmasını gerektiren, sonuç çıkarma, karar verme ve yargıya varma etkinliğidir Aslan (2013). Lipman (1994) için ise düşünme bilgiler arasında bağlantı kurma işidir. Cüceloğlu (1994) düşünmeyi, içinde bulunulan durumu anlayabilmek amacıyla yapılan aktif, amaca yönelik organize zihinsel süreç olarak tanımlamıştır. Özden'e (1998; akt. Cevher, 2008) göre düşünme; gözlem, deneyim, sezgi, akıl yürütme ve diğer yollarla elde edilen bilgilerin kavramsallaştırılması, uygulanması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesinin düzenlenerek denetlenmiş biçimidir.

Düşünme Aristoteles'in (1982) işaret ettiği gibi, insan olmak bakımından bizi biz yapan en temel asli özelliğimiz olduğuna göre, teorik açıdan, kendimizi gerçekleştirmek adına, ona özen göstermemiz, düşünmenin sadece niceliğini artırmaya değil aynı zamanda niteliğini de geliştirmeye, düşünme süreçlerimizde yanlıştan kaçınmaya ve dosdoğru düşünmeye karşı duyarlı olmamız gerekir. Bu ise ancak düşünme üzerine düşünmekle, bir üst düşünme ile mümkün olabilir (Gündoğdu, 2009). Düşünme becerisi insanı diğer varlıklardan ayıran en önemli yetidir. Düşünebilme doğuştan gelen ancak zaman içerisinde geliştirilmesi mümkün bir beceridir. Düşünme becerisi gelişime açık olmakla beraber doğru şekilde yönetilmediği takdirde olumsuz yönde de etkiye açıktır. Bu nedenle düşünme becerisi doğru yapılandırılmış bir süreç ile desteklenerek geliştirilebilir.

Düşünme, bilgi edinme, anlama ve öğrenme sürecinin en önemli bileşenidir. Bilgileri sorgulama, değerlendirme ve yeni bilgiler üretme çalışmalarının temelini oluşturmaktadır. Bireyin hayatını planlaması ve doğru kararlar verebilmesi, topluma uyum sağlaması ve toplumun bir parçası olarak katılım sağlaması için düşünme becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bu sebeple eğitimin de amacı salt bilgi vermek yerine bireyin bilgiyi üretmesi, kullanması, değerlendirmesi ve keşfetmesinin önünü açmak olmalıdır (Romano,1992; akt. Güneş,2012). Ülkemizde de Millî Eğitim Bakanlığı ortaokul kademesinde düşünme eğitimi dersi ile düşünme becerisinin gelişimine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Ancak tek bir derse

sıgmayacak kadar kapsamlı bir becerinin tüm derslerde, eğitimin her kademesinde desteklenmesi ve bu açıdan öğrencilerin donanımlı yetiştirilmesi bu konuya sunulacak önemli bir katkı olabilir.

Matthew Lipman düşüncenin geliştirilmesi için çok boyutlu düşünme yaklaşımında; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme becerilerini sunmaktadır (2003: 197). Bu düşünme becerilerinin birbirleriyle ahenk içinde, iş birliğine bağlı olarak yapılması gerektiğini niteler. Sınıf içi sorgulama topluluklarıyla yapılan felsefi soruşturmanın bu bağlamda verilmesi gerekir. Çocuklar için Felsefe'nin İngilizce kısaltması olan P4C'deki 4C; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve iş birlikçi düşünme kavramlarını vermektedir. Lipman'ın "Thinking in Education" kitabı, düşüncelerinin ve metodun ana parçalarını sunduğu bir çalışmasıdır. Fakat kitabında işbirlikçi düşünme üzerine ayrı bir başlık açmamış olması bunu grup tartışmaları içerisinde geliştirmeye yönelik bir amaç taşıdığı düşünülmektedir (Ünal, 2021). Bu bölümde Lipman'ın kitabında ele aldığı eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve hepsinin toplamını ifade eden felsefi düşünme üzerinde durulmaktadır.

2.1. Eleştirel Düşünme

İnsanlar, doğal olarak, düşünen varlıklardır, fakat bu onları doğal olarak iyi düşünen kişiler yapmaz. İyi düşünme ile düşünme arasındaki fark yürümekle dans etmek arasındaki farka benzer. Birisi doğal olarak öğrenilir, diğeri ise otomatik olarak ortaya çıkmaz, belli bir çabayı gerektirir (Gelder 2; Ritchart ve Perkins 2005; akt. Gündoğdu,2009). Düşünme becerisi tüm insanlarda doğuştan gelen bir özelliktir. Ancak eleştirel düşünme, doğuştan gelen bir özellik değildir, öğretilebilir, anlatılabilir ve geliştirilebilir (Şenşekerci, Bilgin; 2008)). Paul ve Elder (2013) eleştirel düşünmenin birbirini tamamlayan ve art arda gelen üç temel boyuta sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu boyutlardan birincisi doğru düşünmedir. Düşünme sayesinde, dünyayı doğal ve kusursuz bir şekilde algılarız. Bu kusursuzluk doğru düşünmeden kaynaklı, düşüncenin anlaşılır, net, mantıklı, objektif, tutarlı olmasındandır. İkinci boyut düşünmenin öğeleridir. Düşüncelerimizin içerisinde görüşlerimize göre bir takım fikir, kavram, prensip, çıkarsama ve iddia mevcuttur. Bunlar düşünce sistematığı için temel öğelerdir. Öğelerinde bir eksiklik bulunan

düşünme etkili bir düşünme değildir. Üçüncü boyut düşünme alanlarıdır. Eleştirel düşünme bireyin, problemin veya durumun özelliklerini göz önünde bulundurarak kendi düşünce dünyasını düzenleyebilmesini içerir.

Glaser (1985) iyi bir eleştirel düşünürün tartışma durumunda empatik bir şekilde dinleme, alternatif bakış açıları getirme ve açık fikirli olma eylemlerini gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Hakan Gündoğdu eleştirel düşünmeyi şu şekilde tanımlamaktadır: "Eleştirel düşünme, herhangi bir konu, olgu ve fikir üzerinde açıklık-seçiklik, tutarlılık, mantıklılık, şüphecilik ve doğru akıl yürütme gibi bazı ölçüt ve yöntemleri esas alarak;

- Doğru olmayan düşünme biçimlerini tanıyan, kanıtlara ve sonuçlara önem veren araştırma temelli daha derin bir düşünme eğilimi, tutumu ve becerisi sergileyen,
- Böylelikle de sadece herhangi bir sonuca değil ama tutarlı, makul sonuçlara ve yargılara ulaşmayı amaçlayan,
- Hem problem çözme hem de problem görme kapasitesi sayesinde,
- Kendi düşünme sürecini sürekli denetim altında tutarak değişmeye ve kendi kendini düzeltmeye açık olan bir düşünmedir" (Gündoğdu, 2009: 63).

1990 yılında Amerikan Psikoloji Derneğinin (APA) öncülüğünde Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'dan 46 kuramcının katılımıyla yapılan çalışmalar sonunda eleştirel düşünme, "bireyin ne yapacağına ve neye inanacağına karar vermesi için çözümleyici, değerlendirmeye yönelik bilinçli yargılarda bulunması ve bu yargıları ifade etmesi" biçiminde tanımlanmıştır (Evancho, 2000; akt. Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). "Eleştirel düşünme başıboş bir düşünsel etkinlik değil; sorunların özüne inen, bu sorunları çeşitli açılardan irdeleyen, anlamaya çalışan, gerekirse bu sorunlara karşı çıkan beceriler gerektiren bir düşünme biçimidir" (İpşiroğlu, 2002).

Bu ifadeler doğrultusunda, eleştirel düşünmenin; bir düşünceyi/bilgiyi etkili ve tarafsız bir şekilde irdeleme, analiz etme, sorgulama, kavramsallaştırma, akıl yürütme, doğru yargılama/değerlendirme ve mantıksal sonuç çıkarma edimlerini taşıyan; etkileşimle olanaklı olan ve düşünme üzerine düşünmenin olanağını sağlayan bir düşünme olduğu; aynı zamanda, kritiğe dayalı olması, kendi hatasını

düzelten tarzda olması ve bağlam konusunda hassas olması bakımından, yargıyı kolaylaştıran bir düşünme olduğu söylenebilir (Öğüt, 2019).

Günümüzde insanlar kontrol edilemeyen düzeyde bir bilgi akışının içinde bulunmaktadır. Birçok farklı kaynaktan çıkan bilgiler çoğu zaman doğru ve yanlış ayrımı yapılmadan topluma ulaşmaktadır. Bu noktada bireyin bilginin doğruluğunu test etmesi için ona şüphe ile yaklaşması gerekmektedir. Şüphe aynı zamanda eleştirel düşünme için önemli bir giriş basamağıdır. Şüphe ile başlayan süreç bilginin doğru ve yanlış olarak belli ölçütlere göre değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır.

2.2. Yaratıcı Düşünme

Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı “kreativitaet, creativity” dir. Latince “creare” kelimesinden gelir. Bu kelime, “doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır (San, 1985). Torrance’a (1974; akt. Güngör, 2007) göre yaratıcılık; problemlere duyarlı olma süreci ve bununla beraber, eksikliğin duyulması, eksik öğelerin fark edilmesi, bu öğelerle ilgili fikir veya hipotezlerin şekillendirilmesi, çözüme ilişkin tahminler yürütme, hipotezlerin test edilmesi, gerektiğinde değiştirilip yeniden test edilmesi ve sonucun ortaya konmasıdır. Günümüzde ise yaratıcılığın doğuştan gelen bir potansiyelle ilişkisi olduğu kabul edilmekle birlikte bu potansiyelin geliştirilebilir olduğu düşünülmektedir (Kolloff ve Feldhusen, 1984; Baer, 1993; Meissner, 1999; Feldman ve Benjamin, 2006; Freiman, 2009; Kerr, 2009; Smith ve Smith, 2010; akt. Özyaprak, 2016).

Yaratıcılık ne sadece ilahi bir esinlenme konusudur, ne de çok az talihli insanın şans eseri elde edebileceği özel bir içgörüdür. Yaratıcılık, var olan kalıpları yıkmak, başka yaşantılara açık olmak, alışılmışın dışına çıkmak, yeni yollar keşfetmek, hayata farklı perspektiflerden bakmak, bilinmeyenlere ilgili davranmak, merak etmek, empoze edilmiş, kalıplaşmış düşünce çizgisini kırmak ve yeni bir düşünce çizgisini ortaya koymak, problemleri yeniden tanımlamak ve değişik alternatif çözümler getirmek, yeni şeyler bulmak, olaylar, durumlar, kavramlar arasında yeni/özgün ilişkiler kurmak veya var olan düşünceler arasında ilişkileri tanımlamak, yeni bir düşünce ortaya koymak, bilinmeyen yeni bir teknik veya yöntem icat etmek veya eklemeler yapabilmektir (Özerbaş, 2011).

Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme çoğu zaman birbiri ile aynı olarak düşünülse de aslında farklı kavramlardır. Yaratıcı düşünme bir beceridir. (Gartenhaus,2000:23) Rupert Wegerif (2007) yaratıcı düşünmeyi, yeni düşünceler üretme ve fikirler öne sürme, hipotezler önerme, hayal gücünü kullanma ve alternatif yenilikçi sonuçlar arama olarak ifade etmiştir. Günümüzde, mevcut bilgilerden yeni bilgiler üretme becerisi, birçok düşünürün fikir birliğine vardığı yaratıcılık tarifidir. (Torrance, Wolberg, Weisberg, Parkins ve diğerleri akt. Arıoğlu,1999). Yaratıcı düşünmenin nitelikleri ise Lipman'a göre; orijinal olması, sonuca yönelik üretici olması, hayal etmeye imkân tanınması, bağımsız olması, denemeye yönelik olması, bütünleştirme yapabilmesi, açıklanabilir olması, dönüştürmenin yer alması, şaşırtıcı olması, oluşturmacı olması, buluş yapmaya imkân tanınması, Sokratik metotla üretici olmayı gerektirmesidir (Lipman, 2003'ten akt. Ögüt, 2019).

Yaratıcı düşünme tek bir yetenek olmayıp, çok sayıda yeteneği içerir. Bu alandaki yaygın araştırmalara göre, yaratıcılık, problemlere duyarlı olmayı, akıcılık (çok sayıda fikir ve çağrışım üretebilme), esneklik (aynı uyararla ilgili değişik fikirler üretme ve birbirinden değişik yaklaşımlar kullanma), orijinallik (yeni, alışılmamış ve az rastlanan fikirler üretme), elaborasyon (verilen yalın bir uyararı ayrıntılı ve özenli bir biçimde işleyip geliştirme) ve yeniden betimleme (alışlagelenden, kurulmuş olandan, istenilen yoldan farklı bir yol algılama veya betimleme) yeteneklerini de içerir (Torrance & Goff, 1989; akt. Öncü, 2003). Yaratıcı düşünme bireyin yaşamın farklı alanlarında çok boyutlu düşünme becerisidir. Yaratıcı düşünme; yakınsak ve iraksak düşünme becerilerinin etkisinde özellikle de iraksak düşünme becerisine bağlı olarak gelişmektedir. Iraksak düşünme olasılıklı düşünme ve bireye özgün yolları deneme şansı sunduğu için yaratıcı düşünce gelişimine katkı sağlar hatta bu iki düşünme becerisinin gelişimi paralel denilebilir (San, 1987).

Yaratıcı düşünme bir anda ortaya çıkmaz, aşamalı bir sürecin devamında oluşmaktadır. Rawlinson (1995; akt. Diriöz, 2006) yaratıcı düşüncenin oluşturulması sürecinde başarılı bir sonuca ulaşabilmek için geçilmesi gereken beş aşamadan bahseder. Bunlar:

- Hazırlık safhası
- Çaba safhası

- Kuluçka safhası,
- Fikrin doğuğu safhası
- Değerlendirme safhası şeklindedir.

Yaratıcı dűőünme Rawlinson'un da ifade ettięi űzere belli ařamaları olan, yapılandırılması gereken bir sűretir. Toplumun yaygın inanıřının aksine ani bir ilham ile ortaya çıkan bir beceri deęildir. Zaman içerisinde geliřtirilen ve űzerine yoęunlařıldıka zenginleřen bir beceridir.

2.3. Özenli Dűőünme

Özenli dűőünme ile ilgili birçok tanım mevcuttur. Matthew Lipman (2003) zenli dűőünmeyi deęerler içinde deęerlerle birlikte dűőünmek olarak ifade etmektedir. otuksken'e (akt. űt,2019) göre özenli dűőünme; "farklı seçenekleri dikkate alma, iliřkisel baęlamları keřfetme, olup bitenler arasındaki baęlantılara dikkati çekme, farkları/ayrımları ölçebilme ve tartabilme" Sharp'a (2007; akt. Uluçınar,2018) göre özenli dűőünme duygusal ve biliřsel dűőünmenin birleřimi olarak tanımlamıřtır. Bacanlı'ya (2012) göre özenli dűőünme, duyguların seçimine, kararına ve yargıya dnűřmesini saęlayan formları içerir. Bu formlar; bireyin kendisine, bařkalarına, çevresine ve ilkelere yönelik özenli dűőünmesini saęlayan önem ve deęerleri temsil etmektedir (Bacanlı, 2012). Özenli dűőünme için yapılan tanımların deęer, duygu ve dűőünce iliřkisi içinde dűőünebilme űzerinde yoęunlařtıęı grűlmektedir. Özenli dűőünmeyi de űst dűzey bir dűőünme becerisi olarak gören Lipman'ın; űst dűzey dűőünme, deęerden baęımsız olamaz (Lipman, 1995), ifadesi de özenli dűőünmenin deęerlerle birlikte dűőünme ynűne dikkat çekmektedir.

Özenli dűőünme; kiřinin kalbiyle dűőünme biçimi, yani duyguları ile dűőünme biçimini ifade eder. Özenli dűőünme bir bakıma bir duygusal dűőünme biçimidir. Bu anlamda bűtűn özenli dűőűnmelerin duygusal dűőűnme olduęunu ancak bűtűn duygusal dűőűnmelerin özenli dűőűnme olmadığı iddia edilebilir. Bir řey hakkında onun űzerinde zen göstermeden duygusal olarak dűőűnmemiz műmkűn deęildir. Örneęin, tıpkı bir řeyin bizim için p kadar bir anlamı veya önemi olmadan iyi ya da ktű, gűzel ya da çirkin gibi yakıřtırmalarda bulunamayacaęımız gibi. Bu yűzden bu ikinci dűőűncede özenli dűőűnme bűtűn duygusal dűőűnmenin sembolik ya da paradigmatic biçimi olduęu söylemek műmkűn grűnmektedir. Bir

müzik bestesini ses olarak düşünme, kurgusal yazıyı dilde düşünme ve resim yapmanın boyayla düşünme olması gibi, özenli düşünme de değerlerle düşünmedir. Bu yüzden, bir ressamın renkleri değerlendirmeden boya ile ilgili düşünemeyeceği gibi, değerlerle düşünmek için kişinin öncelikle değer ne olduğunu değerlendirebilmesi gerekmektedir (Lipman, 2003).

Lipman (1994), beş farklı çeşit düşünme eylemini birer özenli düşünme olarak gösterir: Bunlardan ilki takdir etmek veya kıymet vermektir (appreciative thinking). Birey birçok düşünce içerisinde kendisi belli düşünceleri seçer. Seçim bireyin içsel süreçlerinin etkisi ile olur ve birey bir görüşe, ifadeye vs. diğerlerinden daha kıymetli, dikkate değer bulabilir. İkinci bir özenli düşünme çeşidi olarak Lipman, duysal veya duygulara dair bir düşünmeden (affective thinking) bahseder. Bireyin düşünceleri duygularından, değerlerinden bağımsız değildir, düşüncelere bireyin duyguları, korkuları, inançları yöne verir.

Üçüncü olarak Lipman aktif düşünmeyi (active thinking) bir tip özenli düşünme olarak ortaya koyar. Bireyin düşünme sürecine hâkim olması nesne konumunda olmayıp bizzat düşünme işinin öznesi olması, kendi düşünme sürecinin yapılandırılmasında aktif olmasıdır. Dördüncü olarak Lipman, normatif düşünmeyi bir çeşit özenli düşünme olarak görür. Burada birey olan ile olması üzerine düşünür. Bunun ayırımına varıp çeşitli kıyaslamalar geliştirir. Son olarak empatik düşünmeyi özenli düşünmenin altında düşünür. Empatik düşünme bireyin yerine koyma, yerine geçme suretiyle düşünme becerisidir. Bireye zengin bakış açısı kazandıran bireyin demokratik değerleri de kişiliğinde toplamasına yardımcı olur.

Özenli düşünme diğer üst düzey düşünme becerilerinden olan eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme kadar öne çıkmasa da bireyin düşünme sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bireyin düşünceye değer atfederek kabul etmesi ve bu bağlamda kendi düşünme sistemini oluşturması aslında öznel düşünebilme ile bireyin kişisel düşünme sistemine katkı sağlamaktadır. Öğüt'ün de (2019:25-26) özenli düşünme olmadan yaratıcı düşünme sadece orijinallik, eleştirel düşünme ise sadece şüphecilik halini alacaktır, ifadesi bunu desteklemektedir.

2.4. Felsefi Düşünme

Felsefi düşünme ya da düşünme üzerine düşünme önemli bir zihinsel süreci ifade etmektedir. Felsefi düşünme felsefi düşünceyi yaratmaktadır. Felsefi düşünmenin ürünü olan felsefi düşünce, en genel anlamıyla, soru sormanın sonucunda oluşan ve insan yaşamıyla ilgili sorunlara karşı ilginin artmasıyla gelişen bir düşünce türüdür. Bu düşünce türü, zor ve çözülemeyen yaşam sorunlarıyla uğraşmaktan çekinmeyen düşünsel bir yaklaşımı veya tavrı temsil eder ve meraklı, sorgulamaya-araştırmaya açık, eleştirel bir bakış açısını önemseyen zihinlerin ürünüdür. (Cevizci, 2007:15-16). Esasen felsefi düşünce doğru düşünme becerisini edinen bireyin kendi düşünme sistemi üzerine düşünmesi olarak da ifade edilebilir.

Felsefi düşünme özü itibari ile skolastik düşünceye tepkidir. Nedir skolastik düşünce? Skolastik düşünce Orta Çağ'ın özgür düşüncenin önüne koyduğu en büyük engel olan sorgusuz inancı temel alan düşünce sistemidir. Ancak ne yazık ki bu düşünce sistemi sözünü ettiğimiz çağ ile sınırlı kalmamıştır (Ülken, 2008). Her döneme sızan bu sorgulamak yerine inanmayı önceleyen düşünce günümüzde de farklı şekillerde varlığını sürdürmektedir (Kızıltan ve Dombaycı, 2020). Düşünmeden, sorgulamadan kabul edilecek birçok durum birey için bir tehdit unsuru olabilmektedir. Bazıları zihinsel tehdit iken bazıları ise yaşamı için büyük sorunlar olabilmektedir. Bu nedenler sorgusuz ve sadece inanmaya dayanan düşünmeden yoksun bir karar verme sürecinden bireyi kurtaracak en büyük becerinin eleştirel tavrı önceleyen, yaratıcı ve özenli düşünme ile süreci zenginleştiren felsefi düşünme olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüzde birey isteyerek ya da istemeyerek bilgi bombardımanına maruz kalmaktadır. Burada bireyin doğru bilgiyi seçip düşünce süzgecinden geçirmesi eleştirel düşünme becerisini gerekli kılmakta, bireyin sunulan bilgi arasından seçme yapabilmesi özenli düşünme, mevcut bilginin ötesine geçmesi yaratıcı düşünme ve tüm bu süreci değerlendirip kendi düşünsel süreci üzerine düşünmesi felsefi düşüncenin kazanımlarıdır (Öğüt,2019). Bu noktada Cevizci'nin (2007: 15) “Felsefi düşünce, araştırmaya, sorgulamaya ve eleştirel bir tavra dayanan bir düşüncedir. Yani, felsefi düşünce, kendisine veri olarak aldığı her tür malzemeyi aklın eleştirici süzgecinden geçirir.” ifadesi çağımızda felsefi düşünme becerisinin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır.

21. yüzyılda eğitimin önemli amaçlarından biri doğru düşünen bireyler yaratmaktır. Doğru düşünme ile eleştirel, yaratıcı, özenli düşünme becerisine sahip olaylar ve olgular üzerine düşünürken bu düşünme becerilerinden faydalanan ve nihai olarak felsefî düşünebilme becerisi ile üzerine düşündüğü konularda derinleşerek kendi fikrini oluşturma ve bunu ifade edebilme ifade edilmek istenmektedir. Felsefenin de düşünme ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bu çabanın felsefî düşünme ile mümkünlüğü de görülebilir.

3. ÇOCUK VE FELSEFE

İnsan bilmeye karşı istekli ve heyecan duyan bir varlıktır. Özellikle çocukluk döneminde bu heyecan ve arzu daha yoğun olmaktadır. Çocuklar yaşadıkları çevreyi, toplumu, dünyayı anlamak ve tanımak isterler. Bu isteğin kendilerinde oluşturduğu baskı onların merak duygusunu harekete geçirmektedir. Merak beraberinde soru sorma ve öğrenme çabasını da getirmektedir.

Felsefe-felsefi düşünce insanın varoluşundan itibaren vardır. Merak, hayret ve şüphe temelli soruların beslediği ve günümüze kadar devam eden “büyük sorular” olarak ifade edilebilecek varoluşsal sorgulamalarla çağlar boyudur devam etmekte ve bu da felsefenin sadece bir dönem ya da bir alana sığdırılmayacak nitelikte olduğunu göstermektedir. Mengüşoğlu (1958) “Bütün bilimlerin nazari, felsefi temelleri vardır.” ifadesi ile aslında felsefenin insanın olduğu her yerde alan bulunduğunu ve bunu çeşitli sorgulamalarla hayata aktığını ifade etmektedir. Bu sorgulamalar çok küçük yaşlardan itibaren hayatımızın içinde yer alır. Çocukların soruları çoğu zaman felsefe ile ilişkilidir. Toplumda uzun yıllar felsefe ile çocuk arasında bağ kurulmamış, felsefenin çocuk uğraşı olmayacağı (Wartenberg, 2020: 27-28), yönünde düşünceler ortaya atılmış, çocuk zihninin felsefi olgunluk düzeyinde gelişmediği ifade edilmiştir. Buna konuya çeken Karl Jasper (1953) ilk kez çocuk felsefesi kavramını kullanarak felsefenin çocuklar için de mümkünlüğünü ortaya atmıştır (Güven, 2019). Gareth B. Matthews Felsefe ve Çocuk adlı kitapta çocuk ile felsefe ilişkisini sorularla örneklendirerek açıklamaktadır. Bu örneklerden biri çocuklar arasında geçen ismin kaybedilip, kaybedilmemesi sorusu ve devamında ortaya atılan varsayımlardır. Buradaki soruşturmada çocukların felsefi bir tartışma içerisinde olduklarını görmek mümkündür. Aynı şekilde Lipman çocuklarla yaptığı birçok çalışmada çocuklar ile felsefe arasındaki güçlü ilişkiye dikkat çekmiştir. Jana Mohr Lone, Fiozof Çocuk adlı kitabında çocukların felsefe içerikli sorularını ve diyaloglarını ortaya koyarak çocuk ve felsefe arasındaki bağı ifade etmiştir. Kitapta 10 yaşındaki bir öğrencinin "Zihinle ilgili konuşmak beyinle ilgili konuşmakla aynı şey mi?" sorusu ile arkadaşları ile bu konu hakkındaki düşünce alışverişleri de bir felsefi diyalog için örnek olarak gösterilmektedir. Benzer şekilde Wartenberg Küçük Çocuklar için Büyük Fikirler adlı kitapta diğer araştırmacıların ortaya koyduğu

düşünceyi destekleyerek çocuklarla felsefe yapmanın mümkün olduğuna ilişkin bilgiler ve örnekler sunmakta ve küçük çocuklar doğuştan filozoflardır ifadesi ile bu konudaki düşüncesini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Çocuk ve felsefe konulu çalışmaların genel olarak ulaştığı sonuç çocukların felsefi düşünme ve merak içerisinde olduğu yönünde olmakla beraber bu konuda desteklenmeleri ile felsefenin ana soruları üzerine düşünebilme kapasiteleri olduğu yönündedir. Ancak çocukların felsefe konusunda derinleşebilmeleri için Wartgenber (2020: 57) şöyle bir kurallar dizisinden faydalanmanın yararlı olacağını ve süreci anlamlı kılacağını belirtmektedir:

- Konuya ilişkin bir duruş belirlemek,
- Söylenenlere katılıp katılmamanın değil anlamının öneminin farkına varma,
- Soyut konu tartışmasında da somut örneklerle destekleme,
- İleri sürülen yargıya karşıt bir örnek vermek,
- Eleştiriler doğrultusunda gözden geçirilmiş bir iddia ortaya atmak,
- Söz konusu konu ile ilgili duruşu sebeplerle desteklemek.

Çocukların yapılandırılmış bir süreç ile felsefe ile ilişkisi daha anlamlı ve fayda sağlayıcı olabilmektedir. Bu amaca yönelik olarak yerleşik “Çocukların yeteneklerinin, özellikle bilişsel yeteneklerinin gelişimi üzerine çok fazla vurgu yapıldığı için otomatik olarak onların düşüncelerini ilkel bulur ve yetişkin standartlarına ulaşması gerektiğini düşünürüz. İlkel olduğunu düşündüğümüz şey, aslında eğitimin amacı olarak belirlediğimiz, yetişkin normlarından çok daha açık bir düşünce şekli olabilir.” (Matthews, 1992’den akt. Öğüt; 2019) algısının değişerek çocuğun fiziksel varoluşun ötesinde düşünülmesi ve toplumun etkin bir bireyi olduğu gerçeğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Çocuğun sadece tüketen değil üreten bir varlık olarak, düşünsel süreçlerde aktif ve özgün olması, düşünmeye yönelik iştahı onun felsefe alanındaki varlığının bir işareti sayılabilir. Yapılan araştırmalar çocuklarla felsefenin çocukların, tartışma becerileri, bağımsız düşünme, doğru düşünme, akıl yürütme gibi alanlarını geliştirdiğini ortaya koymaktadır (Çayır, 2021: 45).

3.1. Çocuklarda Felsefi Düşüncenin Tarihsel Gelişimi

Aristoteles'in Metafizik (2010) adlı eseri "Bütün insanlar doğal olarak bilmek isterler." tümcesi ile başlar. Bilme isteği ve bunun doğal sonucu olan merak duygusu insanın varoluşundan itibaren vardır. İnsanın bilmeye karşı duyduğu merak aslında felsefenin de başlama sebebidir. Tarih boyunca bilinmezin çekiciliği, düşünmeyi tetiklemiş ve felsefenin varlığı ve gerekliliğini ortaya koymuştur. Felsefenin sınırsızlığı yaşadığımız yüzyıla kadar yetişkinlere yönelik olduğu gerekçesi ile sınırlandırılmıştır. 1953 yılı itibari ile çocuk felsefesi kavramı Karl Jasper ile ortaya çıkarken özellikle Matthew Lipman'ın 1969 yılında Colombia Üniversitesinde felsefe ve mantık dersleri vermesi ile felsefenin yalnızca yetişkinlere yönelik olduğu algısı yıkılarak sistematik çocuk felsefesinin temelleri atılmıştır (Erdoğan, 2018).

Aslan'ın (2020) da ifade ettiği gibi; sistematik çocuk felsefesinin temellerini atan Lipman bu konudaki çalışmalarında kendi tecrübelerinden faydalanmıştır. Öğrencilerinin düşünme becerilerindeki yetersizliğinin sebepleri arasında çocukluk döneminde bu becerilerin gelişimine yönelik çalışmaların yetersizliği düşüncesinden hareketle çocukluk döneminde felsefi düşünme içeren çalışmaların gerekliliğine yönelik çalışmalar yapar. Bu çalışmaları ilgili alandan yararlanmak isteyen ve özellikle mantık, felsefe alanında çocukların gelişimine katkı sunmayı amaçlayan eğitimcilerin erişimine sunar.

Amerika'da Lipman'ın öncülüğünde başlayan çocuklar için felsefe hareketi (Çayır, Akkoyunlu,2015) sonra çocuklara yönelik felsefe alanında öne çıkan diğer isim ise Gareth B. Matthews'tir. Matthews'in Lipman'dan ayrılan bazı yönleri olsa da genel olarak felsefi düşünmenin çocuklar ve yetişkinler için mümkünlüğü üzerine çalışmalar yapmıştır (Karakaya, 2006).

Çocuklara yönelik felsefe konusunda öne çıkan önemli bir isim de Thomas E. Jackson'dur. Jackson metodu olarak bilinen yöntemi literatüre katan Jackson ifade özgürlüğü ile demokratik grup kurallarını önceleyen anlayışı ile bilinmektedir. Karakaya'nın (2006) da belirttiği üzere Jackson metodunda aynı zamanda çocuklar ile felsefe yapmak için edebi metinlerin de kullanılması ve ürünler üzerine soru cevap şeklinde düşünme sürecinin desteklenebileceği belirtilmektedir.

Yukarıda kısaca çocuklara yönelik felsefe çalışmalarında öne çıkan tarihsel gelişim ifade edilmiştir. Bununla beraber daha geniş bir tarihsel gelişim Tablo1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çocuklarla Felsefenin Tarihsel Gelişimi

Tarih	Gelişmeler
1972	Çocuklar için Felsefe müfredatındaki ilk kitabın yazılması: Harry Stottlemeier's Discovery (Harry)- 11-12 yaş arası
1974	Montclair State College'ın bir parçası olarak Çocuklar İçin Felsefeyi Geliştirme Enstitüsü'nün (Institute for the Advancement of Philosophy for Children-IAPC) kurulması.
1976	12-13 yaş arası çocuklara yönelik Lisa'nın ilk baskısının yayınlanması. Çocukların muhakeme kabiliyetini geliştirmek test geliştirilmesi.
1977	Sınıfta felsefe kitabının ilk baskısının IAPC tarafından yayınlanması.
1978	Suki'nin 14-15 yaş arası çocuklara yönelik yayını. Ortaokul öğrencileri için Mark'ın yayımlanması.
1979	Düşünme: Çocuklar İçin Felsefe Dergisi'nin ilk sayısının çıkması
1980	Mark için kılavuz kitap yayımlanması Suki'ye eşlik edecek kılavuz kitabın yayımlanması. Gareth B. Matthews'un Felsefe ve Küçük Çocuklar adlı kitabının yayımlanması
1981	Çocuklara Yönelik Felsefe Öğretmen Eğitimcileri Uluslararası Konferansı'nın düzenlenmesi. Pixie'nin 9-10 yaş arası çocuklara yönelik yayını. Kio ve Gus öyküsünün yayımlanması.
1982	Pixie öyküsüne eşlik eden kılavuz kitabının yayımlanması.
1987	Elfie öyküsünün (6-8 yaş) yayımlanması.
1988	Elfie öyküsünün kılavuz kitabının yayımlanması. Temple Üniversitesi tarafından Felsefe Okula Gider eserinin yayımlanması.
1990	BBC tarafından birçok ülkede gösterilen "Altı Yaşındakiler İçin Sokrates" filminin hazırlanması.
1991	Cambridge Üniversitesi tarafından Lipman'ın Thinking in Education eserinin yayımlanması.
1994	Gareth Matthews tarafından yazılan Çocukluk Felsefesi eserinin yayımlanması.
1996	Çocuklar için Felsefe Uzmanlığı programının Montclair Eyalet Üniversitesi'nde başlaması.
2002	Matthew Lipman'ın Montclair Devlet Üniversitesi'nden emekli olması sebebiyle, Maughn Gregory'nin IAPC'nin idarecisi olması.

Kaynak: <https://www.montclair.edu/iapc/iapc-timeline/adresinden> erişilmiştir.

Ülkemizde ise Türkiye Felsefe Kurumu, 1993 yılında Çocuklar için Felsefe Birimi'ni açmış ve alanla ilgili önemli çalışmalar yapmıştır. 2004 yılında gerçekleştirilen Felsefe Sempozyumunda, bir sivil toplum kuruluşu olarak Türkiye Felsefe Kurumu, "Çocuklar İçin Felsefe" adı altında bir dersin ilköğretim okullarında yer alması gerektiğini ciddi bir gereksinim olarak belirlemiştir. 2006 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, "Düşünme Eğitimi" adı altında bir seçmeli dersin, 6-8. Sınıfların öğretim programında yer almasını karara bağlamıştır. Ancak istenildiği şekilde uygulamaya konmamakla birlikte bilindiği kadarıyla çok az sayıda okulda uygulanmaktadır. 2011'de UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Felsefe İhtisas Komitesi, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Felsefe Kurumu ile birlikte düzenlenen "İlk ve Ortaöğretimde Felsefe Eğitimi Çalıştayı" ve bu çalıştayda sunulan raporların derlendiği Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi (2013), konuyu farklı yönleri ile ele alması bakımından oldukça değerli ve önemlidir. Çocuklar İçin Felsefe yöntemini Türkiye'de bilinir kılmak ve uygulama çalışmalarıyla yaygınlaştırmak amacıyla 2013'te kurulan Empatika Kişisel Gelişim Merkezi'nde Çocuklar İçin Felsefe atölyeleri açılmış, Türkiye'de ilk kez atölye adıyla bu çalışmaların yürütülmesine destek olunmuştur. Empatika dışında da çeşitli kurumlarda ve özel okullarda çocuklarla felsefe ve gençlerle felsefe atölyeleri gerçekleştirilmiş; velilere ve öğretmenlere yönelik tanıtım seminerleri gerçekleştirilmiştir. 2016 yılından itibaren hem Topluluklar İçin Felsefe hem Çocuklar İçin Felsefe alanında atölyeler, eğitimler ve uygulayıcı eğitimleri gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de hem Çocuklarla Felsefe hem de Topluluklarla Felsefe alanında önemli çalışmalar gerçekleştiren bir diğer kurum da Opus Noesis'tir. Gerçekleştirdiği atölyeler, eğitimler, seminerler ve uygulayıcı eğitimleriyle alana önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca Türkiye'de bu alana ilgi duyan, bu alanda çalışan herkesi bir araya getirme çabasıyla Çocuklar İçin Felsefe'nin yaygınlaşmasına ve gelişmesine hizmet etmesi, önemli ve değerlidir. 2016'da Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi (BÜYEM) bünyesinde Little Thinkers Society'i kurulmuştur. Bu kurum, Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Uzmanlık Sertifikası programının yanı sıra okullar, şirketler, sivil toplum kuruluşları ve diğer toplulukların istek ve ihtiyaçlarına uygun Çocuklar İçin Felsefe Uygulayıcı Eğitimi programları düzenlemektedir (Öğüt, 2019).

3.2. Çocuk Edebiyatı ve Felsefe

Edebiyat ile felsefe arasında yüzlerce yıldan beri deva eden yakın bir ilişki söz konusudur. Antik dönemden itibaren bu ilişki mitoloji, trajedi ve denemelerle sürerken Aydınlanma Çağı ile artan bu ilişki yirminci yüzyılda daha da önemli duruma gelmiştir.

Herhangi bir dilin tarih içerisinde ve tarihin güncel uzantısında her konuda vermiş olduklarının yazıya geçirilmiş yanı; varlığı ifade etme biçim ve gücü; varlığa ilişkin bilginin güzel sözlerle ifade edilmesi olarak tanımlanabilen edebiyat ya da literatür, sanatın, sanat da esasında, son derece genel bir şekilde, ‘varlık, bilgi ve değer alanlarında eleştirel bir düşünce ürünü’ olarak tanımladığımız felsefenin bir alanıdır (Öktem, 2010). Bu nedenle edebiyat ile felsefe iç içe geçmiş iki alanı ifade etmektedir.

Hayatını en bilinçli bir şekilde yaşayan kişi bile yaşantılarının ancak bazılarını bir ad verebilecek durumdadır. Bu yaşantılardan mümkün olduğu kadar çoğunu, bu arada da yeni yaşantı imkânlarını bilinçlendirmek, kişi değerlerini ve kişiler arası ilişkilerdeki değerleri değerlendirmek olur. Edebiyat felsefe ilişkisi bütünseldir. Bu bilinçlendirmeyi ayrı ayrı tarzlarda ifade eden iki insan aktivitesi alanı vardır: bunlardan biri sanat, diğeri ise felsefe (Kuçuradi,1971: 142-142). Bu nedenle edebiyatın felsefe ile ilişkisi tüm ürünlerinde ve türlerinde farklı şekillerde de olsa ifade bulmaktadır.

Edebiyatın zaman içerisinde yetişkinlerle beraber çocuklara da hitap etmesi ve bunun çocuk edebiyatı olarak adlandırılması ile çocuklara yönelik oluşturulan eserler de edebiyat dünyasında yerini almıştır. Çocuklar edebiyat ile henüz anne karnında tanışmaktadır. Birçok anne dünyaya gelmeden çocuğuna kitap okuyarak, masal dinleterek onun dış dünya ile etkileşimini desteklemektedir. Dünyaya geldikten sonra da çocuklar sözlü edebiyat ürünleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Sürecin devamında okul öncesinden itibaren de resimli ve diğer çocuk kitapları ile çocuğun edebiyat ile etkileşimi sürerek hayat boyu devam etmektedir. Bu nedenle çocuk ve çocuğa yönelik edebiyat arasındaki bağ çocuk açısından Çocuk ve edebiyat arasındaki bu ilişkinin niteliği ise çocuğun karşısına çıkan-çıkarılan eserlere bağlıdır. “Bu sebeple çocuklara doğumdan başlayarak gelişim düzeylerine uygun bir yaklaşımla estetik beğeni ile birlikte düşünme ve düşünme sorumluluğu verilmesi

çocuk edebiyatının en temel işlevleri arasındadır” (Anderson, 2013; Sawyer, 2012; Shelby, 2004; akt. Çer, 2020). Çocuk edebiyatının çocuklara düşünme sorumluluğunu vermesi çocuk edebiyatı ile felsefenin bütünleşmesi olarak açıklanabilir. Felsefe, temelini soru ve soruların oluşturduğu bireye düşünme yolları açan bir disiplindir.

Felsefe ile çocuk edebiyatı arasındaki ilişkiyi iki temel noktaya dayandırmak mümkündür. Bunlardan birincisi iki disiplinin ortak unsuru olan dil ve ikincisi ise düşüncedir. Aslında dil ile düşünce de bir bütün sayılabilir. Dil ile düşünce/felsefi düşünce arasında doğrudan bir bağ vardır. Politika adlı yapıtında Aristoteles insanı konuşan varlık, dili olan varlık ve akıllı varlık olarak tanımlar. İnsanın temel nitelikleri olarak görülen dil ile düşünce birlikte gelişme imkânı bulan temel becerilerdir. Felsefe ve çocuk edebiyatı bu iki alanı destekleyen yönü ile bütünleştirici bir görev edinmektedir. Felsefe edebiyatın bir bileşeni olan bireyin olarak kendi düşünce yolculuğunun farkında olan kişinin (Tunç, 2017), bu farkındalığa erişmesinin anahtarı olarak ifade edilebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) amaçları içerisinde; “öğrencilerin temel dil becerilerinin gelişimini önceleyen, dili tüm olanakları ile kullanabilme olanağı sunan, dil bilincine erişimi sağlayan, ifade becerisini yükselten, söz varlığı kısır döngüden kurtaran, düşünce ve duygularını açık, net ve özenli şekilde aktarabilen; basılı materyal ve çoklu ortam araçları ile kendine sunulan materyaller üzerine eleştirel düşünmesini sağlayan, yaratıcı düşünme becerisinin sunduğu zihinsel olanaklar içinde geliştiren” gibi amaçlar yer almaktadır. Bu amaçlar aslında felsefe temelli çocuk edebiyatı eserlerinin, bir sorusu olan eserlerin, çocuğun okurken aktif düşünmesini sağlayan eserlerin tercih edilmesine işaret etmektedir. Kuçuradi’nin (2009) ifadesi ile “insanın gerçeğini insanların gerçeği içinde anlatan yapıtların” çocuğa göre anlatılması ve çocuğun bu ekseninde düşünme dünyasını zenginleştirmesi çocuk edebiyatına felsefi bakış kazandırmaktadır. Felsefi bakışa sahip eserlerin de çocuğun anlam düşünme evrenini zenginleştirmesi beklenmektedir. Ayrıca çocukların felsefi düşünme çalışmalarında karşılaştıkları metinler, onların kendini ifade etme, konuşma yazma ve yorumlama yeteneklerini de geliştirir (Direk, 2020).

3.3. Çocuk Edebiyatı Ürünleri Yoluyla Felsefi Düşünce Gelişimi

Çocuk edebiyatı, anlamadan, sorgulamadan karar veren insanlar yerine; düşünerek, duyumsayarak karar verebilecek duyarlı insanların yetiştirilmesine dönük bir çabanın ürünüdür. Çocuğun, okuma kültürü edinmesi aşamalı, ardışık ve birbirini etkileyen bir süreçtir. Bu sürecin ilk basamağı (becerisi), "dinleme alışkanlığı" edinmedir. Bu alışkanlığın ardından "okuma- yazma becerisi" edinilir. Bu beceriyi de "okuma alışkanlığı becerisi", "eleştirel okuma becerisi" ve "evrensel okuryazarlık becerisi" izler (Sever,2021-24). Çocuk edebiyatı çocuğa sanatsal duyarlılık, dil kullanma becerisi ve dil sevgisi kazandırmanın ötesinde çocuğa doğru düşünme becerisini kazandırmak için kurgular sunar. Çocuk bu kurgusal yaşantılar sayesinde yaşamadığı bir olaya ilişkin eleştirme, yorumlama, değerlendirme ve tüm bunları ifade etme becerisi kazanır. Felsefi düşüncenin temeli eleştirel düşünme becerisine dayanır. Yani yanlış, hatalı düşüncenin ayırdına varan doğru düşünceyi seçebilen kendi düşüncesini de kanıtlara dayandıran nitelikli düşünme becerisini kazandırır (Gündoğdu; akt. Sağlam, 2020). Genelde edebiyatın özelde çocuk edebiyatının amaçlarını ortaya koyan bu ifadeler aslında edebiyatın ve felsefenin ortak beklentisi olan doğru düşünme becerisine yöneliktir. Felsefe bir konu çevresinde oluşturulan sorular üzerinde düşünmeye yönelik bir anlam arayışı olarak tanımlanabilir. Çocuk edebiyatı da bir konu çevresinde oluşturulan ve sanatsal yönü de bulunan eserleri belirtir. Bu anlamda felsefenin çocuk edebiyatı ürünleri ile iç içe olduğunu söylemek mümkündür.

Çocuk edebiyatı ile felsefe birbirini besleyen iki kaynaktır. Nitekim Mohr Lone (2020: 16) çocuklara yönelik edebi eserler için “mükemmel bir felsefi kaynak” ifadesini kullanmıştır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin bu denli önemli felsefi kaynaklar olarak görülmesi elbette tesadüf bir yaklaşım değildir. Çocuk kitapları her edebi ürün gibi bir düşünceye dayanmaktadır. Bu düşünce nitelikli çocuk kitaplarında yollar açan, düşünmeyi destekleyen ve çocuğun zihinsel sürecini aktif hale getiren eserlerin çocuklar üzerindeki büyük etkisinin ortaya çıkması ile açıklanabilir. Bu konuda ülkemizden ve dünyadan çeşitli örnekler vermek mümkündür. Karakaya (2006), araştırmasında Türk ve dünya edebiyatından seçtiği çocuk felsefesi ile ilgili eserleri incelemiştir. Bu eserlerden Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun, Mustafa Ruhi Şirin’in kaleminden çıkan, şiir türünde, Türkiye’de çocuk felsefesi üzerine yazılmış

bir kitaptır. Bunun dışında Antoine de Saint- Exupery'nin Küçük Prens ve Çetin Öner'in Gülibik adlı uzun öykülerini inceleyen araştırmacı; çocuklarla felsefe yapmaya uygun olarak değerlendirdiği bu eserlerin yazarlarının açık veya örtük olarak felsefe yöntemleri kullandıklarını, bütün eserlerde diyaloglar yoluyla soru-cevap iletişim biçimlerini tercih ettiklerini, sebep-sonuç ilişkileri ve kanıtlama tekniklerine başvurduklarını ifade etmiştir (Karakaya, 2006).

Çocuk kitapları çocuğun en rahat şekilde ulaştığı kaynaklar olması ve “Eğitim sürecinde yararlanılan araçlar olan çocuklar için hazırlanmış edebî metinler; çocukların güzel vakit geçirebilmesi, hayal güçlerinin gelişebilmesi, dili etkili ve güzel kullanabilmeleri, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanabilmeleri konusunda büyük önem taşımaktadır” (Fırat, 2012; akt. Karadağ, 2020), sebebi ile oldukça önemlidir. Bu kitapları salt okutup geçmek yerine üzerine konuşmak ve çocuğu konuşturmak oldukça süreci faydalı hale getirmektedir. Bununla beraber dil felsefe ile edebiyatın ortak aracı olduğundan düşüncelerin bu yolla ifade edilmesi de hem çocuğun temel dil becerilerini geliştirmektedir hem de kitabın felsefi temelde düşünülerek üst düzey düşünme becerilerini geliştirmektedir. Bir kitap üzerine felsefi sorgulamalar yaparken alışırken temel anahtarlardan biri “eğer sanatı”dır. Seçilen kaynak; metin, resim, obje ne olursa olsun çocukların yönelttikleri soruları anlara varsayımsal düşünmeyi geliştirici olan eğer ile döndürmek bu noktada önemlidir, çocuklarla felsefe yapmanın temeli de bu düşünceyi geliştirmektir (Worley, 2020). Felsefi düşünceye dayanan çocuk edebiyatı ürünleri Kuçuradi'nin (2009) deyişiyle, “Değerli yaşantı ve eylem olanaklarıyla bizi yüz yüze getiren yapıtlar” olarak ele alınmalıdır. Bu şekilde ele alınan eserlerin çocuk zihninde daha anlam bularak, düşündürme aşamasında daha etkili olabileceği söylenebilir. Eğitimin temel amacı doğru düşünme prensibine sahip bireyler yetiştirmek ise en güçlü materyali de çocuğa sunulan edebi ürünlerdir. Yıllardan beri filozoflar düşüncelerini ifade edebilmek için edebiyatı araç olarak kullanmaktadır. Bir filozof dahi bu anlamda edebiyatın sunduğu olanaklara ihtiyaç duyuyorsa çocuklara hitap eden bir edebi ürünün de felsefeyi edebiyatla sunması gayet yerine olacaktır. Sanatsal yönünü de destekleyerek çocuğa felsefi düşünce temelli eserlerin sunulması çocuğun zihnini özgürleştirmenin basamamalarından biri olarak düşünülebilir. Burada önemli noktalardan biri de çocuğa sunulan eserlerin temel edebi nitelikler taşıması ve çocuğa

göre olmasıdır. Bu ilkeler göz ardı edildiği takdirde eserin bir düşünce ekseninde oluşmuş olması da anlamını yitirecektir. Edebi haz, temel ilkeler ve felsefi düşünce temelli bir eser bu bakımdan çocuğun karşılaşması arzu edilen niteliktedir.

3.4. Sara Şahinkanat'ın Hayatı ve Eserleri

Sara Şahinkanat 1966 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'ndeki öğreniminden sonra eğitim hayatına Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık bölümünde devam ederek bu bölümden mezun olmuştur. Yazın hayatına girmesine 2001 yılında dünyaya gelen oğlu Tan'a beğendirmek üzere kaleme aldığı eserler vesile olmuştur.

Aldığı ödüller; Japonya'daki 2009 Oshima Uluslararası El-yapımı Kitap Yarışmasında Kertenkele'nin Sihirli Kuyruğu kitabıyla “Acceptance” ödülü aldı.

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabı ÇGYD 2009 Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı seçildi.

Eserleri;

Annemin Çantası

Babamın Battaniyesi (Ayşe İnan ile birlikte)

Bilgi Avcıları Gizli Görevde/ Beyoğlu Macerası (Ayşe İnan ile birlikte)

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?

Kuşlara Fısıldayan Kız

Maymun Kral (Feridun Oral ile birlikte)

Mevsimlere Güzelleme (Arslan Sayman ile birlikte)

Üç Kedi Bir Canavar

Üç Kedi Bir Dilek

Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor

3.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölüm, araştırmanın içeriği düşünüldükçe çocuk edebiyatının temel niteliklerine ve çocuk ile felsefe ilişkisine yönelik olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

3.5.1. Çocuk Edebiyatı Temel Niteliklerine Yönelik Çalışmalar

Yapılan araştırmak Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde tez ismi olarak çocuk edebiyatı anahtar kelimesi ile tarama yapıldığında 310 adet kayıtlı tez çalışmasına ulaşılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde en eski tarihli çalışma Zeki Gürel tarafından ortaya konan İbrahim Alaettin Gövsa ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri adlı 1992 yılına ait doktora tezidir. Çalışmalardan 2023 yılına ait olanlar ise bir doktora altı yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Bu çalışmalar 2023 yılına aittir. Araştırmalardan bazıları çocuk edebiyatı başlığı altında olma ölçütü dışında herhangi bir ölçüt aranmadan paylaşılmıştır.

Gürel (1992) tarafından hazırlanan İbrahim Alaettin Gövsa ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri adlı doktora tezinde; çalışma ortaya çıktığı tarih itibari ile ülkemizde bu alanda yapılan önemli bir akademik çalışma olarak ifade edilebilir. Araştırmacı çalışmada bu, alanda çalışacak araştırmacılara zengin bir kuramsal içerik bırakmayı hedeflemiştir. Eserini çocuk edebiyatı bibliyografyası olarak ifade etmiştir. Çalışma içerisinde İbrahim Alaettin Gövsa'nın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Bunun ötesinde araştırma üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde çocuk edebiyatı alanında yazılmış alana kaynaklık edebilecek kitap, ansiklopedi ve tezler sıralanmıştır. İkinci bölümde açikoturum, kurultay, seminer, kongre, sempozyum çalışmaları listelenmiştir. Üçüncü bölümde ise yabancı dilde yapılmış yayınlar derlenmiştir. Yazar tezi yazdığı dönemi ifade ederek yazılı bir kaynağa ihtiyacın olduğu bu dönemde yabancı dilde yazılan eserlere erişim sağlansa da Türkçe kaynaklara ulaşmanın zorluğunu da belirterek bu çalışmaların önemini ifade etmiştir.

Gökmen (2012) tarafından hazırlanan Ödüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde “Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği Edebiyat Ödülleri, Türkan Saylan Sanat ve Bilim Ödülleri, Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı Ödülleri, Tudem Edebiyat Ödülleri, Bu Yayınevi Ödülleri”ni 2010 yılından 2015 yılına kadar almış olan on yedi çocuk edebiyatı öykü ve romanı çocuk edebiyatının temel öğeleri olan “konu, karakter, ileti, dil ve anlatım, görsel bir uyarın olarak resim” özellikleri bakımından ele alınmıştır. Çalışmaya konu olan eserler; konu açısından incelendiğinde; konular genel olarak çocuklar için bilinen ve hayat ile

örtüşen; aile ilişkileri, arkadaşlık gibi çocuk hayatında karşılığı olanlardan seçilmiştir. Ancak bazı eserlerde rastlantısal ve abartılmış merak gibi öğelerin konuyu zayıflatmış da ifade edilmiştir. Ancak genel olarak eserlerin çocuk okur için uygunluğu belirtilmiştir. Tercih edilen karakterler bakımından ele alındığında iki eser dışında kalan on beş eserin çocuk okur için uygun ve olumlu karakter özellikleri ile oluşturulduğu ifade edilmektedir. Eserler ileti bakımından ele alındığında tek eser dışında eserlerin çocuk gerçekliğine uygun oluşturulduğu belirtilmektedir. Bunun dışında eserlerde iletinin açıkça ortaya atılması yerine örtük olarak okura hissettirildiği de belirtilmiştir. Yapıtların dil ve anlatım olarak incelenmesi ile söz konusu yapıtların Türkçe dil duyarlılığını geliştirici ve katkı sağlayıcı yönü belirtilmiştir. Eserler resimleme özelliklerine göre ele alındığında; dokuz eserin daha üst bir yaş grubuna hitap ettiği gerekçesi ile resimlenmediği, sekiz eserin ise resimlendiği ifade edilmiştir.

Karakurt İpek (2015) tarafından hazırlanan Nur İçözü'nün Romanlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bağlamında İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde Nur İçözü'ne ait dokuz çocuk romanı iç yapı ve dış yapı unsurları bakımından incelenmiştir. Tasarım ve resim özellikleri bakımından incelenen eserlerin genel olarak çocuk okura uygun olduğu ve bu bağlamda estetik değer taşıdığı belirtilmiştir. Eserde işlenen konu ve ortaya konan iletilerin de çocuk edebiyatı temel ilkelerine uygun olduğu ifade edilmiştir. Seçilen karakterlerin de çocuklar için uygun ve doğru tercih olduğu inceleme sonucunda ortaya konmuştur. Dil anlatım özellikleri bakımından Türkçe dil duyarlılığını destekleyici ve özenli bir anlatımın kullanıldığı ifade edilmiştir. Tercih edilen çevrenin de diğer unsurlar da olduğu gibi ilkelere uygunluğu ortaya konmuştur. Tüm bu değerlendirmeler ışığında incelenen eserlerin genel olarak çocuk edebiyatı temel öğelerine uygun olduğu ve çocuğa görelilik ile çocuk gerçekliği açısından da uygunluğu ifade edilmiştir.

Karadeniz (2019) tarafından hazırlanan Behiç Ak'ın Çocuk Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'ın Gülümseten Öyküler Dizisi'ne ait 10 hikâye incelenmiştir. Kitapların tasarım ve resimleme özelliklerinin genel olarak çocuk edebiyatı eserleri için belirlenen ölçütlere uygun olduğu ifade edilmiştir. Eserlerde seçilen konuların, ortaya konuş biçiminin çocuk okura uygun olup aynı zamanda okurun esere olumlu tutum

geliştirmesini sağlayıcı özellikte olduğu belirtilmiştir. Temaların zengin ve okura uygun olduğu, kullanılan dilin de okurun dikkatini çekecek özellikte olduğu ortaya konmuştur. Eserlerde seçilen karakterlerin çocuk okurun özdeşim kuracağı nitelikte olduğu belirtilmiştir. Çevre ise sınırlı tutulmuştur. Bununla beraber iletileri ortaya koyma biçimi didaktiklikten uzak şekilde açık ileti şeklinde değildir. Dil anlatım özellikleri de eserlerin genel yapısını destekleyici genel olarak dil özelliklerine katkı sunan yapısı ile araştırmacı tarafından ifade edilmektedir.

İnan Demir (2021) tarafından hazırlanan Sara Şahinkanat'ın Resimli Hikaye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Temel Özellikleri Açısından İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde; Sara Şahinkanat'ın tek başına yazdığı “Annemin Çantası, Babamın Battaniyesi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan?, Maymun Kral, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” ve Arslan Sayman ile birlikte yazdığı “Mevsimplere Güzelleme” adlı kitapların çocuk edebiyatının temel ilkeleri çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. İnceleme eserlerin biçimsel açıdan, içerik açısından ve eğitsel değerler açısından değerlendirilmesini içermektedir. Bu değerlendirmeler ışığında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Eserler biçimsel açıdan çocuk okur için genel olarak uygun nitelikte olup istenen özellikleri taşımaktadır. Ancak küçük yaş grupları için kitapların köşeli ve kenarlarının sivri olması bir tehlike unsuru olarak değerlendirilmiştir. İçerik açısından ele alınan eserlerin her açıdan uygun olduğu ve okuma sevgisini aşılایıcı nitelikler taşıdığı belirtilmiştir. Dil ve anlatım başlığı için yazım ve noktalama konusundaki hatalar belirtilerek bu konunun oluşturacağı sorunlar ifade edilmiştir.

Öztürk ve Kayadibi (2021) tarafından hazırlanan Hüseyin Yurttaş'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özellikler Açısından İncelenmesi adlı makalede; çalışmada Hüseyin Yurttaş'a ait 15 hikâye kitabı rastlantısal olarak seçilerek doküman incelemesi yöntemi ile bu eserler çocuk edebiyatı temel nitelikleri açısından içyapı ve dış yapı unsurları göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Eserlerin içyapı unsurları bakımından çocuklar için uygun olduğu, olumlu yönlerden çocukların gelişimine katkı sağladığı ifade edilirken araştırmanın diğer boyutu olan dış yapı özellikleri bakımından birtakım eksiklerin olduğu belirtilerek özellikle resimleme, renk, kâğıt ve ciltleme açısından eserlerin istenen nitelikleri karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.5.2. Çocuk ve Felsefe İlişkisine Yönelik Çalışmalar

Yapılan araştırma Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinde tümü şeklinde seçilerek çocuklar için felsefe anahtar kelimesi ile tarama yapıldığında 39 adet kayıt listelenmektedir. Listelenen çalışmalardan en eski tarihli olan Nihan Akkocaoğlu Çayır'a ait Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Üzerine Nitel Bir Araştırma adlı 2015 yılında literatüre eklenmiş doktora tez çalışmasıdır. En yakın tarihli çalışmalar iki çalışma ise 2023 yılına ait; Elif Durgu Gündüz'e ait P4C Yöntemi ile Yetişkinlerle Varoluş Üzerine Düşünme: 'Çocuk, Köstebek, Tilki ve At' Kitabı Üzerine Bir İnceleme ile Derya Akar'a ait Özel Yetenekli Öğrencilerin Destek Eğitiminde Yürütülen Çocuklar İçin Felsefe Etkinliklerine Yönelik Deneyimleri yüksek lisans tezleridir.

Akkocaoğlu Çayır (2015) tarafından hazırlanan Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Üzerine Nitel Bir Araştırma adlı doktora tezi ile çocuklar için felsefenin; nitel araştırma yöntemi ile seçilen bir okuldaki ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin duyuşsal, bilişsel ve sosyal açıdan etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma birçok açıdan çocuklar için felsefe konusunda kuramsal temellere vurgu yaparak incelemeyi bu temeller ışığında gerçekleştirmiştir. Çalışmada çocuklarla felsefe yapılmasına olanak sağlayan ders planları iki gruba ayrılan toplamda 48 öğrenciye 2 öğretmen rehberliğinde uygulanmıştır. 28 ders saati süren çalışmalarda araştırmacı gözlem yapmak amacıyla sınıflarda bulunmuştur. Sonuç olarak yöntemin çocuklarda çoklu bakış açısını geliştirdiği, eleştirel düşünme becerilerine katkı sağladığı, sınıf içerisinde düşüncelerini ifade etmenin ise duyuşsal açıdan katkı sağladığı, karşıt ve benzer düşünceleri dinleme, olumlu tartışma becerileri ile de sosyal açıdan katkı sağladığı ifade edilmiştir. Söz konusu sonuçların dışında sürecin sınıf öğretmenlerinin de yönetime ilişkin olumlu tutum geliştirmesini desteklediği belirtilmiştir.

Erdoğan (2018) tarafından hazırlanan Çocuklarla Felsefe Yaklaşımının Düşünsel, Tarihi ve Sosyal Temelleri Üzerine Bir İnceleme adlı yüksek lisans tezi çocuklar ile yapılan felsefe çalışmalarının çocukların düşünme becerilerinin gelişimi üzerinde etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma daha çok kuramsal temelli olup alanda çalışmak isteyenlere bu açıdan fayda sağlayıcı niteliktedir. Çalışmanın önemli sonucu olarak çocuklarla felsefe çalışmalarının daha erken yaşta da

yapılabilirliği, bu çalışmaların çocukların düşünme becerileri üzerinde olumlu etkilerinin varlığı ve felsefe temelli çalışmaların çocukların sadece bilişsel gelişimi üzerinde etkili olmayıp duyuşsal ve sosyal açıdan da olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir.

Uluçınar (2018) tarafından hazırlanan Öğrencilere Özenli Düşünme Becerilerini Kazandırmaya Yönelik Duyuş Temelli Bir Eğitim Programının Geliştirilmesi doktora tezinde 7. sınıf öğrencilerine özenli düşünme becerilerini kazandırma maksadıyla duyuş temelli bir eğitim programının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada hem özenli düşünme becerilerini geliştirmek hem de bu gelişimi sağlayacak programın yaratılması amaçlanmıştır. Çalışmadan konu ile ilgili geniş bilgilendirme yapılmıştır. Araştırma ön test son test uygulaması şeklinde gerçekleştirilmiş olup program sonunda öğrencilerin özenli düşünme becerilerinde olumlu bir değişim gözlenmiştir.

Kanmaz (2019) tarafından hazırlanan Eleştirel Düşünme Becerisi Edindirme Bağlamında Çocuk ve Gençlik Kitaplarının İncelenmesi adlı doktora tezinde 2016 yılında çok satan çocuk ve gençlik kitaplarından belirli ölçütlere göre seçilen 30 eser eleştirel düşünme becerisini kazandırma yönünden ele alınmıştır. Çalışmanın temelinde eserler eleştirel düşünme açısından incelenmekle beraber alt kategoriler olan, karakterleri; açık olma, düşünmeden eyleme geçmeme, sabırlı olma, ön bilgileri kullanma, derinlemesine soru sorma, anlamlı benzerlik ve farklılıkları fark etme, çelişkileri fark etme, genelleme yapma eğiliminden uzak durma, bağımsız düşünme, kendilerini ve kendi çalışmalarını denetleme, yansız olma, yargılarını erteleme, doğru çıkarımlarda bulunması açısından değerlendirilmiştir. İncele sonucuna göre eleştirel düşünme açısından en yoğun puanı Küçük Prens, ardından Bir Şeftali Bin Şeftali üçüncü olarak da Yaşasın C Harfi Kardeşliği adlı eserler almıştır. Bu açıdan en alt sırada ise Çocuk Kalbi adlı eser yer almıştır. Eserlerden Çocuk Kalbi dışında kalanlar farklı yoğunluklarda eleştirel düşünme becerisini desteklediği ifade edilirken Çocuk Kalbi adlı eserin düşünme açısından sınırlayıcı olduğu belirtilmiştir.

Midilli (2019) tarafından hazırlanan Özel Yetenekli İlkokul Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi yüksek lisans tezinde 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı'nda Ordu ilinde tanılanmış 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenlere bağlı olarak

incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma yaratıcı düşünme ile ilgili geniş teorik bilgi sunarak devamında araştırma ve sonuçlarını ortaya koymaktadır. Araştırmada; Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile orijinallik, akıcılık, zenginleştirme, erken kapamaya direnç, yaratıcı kuvvetler listesi puanları ve yaratıcılık indeksi toplam puanlarına ait sonuçlar yorumlanmıştır. Buna göre test uygulaması ile elde edilen istatistiksel verilere göre; yaş değişkeninin yaratıcılıkta önemli olduğu ve yaş büyüdükçe yaratıcılığın arttığı buna bağlı olarak da sınıf düzeyi ile yaratıcılık arasında doğru orantı tespit edilmiştir. Çalışmanın diğer bir sonucu olarak da resim özel alanındaki öğrencilerin toplam yaratıcılık puanının zihinsel alan öğrencilerinden daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada okul öncesi eğitim alıp almama durumunun bazı başlıklarda anlamlı farkla olumlu yönde artış gösterdiği belirtilmiştir. Son olarak Torrance Yaratıcı Düşünce Testi ile öğrencilerin aldıkları puanlar arasında; cinsiyet, anne baba eğitim durumu, aile gelir durumu, anne baba yaşı, kardeş sayısı, kardeş sırası ve okul türü açısından fark yaratacak bir belirleyicilik tespit edilmediği belirtilmiştir.

Işıklar (2019) tarafından hazırlanan Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarda Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi adlı yüksek lisans tezi çocuklar için felsefe eğitimine, ilişkin kuramsal bilgi ve devamında bu alanda araştırmacının yaptığı çalışmanın verilerinin paylaşılması şeklindedir. Çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili Lapseki ilçesindeki bir ilkokulun anasınıflarında öğrenim gören ve benzer sosyo-ekonomik düzeydeki çevrede yaşayan 5-6 yaş grubu toplam 40 çocuğu kapsamaktadır. Deney grubunda 20, kontrol grubunda 20 çocuk yer almıştır. Araştırma sonuçlarında benzer çalışmalarda çocuklar için felsefe eğitiminin eleştirel düşünme becerisini olumlu yönde etkilediğine dair birçok benzer araştırma ifade edilmiştir. Ancak mevcut çalışmanın süre ve grup sayısı gibi etkenler nedeni ile deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark oluşturmadığı ifade edilmiştir. Ancak burada şöyle ayrıntıları belirtmek gerekir: Deney grubu ön test son test çalışmalarında artış olduğu bunun da Çocuklar İçin Felsefe Eğitim Programının etkililiği olarak görülebileceği belirtilmektedir. Ayrıca kontrol grubu için de olumlu değişimin Okul Önce Eğitim Programının konu ile ilgili kazanımlarının varlığı ile açıklanabileceği ifade edilmektedir.

Sormaz Öğüt (2019) tarafından hazırlanan Felsefi Düşünmenin Önemi ve Çocuklar İçin Felsefe adlı doktora tezinde eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme ile beraber daha geride kaldığı düşünülen felsefi düşünme üzerine incelemeler yapılarak alana özellikle bu konu ile ilgili yazına geniş katkılar sunulmaktadır. Çalışmada özellikle zengin bir literatür taraması yapıp elde edilen kaynaklar üzerinde değerlendirmeleri yapılmıştır. Genelde düşünmenin özelde ise felsefi düşünmenin önemine yönelik bir çalışma olarak çocuklar için felsefe konusunda önemli çalışma olarak ifade edilebilir. Ayrıca eser bu yönüyle alanda çalışma yapmak isteyenler için oldukça önem taşımaktadır.

Aslan (2020) tarafından hazırlanan Çocuk Edebiyatında "Çocuk Felsefesi"ne Jackson Konsepti Açısından Bir Yaklaşım adlı yüksek lisans tezinde 2010-2019 yılları arasında yayımlanmış çocuklar için felsefe içerikli 45 kitap incelenmiştir. Çalışmada eserler Jackson konseptince belirlenmiş 22 beceriye göre ele alınmıştır. Eserlerin genel olarak belirtilen becerileri içerdiği ancak eserlerde kişilik geliştirme becerilerinin daha yoğun olarak verildiği bunun yanında felsefi düşünme beceri alanının ise en az şekilde olduğu ifade edilmiştir. Çalışma dört ana başlık ve 22 beceriye dayandırılarak yapılmıştır. Genel olarak eserlerde 22 becerinin 21'ine dair ifadeler yer alırken dil felsefesine ilişkin herhangi bir ifadeye ulaşılmamıştır. Aynı zamanda Jackson konseptinin 21 becerisi ile ilişkilendirilen eserlerin çocuk edebiyatı temel ilkelerine uymayan bazı yanları da ifade edilmiştir. Araştırmacı bu ifadelerden sonra ilgili alan ile ilgili Türk çocuk edebiyatı çalışmalarının henüz yeterli düzeyde olmadığını nicelik arttıkça niteliğin de artacağını ifade etmiştir.

Altunsöz (2022) tarafından hazırlanan Çocuklar İçin Felsefe Programının Uygulanmasının Önemi adlı yüksek lisans tezi iki bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümü eğitim, çocuk ve özellikle felsefe ile ilgili zengin kuramsal bir çalışma ortaya koyarken ikinci bölüm ise çocuklar için felsefe konusunda bilgi vermektedir. Bu anlamda özellikle Dewey ve Matthew Lipman hakkında eğitim ve felsefe ilişkisi üzerinde durulup, Lipman tarafından ortaya konan P4C uygulaması ile ilgili bilgiler verilmiştir. Çocuklar için felsefe uygulamasının uygulaması ile ilgili eğitimcilere uygulama şekli tanıtılarak bunun eğitim açısından değerlendirilmesi yapılarak olumlu özelliklerinin olduğu ifade edilmiştir.

Durgu Gündüz (2023) tarafından hazırlanan P4C Yöntemi ile Yetişkinlerle Varoluş Üzerine Düşünme: 'Çocuk, Köstebek, Tilki ve At' Kitabı Üzerine Bir İnceleme adlı yüksek lisans tezinin amacı araştırmacı Matthew Lipman tarafından ortaya konan P4C (Çocuklar İçin Felsefe) yöntemini tanıtmak ve bu yöntemin sadece çocuklarla sınırlandırılmaması gerektiğini ortaya koymaktır. Araştırma gözlem ve betimsel analiz yöntemi ile yapılmış olup, “Çocuk, Köstebek, Tilki ve At” kitabından hareketle 11 yetişkinin katıldığı dört oturumlu atölye çalışması gerçekleştirilmiştir. Yetişkinlere atölye öncesi ve sonrası anket çalışması yapılarak çalışmanın sonuçları ortaya konmuştur. Araştırmanın sonucunda yetişkinlerin de üst düzey düşünme becerilerinde dikkate değer bir gelişme olduğu kaydedilmiştir.

4. YÖNTEM

Bu bölümde; “Sara Şahinkanat’ın Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Temel İlkeleri ve Çocuklarda Felsefi Düşünme Becerisinin Gelişimine Katkısı Yönünden İncelenmesi” çalışmasının araştırma modeli, araştırma materyali, veri toplama aracı ve yöntemi ile araştırma verilerinin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Sara Şahinkanat’ın eserlerinin çocuk edebiyatı temel ilkeleri ile çocuklarda felsefi düşünme becerisinin gelişimine katkısı yönünden değerlendirilmesi amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

4.2. Çalışmanın Materyali

Sara Şahinkanat'ın yayımlanan dokuz kitabı araştırmanın materyalini oluşturmaktadır. Kitapların tamamı Yapı Kredi Yayınlarından temin edilmiştir.

Araştırmada incelenen kitaplar Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Kitaplar ile Yayınevi Bilgisi

Eserin adı	Yayınevi
Annemin Çantası	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Babamın Battaniyesi	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Kuşlara Fısıldayan Kız	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Maymun Kral	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Mevsimlere Güzelleme	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Üç Kedi Bir Canavar	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Üç Kedi Bir Dilek	Yapı Kredi Yayınları (YKY)
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Yapı Kredi Yayınları (YKY)

4.3. Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırmanın veri toplama araçları ilgili dokümanlardır. Araştırmanın hazırlık sürecinde alanyazın taraması yapılmış; çocuk edebiyatı alanında yapılmış araştırmalar, yazılmış tezler, makaleler ve bildiriler ayrıca felsefe alanında yazılmış kitaplar, çocuklar için felsefe konulu araştırmalar ile felsefi düşünmeye ilişkin araştırmalar incelenmiştir.

Araştırmanın verileri iki aşamada derlenmiştir. Birinci aşamada eserler dış yapı özellikleri (boyut, harfler, kâğıt, kapak ve cilt, sayfa düzeni, resimler) ve iç yapı özellikleri (dil ve anlatım, çevre, ileti, karakterler, konu) yönünden ele alınarak çocuk edebiyatı temel ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir. İkinci aşamada ise ele alınan eserlerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve felsefi düşünme becerisine katkısı incelenmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada doküman analizi yoluyla toplanan veriler, betimsel analiz yöntemine uygun şekilde çözümlenmiştir. Betimsel analiz, ulaşılan bulguları önceden belirlenmiş temalara göre düzenleme, yorumlama ve özetleme temeline dayanmaktadır. Amaç verileri sistematik ve net şekilde ortaya koymaktır. Ortaya konan veriler açıklanır, yorumlanır ve neden-sonuç ilişkisine uygun şekilde sonuç belirtilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma dokuz kitap ile sınırlandırıldıktan sonra kitaplar çocuk edebiyatı temel ilkeleri yönünden ve çocuklarda felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkısı yönünden incelenmiştir. Kitaplar çocuk edebiyatı temel ilkeleri açısından; iç yapı ve dış yapı özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Aynı kitaplar felsefi düşünme becerisine katkısı açısından da; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, özenli düşünme ve felsefi düşünme becerisine katkısı bakımından incelenmiştir. Her bir düşünme biçiminin öne çıkan kavramlar tablolastırılarak ilgili alan ile ilişkisi ele alınmıştır. Her bir eserle ilgili veriler Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi dikkate alınıp değerlendirilerek analiz edilmiştir. Yapıtların felsefi düşünme becerisine katkısını değerlendirmeyi amaçlayan “Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi” adlı form için başta 35 maddelik bir ölçüt havuzu oluşturulmuştur. Üzerinde gerekli çalışmalar

yapıldıktan sonra 21 ölçüte indirgenen form, iki alan uzmanı ve iki ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri doğrultusunda son şeklini almıştır.

Eserlerin incelenme ve analiz süreci Forster'in (1995) belirttiği doküman inceleme aşamaları temel alınarak şu şekilde incelenmiştir:

1. Dokümanlara ulaşma; bu aşamada yazara ait kitaplar yayınevinden temin edildi. Ayrıca hazırlık aşamasında çocuk edebiyatı alanında yazılmış tezler incelenerek konu alanlarına göre gruplandı. Bunun felsefi düşünce, çocuklar için felsefe, çocuk felsefesi alanlarında da literatür taraması yapıldı.

2. Orijinalliğini kontrol etme; bu adımda incelenen tüm eserler doğrudan yayınevinden temin edilerek orijinalliğine dikkat edildi. Süreç içerisinde faydalanan tüm kaynakların orijinalliği araştırıldı.

4. Veriyi analiz etme; ulaşılan kaynaklar öncelikle çocuk edebiyatı temel niteliklerine uygunluk açısından ardından da felsefi düşünme becerisine katkısı yönünden içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

5. Veriyi kullanma; verilerin analizi ile ulaşılan sonuçlar bulgulara aktararak kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

5. BULGULAR

5.1. Annemin Çantası

5.1.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.1.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

20,5×27,5 cm boyutu ile kitap, okul öncesi ve ilkokul grupla okuma ve bireysel okuma amacı ile kullanıma uygundur.

Kâğıt Kalitesi

Parlak, birinci kalite ve sağlam kâğıt yapısı ile uzun süreli kullanıma elverişlidir. Aynı zamanda kâğıt kalitesi ve canlılığı okurun dikkatini de çekmektedir.

Kapak

Kitap kapakları, okurların kitap ile ilgili ilk izlenimi edindikleri bölümler olması nedeniyle oldukça önemlidir. İlgi çekici yönüyle, kitabın içeriği ile ilgili ipucu verirken aynı zamanda okuru meraklandıran kapak tasarımları, okuma motivasyonunu olumlu etkilemektedir. Annemin Çantası adlı kitap bu anlamda uygun özellikleri taşımaktadır. Ön kapak ve arka kapakta aynı renkler kullanılmıştır. Ön kapakta eserin adı, yazarı ve resimleyen sanatçı ile yayınevi ve baskı bilgisi yer almaktadır. Resim olarak ise kitabın ismine paralel şekilde büyük bir çanta ve iki çocuk ile bir çocuğun elini tutan anne sadece bu kadarla eli ve çantası ile resmedilmiştir. Arka kapakta anne, iki çocuğuna belirgin şekilde sarılarak resmedilmiştir. Arka kapakta

"Güzel bir yaz günü. İki kardeş anneleriyle parka gidiyor. Çocuklar neye ihtiyaç duysalar çantadan çıkıveriyor. Acaba bu çanta süper güçlere mi sahip? ifadesi ile okurda merak uyandırılarak kitaba dikkat çekilmektedir.

Ciltleme ve Baskı

Hitap ettiği okur kitlesinin uzun süreli kullanımı göz önünde bulundurularak iplik ciltleme tercih edilmiştir. Kitabın ilk baskısı Ağustos 2013 iken incelenen eser Yapı Kredi Yayınları'nın 23. baskısıdır.

Sayfa Düzeni

Kitabın ilk sayfasında yazar ve çizerin öz geçmiş bilgileri sonraki sayfada ithaf yazısı yer almaktadır.

Eserin tüm sayfaları, resim-metin birlikte kullanılarak tasarlanmıştır. Resimler yan yana iki sayfada birbirini tamamlayıcı şekildedir. Metinler sayfanın sadece belli bir tarafında yer almamıştır. Sayfalar değıştikçe metin yerleri de değışerek gözün sayfanın farklı bölümlerinde de gezinmesini sağlamaktadır.

Metinler; boğucu, kelime kalabalığı yaratmaktan uzak, kısa ve öz bir izlenim vermektedir. Metinler için kullanılan renk koyu, bulunduğu zemin ise açık renktedir. Şekil zemin ilişkisi içerisinde düşünüldüğünde bu tercih, okuma sürecini olumlu etkilemektedir.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Yazı tipi Serif, puntosu ise 16 olarak tercih edilmiştir. Her iki tercih de okur kitlesi için uygun, göz sağlığını olumsuz etkilemeyecek niteliktedir.

Kitap, 32 sayfadan oluşmaktadır. Sayfa sayısı olarak da uygun görülmektedir.

Resim

Eser, Sara Şahinkanat'ın kitaplarından birçoğunu resimleyen Ayşe İnan tarafından resimlenmiştir. Metin ile eser birbirini tamamlayıcı ve uyumlu bir ilişki içindedir.

Kitapta kapakta da yoğun olarak kullanılan kırmızı renk ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. Kitapta hitap yazısından önce sol alt köşede kırmızı renkle ve içindekileri de gösterecek şekilde çanta resmedilmiştir.

Şekil 1. Annemin Çantası Resimleme-1

Kitaba başlamadan önce okurun çantanın içindekileri görmesi ve ne için kullanılacağını tahmin etmesine bu resim olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda ayrıntı olarak çantanın içinde kitabın da varlığı, yazarın diğer eserlerinde yaptığı gibi, kitap sevgisini kazandırmaya yöneliktir.

Şekil 2. Annemin Çantası Resimleme-2

Kitaptaki resimler sıcak, samimi ve okurda olumlu duygular uyandıracak türdendir. İnsanlar hayvanlar ve bitkiler iç içe huzurlu bir ortamda resmedilmiştir.

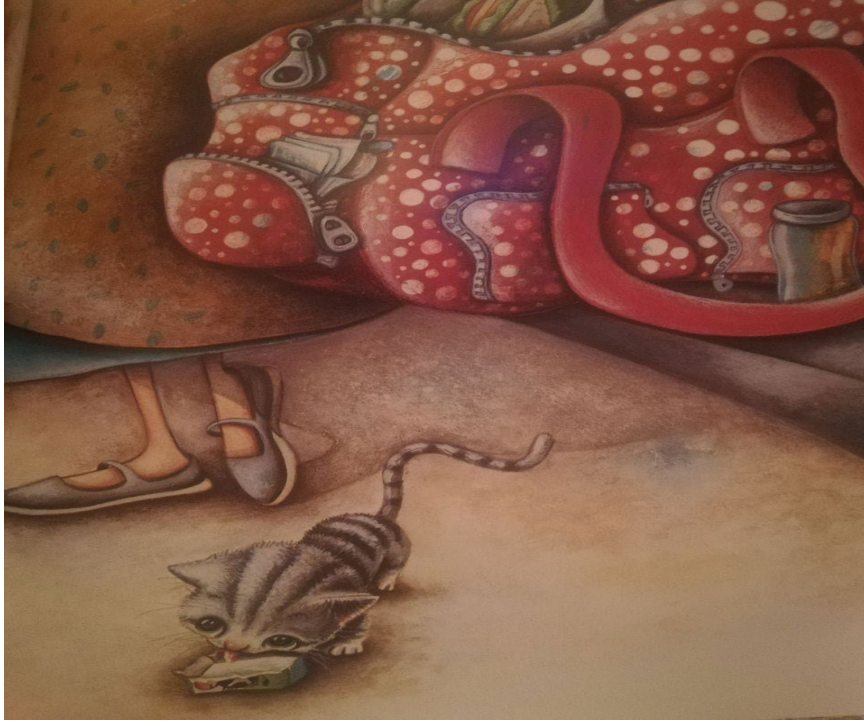

Şekil 3. Annemin Çantası Resimleme-3

Şekil 4. Annemin Çantası Resimleme-4

Kitabın çeşitli bölümlerinde kitap görseline yer verilmesi, yazarın önceki kitaplarından birinin de kullanılması dikkatli okurların gözünden kaçmayacaktır.

Şekil 5. Annemin Çantası Resimleme-5

Şekil 6. Annemin Çantası Resimleme-6

Eserde hayvanların beslenmesi ve bunun resmedilmesi de okurlar için hayvan sevgisi iletisini örtük olarak veren kitabın ortaya koymak istediği düşünceyi daha da dikkat çekici kılmaktadır.

Şekil 7. Annemin Çantası Resimleme-7

Resimlemelerde farklı yaş gruplarından bireylere yer verilmesi, okurun, eserin gerçek hayatla ne kadar iç içe olduğunu hissetmesi açısından da önemlidir.

Şekil 8. Annemin Çantası Resimleme-8

Son resimde çantanın bir kahraman olan annenin pelerinine dönüşmesi gerçek kahramanın kim olduğunu resimle ifade için yerinde bir seçimdir.

Kitaptaki çizimler içeriği oldukça iyi yansıtırken sanatsal olarak da okurun zevk alacağı şekilde tasarlanmıştır. Çizimler sadece Annemin Çantası kitabı ile sınırlı olmayıp yazarın başka eserlerinden kahraman çizimine de yer vererek tüm eserleri arasındaki bütünlüğü ortaya koymaktadır. Bunun dışında kullanılan renkler ve çizimle yansıtılan ortam, çocuğun dünyasına uygun, kendisinden izler bulabileceği özelliktedir.

5.1.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Kapalı kutular, kilitli kapılar, içinde ne olduğu bilinmeyen sandıklar insanlar için her dönem merak konusu olmaktadır. Bunun yanında fermuarı kapalı bir anne çantası da her çocuk için büyük bir merak unsurudur. Çocuklar, annelerinin çantada neler taşıdığını, o olmadan neden bir yere gitmediklerini merak eder. Bu noktada kitabın kurgusu, çocuk merakının bir ürünüdür. Sıradan bir konu olan anne ve çocuklarının parka gitmesi, özlü bir anlatım ve yerinde bir kurgu ile zengin bir anlatıya yerini bırakmaktadır.

Kitap güzel havayı fırsat bilen anne ve iki çocuğunun parka gitmesi ile başlamaktadır. Bu gezi sırasında çocukların dikkati ise annelerinin omzundaki kocaman çantadadır. Parkta oyun sırasında çocuklardan biri kayarken pantolonunu yırtmış, diğeri ise çamura batmıştır. Bu durumda imdada annesinin çantasındaki yedek giysiler yetişmiştir. Devamında kız çocuğu dizini kaydırağa çarpmış, eski yarası kanamıştır. Yine yardımına annesinin çantası yetişmiş ve çantanın içinden yarası için bir yara bandı çıkmıştır. Çocuklar ve anneleri gölgede dinlenirken çanta bu kez de onlara bir öykü kitabı sunmuştur. Onun sevinci bitmeden acıkan anne ve çocukları için bu kez de çantadan yiyecek ve içecekler çıkmıştır. Ayrıca bu kez çantadan orada acıkan minik kedi için de süt çıkmıştır. Kediler için süt bulunan çantada acıkan martılar için bayat ekmek de yerini almıştır. Dönüş yolunda martıları da doyuran çanta, bu kez de fırtınaya yakalanan motor için yelken olarak hayat kurtarmıştır. Her şey bir çantanın marifeti gibi görünse de çocuklar, kitabın sonunda asıl hünerin annelerinde olduğunu anlamakta. Eserin vermek istediği mesaj da bu

şekilde açığa çıkmaktadır. Eser her çocuğun hayatında karşılaştığı ve karşılaşılabileceği olayları içermektedir, bu da okurun eserle özdeşleşmesini kolaylaştırmaktadır. Her sorunun bir çözüme ulaşması ve bu çözümü sunanın kişi yerine eşya sanılıp eserin sonuna kadar merak unsurunun diri tutularak eserin sonunda asıl kahramana dikkat çekilmesi kitabın heyecanla okunmasını, dinlenilmesini sağlamaktadır. Asıl kahraman işaret edilirken didaktik bir anlatımdan uzak durularak, okurun kendisinin olayları yorumlayıp son bölümdeki ifadelerden hareketle çıkarım yapması sağlanmaktadır. Doğrudan ileti verilmeyerek olay örgüsü içerisinde iletiyi bulmanın okura bırakılması, bu tür nitelikli eserlerin göze çarpan özelliklerindendir.

Eserin konusu, anne sevgisi ve kahramanlıktır.

Tema (İzlek)

Eserde görünen ardındaki gerçekliğe dikkat çekilmektedir. Her çocuğun her an ihtiyaç duyduğu kahramanın annesi olduğu ifade edilirken bir annenin çocuğunun her ihtiyacında yanında olması gibi aynı zamanda, hayvanlara ve diğer insanlara da katkı sağlayan varlığı ile başkaları için de gerekli ve önemli olduğu düşüncesi hissettirilmektedir.

İleti

İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren belli bir süre geçinceye kadar kendi ihtiyaçlarını karşılayamazlar. Bebeklik döneminde tamamen bir bakıcıya ihtiyaç duyulur, çocukluk döneminde ise birtakım ihtiyaçları karşılama yeterliliği oluşsa da yine de bir bakıcı ihtiyacı mutlaka vardır. Çocuklar, bu dönemlerde ihtiyacını belirtmeden dahi o ihtiyacın giderilmesi durumu ile karşı karşıyadır. Aniden ortaya çıkan her şey için bir çözüm de o hızla belirginleşmektedir. Düşüğünde yara bandı, terlediğinde yedek atlet, acıktığında yiyecek, hastalandığında ilaç sunulan çocuk için yemek marketten gelen yiyecek, yara bandı ve ilaç eczaneden gelen ürün, giyseler makineden çıkmış gibi görünmektedir. Tüm bu hazırlığın ardında birinin olduğunu görmek, işleri yoluna koyan, varlığı ile güven ve huzur veren âdeta bir süper kahraman olan annelerin varlığı ve önemi kitabın temel iletisidir. Sara Şahinkanat'ın kitaplarının bir özelliği olarak kurgu ve şiirsel anlatımla

harmanlanmış ileti, kitabın içinde okurun onu bulmasını beklemekte, doğrudan kendisini ortaya atmamaktadır.

Kitabın temel iletisi yanında içerisinde annenin çocuklarına kitap okumasına yer vermesi ile kitap sevgisi, annenin kediye süt vermesi ile hayvan sevgisi, görsellerde ağaç ve bitkilere yer vermesi ile de doğa sevgisi iletileri örtük olarak okura sunulmaktadır.

Karakterler

Kitaptaki kahramanlar; anne, kız çocuğu, erkek çocuğu ve annenin çantasıdır.

Anne; planlı, öngörülü, akıllı, kitapsever, hayvansever, yardımsever ve kahramanlık özellikleri taşımaktadır.

Kız Çocuğu, olaylar onun ağzından anlatılmaktadır. Akıllı ve meraklıdır. Dış görünüşü resimlerle belirtilmiştir.

Erkek Çocuğu; kardeşi ile oynayan, kitapta özellikleri metin içinde açıkça ifade edilmeyen ancak resimlerle fiziksel özellikleri hakkında bilgi sahibi olunmaktadır.

Dil Anlatım

Dil sade, anlaşılır ve şiirseldir. Anlatım, devrik cümlelerle hareket kazanmıştır. Metinde çocukların anlayacağı kelimelere yer verilmiştir. “Yara merhemi” ifadesi günümüzde pek kullanılmadığı için çocukların aşına olmadığı bir isim tamlaması olsa da cümlelerin devamından anlamı çıkmaktadır. Metinde deyimlere yer verilerek çocukların Türkçe dil becerileri de zenginleştirilmektedir. Bunlara örnek olarak “Tam da kurumuştı dilimiz damağımız”, “Martılarla balıklar eksik kalmasın” ifadeleri verilebilir.

5.1.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.1.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eleştirel düşünme insanın, verilen bilgileri olduğu gibi kabul etmeyip neden-sonuç ilişkisi sürecine sokarak işlemesine dayanan, muhakeme ve sorun çözme odaklı, ödüllü kişinin seçenek yaratması ve sorun çözmesi olan bir öğrenme-bilme-

davranma modelidir.” (Atabek, 2000). Bu bağlamda Annemin Çantası isimli eser eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye katkısı yönünden incelendiğinde bu becerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Kitap, anne ve çocuklarının güzel havayı fırsat bilerek parka gitmeleri ile başlar. Devamında ise parkta ve parktan ayrıldıktan sonra çeşitli sorunlar yaşarlar. Her sorun çözüme kavuşturulur. Burada önemli olan, eserin çocukların hayatında karşılaşılabileceği sorunları eğip bükmeden çocuğun önüne koymasındır. Bir çocuğun parkta düşerek yaralanması her çocuğun yaşadığı, yaşayabileceği bir sorundur. Eserde bu sorunu çantadaki bir yara bandı çözmektedir. Çocuk böyle bir sorun yaşadı ise buradaki çözümle kendi hayatındaki çözümü kıyaslayabilir. Ya da daha sonra benzer bir sorun yaşadığında çözüm önerileri getirebilir. Aynı şekilde kitapta parka oyun oynarken çocuğun giysilerinin kirlenmesi, her çocuğun hayatın akışı içerisinde sıklıkla yaşadığı bir durumdur. Bu sorun için çanta temiz giysilerle çözüm sunmuştur. Bu konuda çocuk okuyucu, kitaptaki annenin tepkisi ile kendi annesinin tepkisini karşılaştırma yoluna giderek bir değerlendirme ve çıkarım yapabilmektedir. Acıkınca çantanın yemek sunması, tekrar bir sorun ve çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır, burada önceden düşünme yani bir süre sonra acıkabileceğini tahmin ederek öngörülü olmanın üzerine düşünme, acıkan kedi için çözümün yine önceden düşünülmüş çantada süt taşınması da öngörülü olmanın, okuru muhtemel olaylar için önceden hazırlıklı olmak gerektiği üzerine düşünmeye yöneltmektedir. Çantada bayat ekmek taşınması ve onlarla martıların doyurulması kısmında ise özellikle dönüşüm, bu konuda farklı seçenekler yaratma yönünden okuru düşündürmektedir. Kitabın son kısmında ise fırtınada mahsur kalan motordaki insanların yaşadıkları soruna bu kez çantanın kendisi çözüm olarak bir yelkenli görevi üstlenmekte ve onları fırtınadan kurtarmaktadır. Okur, buraya kadar her çözümün çantadan geldiğini düşünmektedir. Ancak kitabın son bölümünde, anlatıcı olan kız çocuğu, asıl kahramanın çantanın sahibi olan annesi olduğunu belirtmektedir. Burada okur, kitap ve yaşam arasında derinlemesine bir ilişki kurarak hayatta da benzer olaylar olduğunu, bunlarla kitap arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerine düşünerek, analiz ve sentez yaparak sonuçta kendi içinde bir değerlendirmeye ulaşmaktadır.

Eleştirel düşünme becerisi, problem çözme temeline dayanmaktadır. Bu anlamda incelenen eser okura; problem çözme, problemi hayat ile ilişkilendirme,

alternatif çözümler üretme, öngörülü davranma gibi eleştirel düşünmeyi doğrudan destekleyecek birçok kazanım sunmaktadır. Ayrıca eser, grup okumalarında öğretmen rehberliğinde derinlemesine grup tartışması için de kullanılabilir.

5.1.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Güleryüz (2000) yaratıcılığı, bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaştığı bir sorunu çözebilmesi; bu ilişkileri kullanarak ortaya özgün bir düşünce ya da ürün koyabilmesi olarak tanımlamaktadır. Bu ifadeden hareketle Annemin Çantası isimli eserin yaratıcı düşünme becerisine katkısı şöyle ifade edilebilir:

Kitap, sıradan olaylar içerisinde yaratıcı düşünmeye ulaşmayı okura bırakmaktadır. Bunu şiirsel ve hayal gücünü geliştiren ifadeleri ile desteklemektedir. Günlük sorunlar ve çözümler şeklinde ilerleyen kitap çantanın fırtınaya yakalanan motora yelken olması ile beklenmedik bir sorun sunarak okurun hayal gücünü geliştirmeye odaklanmaktadır. Hayat, sıradan akışı içerisinde bazen insanlar için şaşırtıcı durumlar da içerebilmektedir. Önemli olan, sıradan olsun olmasın tüm durumlar karşısında bizim bir çözüm önerimizin olmasıdır. Bize ait olan, biricik yani özgün bir fikir, bir çözüm üretimidir. Bu eseri okuyan ya da dinleyen kitle, daha önce de belirtildiği üzere eser ile kendi çözümleri arasında karşılaştırma yapacaktır. Karşılaştırma sonrası belki de kitap da olmayan farklı öneriler getirecektir veya kitaptaki çözümü kendi fikir süzgecinden geçirerek kendi damgasını vuracaktır. Yaratıcı düşünme becerisi de bunu içermektedir. Bireyin sınırlarını zorlayarak, kendi düşünsel potansiyelini uyandırması, varsa yeni bir eser ortaya koyması ya da ortaya konan bir eseri özgün hâle getirmesidir. Kitap şaşırtıcı ve özgün konusu ile bireyin farklı düşünebilme, bakış açısını genişletebilme ve düşünsel ufku açabilme niteliklerine sahiptir. Bu anlamda okuru yaratıcı düşünmeye sevk eden, farklı çözüm önerilerini ortaya koymasına olanak tanıyan, kitap-hayat ilişkisi içerisinde kendi düşüncesini oluşturmaya imkân sunan kitap, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye oldukça katkı sağlamaktadır.

5.1.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Lipman'a (1995) göre özenli düşünme, eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi bir araya getiren bir formülü temsil eder. Eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme biçimleri, daha iyi nasıl düşünebileceğimizi ifade etmenin yollarıdır. Eleştirel düşünürken düşüncemize uygun ve mantıklı olan kuralları, ölçütleri, standartları, gerekçeleri ve yöntemleri kullanırız. Yaratıcı düşünürken kendimizi ve çevremizi ifade etmenin yeni yollarını keşfederiz, geçmişte düşündüğümüz yolların ötesine geçmeye çalışırız, olası hayatların ayrıntılarını hayal ederiz ve daha önce görülmemiş yenilikleri ortaya çıkarırız. Özenli bir şekilde düşünürken ise önemli olarak ele aldığımız, özen gösterdiğimiz, gereksinim duyduğumuz şeylerle meşgul oluruz. Başka bir anlatımla, üst düzey düşünme, değerden bağımsız olamaz (Lipman, 1995). Bu ifadelerden hareketle Annemin Çantası isimli eser özenli düşünme becerisine katkısı yönünden irdelendiğinde şunları söylemek mümkündür:

Annemin Çantası adlı kitap, örtük olarak görünenin ardına işaret eden, çocuğun duyuşsal yanına da hitap eden bir eserdir. Özenli düşünme, çocuğun hayatında önemli bulduğu, değer atfettiği bir varlık veya düşünce ile bağ kurarak onu daha az önemli buldukları arasında seçmesine dayanmaktadır. Annemin Çantası kitabında kurgu başta her aşamada yaşanan soruna çözümü getirenin çanta olduğu işaret edilse de en sonunda tüm bu işleri yapan kişinin anne olduğu belirtilmektedir. Burada metin birçok farklı ileti içerse de özenli düşünme duygulardan bağımsız olmadığı için okur kendi hayatı için anlamlı gelen, içselleştirebildiği ileti üzerine özenle düşünmektedir. Anne, hemen hemen her çocuk için özel bir yeri olan, çocuğun gözünde her şeye gücü yeter âdeta üstün niteliklere sahip bir varlıktır. Kitaptaki ileti de bu düşünce ile paralel olduğundan okurun burada annelerin kahramanlığı üzerine eleştirel, yaratıcı düşünme akabinde özenli düşünme sürecine de girmesi beklenmektedir. Çünkü burada kendi hayatı ile birebir ilişki kurarak, üst düzey düşünmenin ötesinde duygularını da dâhil ederek tamamen kendisine ait olan, onun hayatından izler taşıyan bir düşünme ürünü ortaya koyar. Bunu özenle seçip aynı zamanda bu şekilde ifade etmesi özenli düşünme becerisini doğrudan geliştirmektedir.

Eser ana iletileri ve diğer örtük iletileri bakımından incelendiğinde; kitap sevgisi, doğa sevgisi, anne sevgisi, oyun, kardeşlik, kahramanlık gibi çocuk

dünyasının uzak olmadığı aksine iç içe olduğu konular üzerine okuyucuyu düşünmeye yöneltmektedir. Okur burada içerikten özenle üzerine düşüneceği iletileri seçerek, bunun üzerine büyük bir istekle düşünebilmektedir. Kitap bir dinleme materyali olarak kullanıldığında okuyucu sorularla dinleyicilerin zihinsel sürecine rehberlik edebilir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda Annemin Çantası adlı eser çocuk dünyasını kitaba taşıması, bunu çocuğa göre şiirsel bir dille işlemesi ve iletiyi doğrudan ortaya koymak yerine çocuğun önem ve değer süzgecine bırakıp aynı zamanda hayal dünyasını zenginleştirdiği için özenli düşünme becerisini geliştirmeyi olumlu etkilemektedir.

5.1.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Kitap, anne ve çocuklarının bir günde yaşadıklarını şiirsel bir dille anlatırken okurun, o gün içinde anne ve çocukların yaşadıkları üzerine düşünmesini sağlamaktadır. Burada düşünme malzemesi olarak kitap, olağanüstü fikirlerle çocukların ilk kez karşılaştığı durumlar sunmak yerine onları kendi hayatlarından kesitler bulacakları durumlar ile karşı karşıya bırakmaktadır. Çocuk okur, kendi hayatından izler taşıyan metne karşı ilgi duymaktadır. Özenle yaklaşarak anlatılana ilgi göstermektedir. Anlatılanlarla kendi yaşamı ile benzerlik farklılık açısından ilişki kurmaya çalışmaktadır.

"Hava çok güzel. Ne de olsa yaz ortası. Annem bizi parka götürüyor. Omzunda kocaman çantası."

Okur buradaki ifade ile kendi yaşamındaki bir yaz günü ile ya da parktaki herhangi bir anısı, kendisi ile parka gelenler üzerine düşünebilmektedir. Kitapta anlatılanların devamını bu yüzden merak ile bekleyebilmektedir. Merak, felsefi düşünce için açılan belki de ilk kapıdır. Okur, bu kapıdan girdikten sonra zihni sayısız soru ile felsefi düşüncenin engin denizine hızla yol almaktadır.

"...Hey bu çanta süpeer... Sanki biliyor gerekenleri."

Bu ifade ise çocuk okurun merakına şaşkınlığı da eklemekte ve aklına "Acaba bu çanta gerçekten her şeyi biliyor mu?" sorusunu getirmektedir. Çocuk okurun hayal dünyasının ne kadar uçsuz bucaksız olduğu göz önüne alındığında kitabın

içerisinde yaşanan olayların sonucunda çantaya üstün nitelikler yüklenebilir ve kitabın devamı için daha meraklı bir bekleyiş içerisine girilebilmektedir.

"...Belki de çantamız, bir ilk yardım uzmanı."

Dizini kaydırağa çarptıktan sonra yarası için çantadan bir yara bandı çıkınca kahraman böyle söylemektedir. Burada çocuk okur, çantanın bir ilk yardım uzmanı olabileceğine dair sorular sorabilir ya da belki de ifadesini onlar da kullanarak çantaya yeni vasıflar yükleyebilmektedir." Belki de ilk yardım çantasıdır", "Belki de sihirlidir", "Belki de bunu yapan çanta değildir" gibi birçok fikir ortaya atılabilir. Kitap bireysel okuma dışında gruba okunuyorsa grupta buradaki ifadeler irdelenerek düşünsel olarak derinleşme sağlanabilmektedir.

"Bu defa da çantanın sürprizi, güzel mi güzel bir öykü kitabı"

Kahramanın ağzından yazılan bu cümle birçok niteliği olan çantaya bir yenisini daha ekleyerek onu anne ve çocuklarını kitapla buluşturan çanta da yapmaktadır. Burada okur kitabın hayatındaki yeri, çantanın ait olduğu kişi anne olduğu için kendi annesinin kitaplar ile ilişkisi üzerine sorgulayıcı bir düşünme sürecine girebilmektedir. Süper güçleri olduğu düşünülen çantanın içinde kitap bulunması ve anne ile çocuklarına bunu dinlenme anında sunması da okur için üzerine düşünülmesi için bir konu olmaktadır. Kendi yaşamında dinlenme zamanında neler yaptığı, bu anda kitap okuma veya dinleme ile ilgili fikirleri hakkında eleştirel bir bakış açısı ile yoğunlaşabilmektedir. Ayrıca bu dinlenme anında çantadan başka neler sunmasını beklediği hakkında hayal gücüne alan bırakacak şekilde yaratıcı düşünmesi de eser tarafından desteklenmektedir.

Yiyecek ve içeceklerin de çantadan olması, acıkan kediciği ve martıyı da ihmal etmeden onlar için de süt ve bayat ekmek bulundurması, çantanın her şeyi önceden sezinlediği olaylara karşı hazırlıklı olduğu ve varsayımsal bir yaklaşımla hareket etmenin önemine işaret etmektedir. Okur burada önceden başından geçen benzer bir durumda öngörülü davranıp davranmadığı üzerine düşünebilmektedir. Bu düşünme ile o dönem ne düşündüğü üzerine düşünerek felsefi düşünmenin bir gereği olan düşünme üzerine düşünme etkinliğini kitabın itici gücü ile gerçekleştirebilmektedir.

Kitabın ilerleyen bölümünde çanta tam bir kahraman olarak ifade edilmektedir. Çünkü motora yelken olarak içindeki tüm insanları kurtarmıştır. Belki de burada örtük olarak şu ana kadar çocuklar için kendi ihtiyaçlarını karşıladığı için süper olan çanta birçok insanı kurtardığı, onlara fayda sağladığı için kahraman olarak ifade edilmiştir. Burada okurun aklına kahramanlık, kahraman olmak için sahip olunması gereken nitelikleri içeren sorular gelebilmektedir. Zihni sürekli sorularla meşgul olan okur, elindeki çocuk kitabı ile en derin felsefi sorgulamalara kadar ilerleyebilmektedir. Merak ile başlayan süreç, şaşma ve sorgulamalarla devam ederken;

"Bugün nedense bir hayale kapıldım
Nedense çantamızı süper kahraman sandım.
Sonunda gerçeği anladım.
Aslında süper kahraman olan çanta değil...
Her şeyi akıl eden
Benim biricik annem."

İfadesi ile yerini hayrete bırakmaktadır. Okur kitabın sonunda kahramanın çanta olmasını beklerken asıl kahramanın anne olduğu belirtilerek dikkatler bambaşka bir yere çekilmektedir. Burada görüntünün yanıltıcı olabileceği, olaylara farklı bakmanın gerekliliği ya da birçok şey kendisine sunulmuş olsa da onları sunan bir varlığın olduğuna dikkat çekilmiş olabilir. Okur bunlar üzerine düşünerek elindeki kitap da dâhil olmak üzere birçok varlığa nasıl ulaştığını düşünebilmektedir. Aynı zamanda bunları kendisine ulaştıranların mı kahraman olduğunu ya da ortaya koyanların mı kahraman olduğunu düşünebilmektedir.

Kitap merak, sorgulama, hayret gibi felsefi düşüncenin gelişmesi için önemli unsurları barındırmaktadır. Ana temel iletisi ve örtük iletileri ile felsefi düşünme ve bunu destekleyen yansıtıcı düşünme becerisine katkı sunduğu açıkça görülmektedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 3. Annemin Çantası adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları

Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
1. Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2. Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3. Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4. Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5. Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6. Yapıt, duygudaşlık becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7. Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8. Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9. Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10. Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11. Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir	×	
12. Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13. Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14. Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15. Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16. Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17. Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18. Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19. Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20. Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21. Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Tablo 3'e göre kitabın içeriği, konunun işlenişi, sorular içermesi, duygudaşlık becerisi yapmaya olanak tanınması; eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerisine katkı sağlaması hayal gücünü destekleyerek zengin bir bakış açısı kazandırmaya yönelik olması ile merak unsurunu aktif tutması listenin bu şekilde oluşmasının nedenleri arasındadır.

5.1.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 4. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Annemin Çantası	Problem çözme, öngörülü olma, alternatif çözümler üretme, karşılaştırma yapma

Tablo 4'te Annemin Çantası adlı kitapta eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan kavramlara yer verilmiştir. Problem çözme, öngörülü olma ve alternatif çözümler üretme ile karşılaştırma yapma üst düzey zihinsel beceri gerektiren kavramlardır. Bunların eleştirel düşünme becerisinin gelişimi açısından oldukça önemli olduğu belirtilebilir.

Tablo 5. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Annemin Çantası	Yaratıcı çözüm, işleve takılmama

Tablo 5'te Annemin Çantası adlı kitapta yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayan kavramlar ifade edilmiştir. Özellikle işleve takılmama yaratıcılığı destekleyen ve yaratıcı çözüme yönlendiren önemli bir kavramdır.

Tablo 6. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Annemin Çantası	Duyuşsal alan (hayvan sevgisi, anne sevgisi)

Tablo 6'da Annemin Çantası adlı kitapta özenli düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayan kavramlardan duyuşsal alan ile doğrudan ilişkili olan anne sevgisi ve doğa sevgisi kavramlarına yer verilmiştir.

Tablo 7. Annemin Çantası adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Annemin Çantası	Merak, şaşkınlık, sorgulama, sorular sorma

Tablo 7'de Annemin Çantası adlı kitapta felsefi düşünme becerisinin gelişimini destekleyen kavramlar olarak merak, şaşkınlık, sorgulama ve özellikle sorularla destekleme ifade edilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.2. Babamın Battaniyesi

5.2.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.2.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

20.5 x 28 cm boyutlu kitap bu yönü ile hitap ettiği okur kitlesi olan çocuklar için uygundur. Kitap boyutu ve ağırlığı çocukların zorlanmadan taşıyacağı şekildedir.

Kâğıt Kalitesi

Kitap için kâğıt seçimi birinci hamur, parlak kâğıt olarak tercih edilmiştir. Kâğıt kalitesi ve özelliği çocukların kitaba ilgisini arttırıcı nitelikte olup uzun süreli kullanımı için uygundur.

Kapak

Kitap, küçük yaş gruplarına hitap eden birçok eser gibi karton kapaklıdır. Kapak, sağlam ve kullanım ömrü uzundur.

Kitabın ön kapağında kırmızı renk, arka kapağında ise açık tonlarda mavi ve gri renkler tercih edilmiştir. Ön kapakta kitabın adı, yazarı ve yayınevi isimleri ile baskı sayısı beyaz renk tercihi ile bulunmaktadır.

Ön kapakta yer alan resim sıcak, samimi ve kitabın içeriğini iyi şekilde yansıttıcı özelliktedir. Arka kapakta da ön kapakta olduğu gibi içerik ile ilgili ipucu verecek bir resim kullanılmıştır. Buna ek olarak resmin üst kısmına şu yazı eklenerek de ayrıca içerik meraklı okurlara kitap kapağı aracılığı ile belirtilmiştir.

“Evde canınız çok mu sıkıldı? Zaman geçmek bilmiyor mu? Olsun. İki kardeş babalarının battaniyesiyle öyle eğleniyorlar ki, zaman neşeyle akıp gidiyor, şiş göbekler iniyor. Bu battaniye başka battaniyelere benzemiyor, türlü türlü maceraya götürüyor. Babanın müthiş hayal gücüyle canlanan battaniye çocukların rengârenk hayalleriyle bir araya geliyor. Babalar çocuklarıyla böyle vakit geçirirse, maceralar bitmez tükenmez. Çocuklarla hep anneler ilgilenecek değil ya? Babayla yaşanan maceralar bir harika. Sara Şahinkanat’ın kıpır kıpır kaleminden tekrar tekrar okunacak bir hikâye daha.”

Kısaca kitap içeriği ön ve arka kapağa yansıyarak kitabı eline alan okurun eser hakkında yeterli bilgi edinmesi sağlanmıştır. Kullanılan renkler, yazılar ve resimler kitabın hitap ettiği yaş grubuna uygun niteliktedir.

Ciltleme ve Baskı

Yazar diğer kitaplarında tercih ettiği gibi bu kitabında da iplik ciltlemeyi tercih etmiştir. Sağlam, kullanışlı ve uzun süreli kullanıma uygun olan bu ciltleme kitabın çocukların kullanımına daha dayanıklı olmasını sağlamaktadır. Kitabın birinci baskısı 2019 yılında yapılmıştır. İncelenen kitap 9. baskıdır.

Sayfa Düzeni

Kitapta iki sayfayı da kaplayan resimler tercih edilmiştir. Resimlerde kullanılan renkler ve sayfa rengi uyumludur. Yazı zemini açık tonlarda yazı ise siyah olarak kullanılmıştır. Yazının sayfalarda farklı yerlerde bulunması okurun sayfanın farklı noktalarına bakmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu durum tekdüze bir okumayı önleyerek kitap içerisinde de hareketi sağlamaktadır. Kitapta resim-metin bütünlüğü okurun kitaba ilgisini arttırıcı niteliktedir. Ayrıca kitabın sonuna kadar sayfalardaki

en uzun metin 13 cümleden oluşmaktadır. Seçilen cümleler de kısa olduğundan çocukların seviyesine uygundur.

Harfler ve Sayfa Sayısı

14 punto ve Serif yazı tipi kullanılmıştır. Yazı boyutu, cümleler arası boşluklar kitabın okur kitlesi için uygundur.

Kitabın sayfa sayısı 40'tır. Okurken yormayan ve zorlamayan kitap, sayfa sayısı açısından da uygundur.

Resim

Babamın Battaniyesi adlı eseri Ayşe İnan resimlemiştir. Yazarın diğer birçok kitabı da aynı çizer tarafından resmedilmiştir.

Metin ile resim arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Resimler metni tamamlarken aynı zamanda okuru sanatsal olarak da tatmin etmektedir. Aynı zamanda metinde belirtilmeyen bazı ayrıntılara okur, resimler aracılığı ile ulaşmaktadır. Resimlere daha ayrıntılı bakıldığında şunlar söylenebilir:

İlk olarak kitapta sıcak aile atmosferi göze çarpmaktadır. Bununla beraber babanın mutfakta mutfağa ait işlerle meşgul olurken annenin kitap okuması, toplumsal olarak çocuklara dayatılan cinsiyet temelli aile iş bölümünü sorgulamalarını sağlayıcı niteliktedir.

Resimde ayrıca mutfakta bitkilere yer verilmesi doğa ve çevre duyarlılığı kazandırma amacına yöneliktir. Çizer bu şekilde doğal bir ev ortamı sunarken bitkilerin de insan hayatının bir parçası olduğunu ifade etmektedir.

Şekil 9. Babamın Battaniyesi Resimleme-1

Resimlemelerde yazarın diğer kitapları da kullanılarak okurun dikkati ölçülmüştür. Aynı zamanda eserleri henüz okumayan okurların ise merak etmesi sağlanmıştır. Bununla beraber kitap resimlerine yer verilmesi kitap sevgisi ve okumanın önemine katkı sağlamaktadır.

Şekil 10. Babamın Battaniyesi Resimleme-2

Şekil 11. Babamın Battaniyesi Resimleme-3

Kitabın birçok yerinde yazarın başka bir kitabının kahramanları olan Piti, Pati ve Pus resmedilerek hem daha önce belirtildiği gibi dikkat çekme ve merak uyandırma sağlamış hem de bu kahramanların hayvan olması sebebi ile eserde hayvanlara da yer verilerek hayvan sevgisi kazandırılmaya çalışılmıştır.

Şekil 12. Babamın Battaniyesi Resimleme-4

5.2.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Kitabın konusu baba sevgisi, oyun ve hayal gücüdür. Kitap, babalarının yaptığı güzel yemekleri yiyen çocukların şişkinliğe çözüm olarak hareket ve oyunu düşünmeleri ile başlamaktadır. Baba ve çocukların hareket anlayışı ise oyundur. Baba bir battaniye ile gelerek onu kullanarak çeşitli oyun senaryoları ile çocuklarını eğlendirmektedir. Sihirli olarak görülen battaniye önce bir çadıra dönüşerek baba ve çocuklara oyun alanı olur, çadırda Kızılderili olan çocuklar çok eğlenir. Ardından battaniye bir sal olur. Bu kez de baba ve çocukları korsana dönüşüp denizdeki aç köpek balıklarına kurabiye vererek canlarını kurtarır. Sonrasında battaniye hamak olup çocukları biraz dinlendirir. Ancak bu hamak babayı sallayamaz Devamında

battaniye, ağaçta mahsur kalan kediye kurtaran bir branda olur. Baba ve çocukları da kurtarma ekibi rolünü üstlenir. Bu kadar maceradan sonra artık battaniye yorgun baba ve çocuklarının altına girdiği kendi vazifesine geri döner

Kitap her ne kadar sorun- çözüm odaklı olarak görünse de aslında temelde bir sorular kitabıdır. Her paragraftan sonra okuru düşünmeye sevk edecek soruları zihne getirmektedir. Bu da merak unsurunu diri tutarak okurun kitaba olan heyecanını kaybetmemesini sağlamaktadır.

Tema (İzlek)

Eser; baba sevgisi, hayal gücünün önemi, işleve takılmamanın önemi, hayvan sevgisi, yardımseverlik, kadın-erkek eşitliği, ailenin önemi ve sevgisi, güven, sağlık, anlayış konusuna açık ve örtük olarak değinmektedir.

İleti

Eserin iletileri oldukça yoğundur. Açık ve örtük olarak birçok farklı konuda okuyucuya seslenmektedir.

Eserin ana iletileri hayal gücü olmakla beraber; baba sevgisi, aile sevgisi, hayvan sevgisi, kadın-erkek eşitliği, yardımseverlik, iletişimin önemi, merhamet konularını da desteklemektedir.

Babanın yemek yapması anlatılırken görselde annenin kitap okuması ailede işlerin cinsiyet temelli yürütülmediği fikrini çocuklara aktarmaktadır. Aynı zamanda toplumda çocuklarla ilgilenme annenin görevi olarak görülmektedir. Ancak eser, babaları ile hoşça vakit geçiren çocukların hikâyesini aktararak bu kanının yanlışlığını da ortaya koymaktadır. Kitabın başında çok yemek yiyen çocukların hareket etmeleri gerektiğini ifade etmesi, ilgili yaştaki okur için de bir mesajdır. Burada sağlıklı yaşama da değinildiğini söylemek mümkündür. Son bölümde ağaçtaki kediye yardım edilmesi ve kurtarılması yardımseverlik ve hayvan sevgisinin önemini ortaya koyarken bunun ikna yolu ile yapılması da canlılar arasında iletişimin önemine vurgu olarak görülebilir.

Karakterler

Kitapta baba, kız çocuğu ve erkek çocuğu ile babanın battaniyesi, kahramanları oluşturmaktadır.

Baba; çocukları ile vakit geçirmekten keyif alan, çözüm üreten, eğlenceli ve çocuklarının gözünde kahraman olan bir karakterdir.

Erkek çocuk; görsellerden hareketle kardeşlerden küçüğü olduğu anlaşılan uyumlu bir karakterdir.

Kız çocuk; görsellerden yola çıkarak kardeşlerden büyüğü olduğu anlaşılan, babası ve kardeşi ile oyun oynamaktan keyif alan bir karakterdir.

Battaniye; olağanüstü nitelikleri olduğu düşünülse de asıl olağanüstülüğün battaniyeyi farklı şekillerde düşünme yetisi olduğu ifade edilen, başka şekillere bürünen tamamlayıcı unsur.

Dil ve Anlatım

Eser, sade anlaşılır ve özlü bir dille yazılmıştır. Hitap ettiği yaş grubu için uygun sözcükler tercih edilmiştir. Anlatım, deyim ve kalıplaşmış sözcüklerle zenginleştirilmiştir.

5.2.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.2.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

“Eleştirel düşünme, ön yargıların, varsayımların, sunulan her türlü bilginin sınındığı ve değerlendirildiği; farklı yönlerinin ve sonuçlarının tartışıldığı ve sonunda bir karara varmayı hedefleyen bir düşünce biçimidir” (Argüden, 2007). ifadesi ışığında Babamın Battaniyesi adlı eser eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye katkısı yönünden incelendiğinde şunlar söylenebilir:

Kitap şu ifade ile başlamaktadır:

Bilen bilir,

babam aşçılıkta bir numara.

Bu akşamın sürprizi

bir tencere dolusu yaprak sarma.

...

Verilen ifade ile karşılaşan çocuk okur, bunu kendi yaşantısı, toplumda yaygın olan ve zamanla onun da ön yargısı hâline gelmiş düşünceler ile karşılaştırır. Bu ifade ile yerleşik düşüncelerin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymaya çalışır. Bir babanın evde yemek yapması, toplumda annenin vazifesi olarak görülen bu işi babanın yüklenmesi çocuk için ilk defa karşılaştığı bir durum bile olabilir. Bununla beraber böyle bir ortamda yetişen bir çocuk için ise benzer yönlerini ortaya koyacağı bir yaşantı örneği olabilmektedir. Her iki durumda da çocuk, zihinsel süreç içerisinde değerlendirme yapmaktadır. Bu iki sonucu kendi içinde tartışarak olumlu ve olumsuz sonuçlarını da göz önüne alarak ortaya pek çok açıdan değerlendirilmiş bir görüş oluşturabilir. Örneğin kitaptaki baba yemek yapıyor ancak benim babam mutfağa sadece hazırlanan yemeği yemek için geliyor oysa bu yemeğin hazırlanma sürecinde annem kadar o da görev alabilmeli; yemek yapmak sadece annemin görevi olmayıp babam tarafından da paylaşılmalı şeklinde bir görüş ortaya atabilir. Bunun dışında çocuk varsayımsal düşünerek kendi babasının yemek yapması durumunda evdeki yaşanacaklar üzerine fikirler üretebilir. Burada görüşlerden hareketle çocuk genel bir toplum eleştirisine dahi ulaşabilir. Belli görevlerin cinsiyet rollerine göre dağılması üzerine düşünebilir. Buradaki sorgulama aslında çocuğu yaşadığı topluma, toplumun ötesinde dünyaya yönelik eleştirel tutum geliştirmesine katkı sağlayarak eleştirel düşünme sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Eleştirel düşünme eleştirel bakış açısı ile mümkündür. Çocuk kitapta okuduğu ile yaşantısı arasında kıyaslamalar yaparak iyi ve doğru olanın hangisi olduğuna ulaşabilir.

Kitap babanın bir battaniye ile gelerek o battaniyeyi türlü şekillere bürümesi ile devam etmekte son olarak da çocukları ile battaniyenin altında uyuması ile bitmektedir. Burada çocuğun dikkatini çekecek ya da sorgulayacağı durum şu olabilir: Bir battaniye nasıl bu kadar farklı şekilde kullanılır? Eğlenmek için tek bir battaniye yeterli mi? Bu soruları belki de kendi hayatındaki bazı şeylerle kıyaslayacak ve oradan ulaşacakları ile bir fikir üretecek. Örneğin tek bir eşya ile ya da oyuncak ile yetinmediği onlarla oyun oynamanın imkânsız olduğu zamanlara dönecek ve o eşyayı nasıl değerlendirebileceğine dair yeni fikirler üretecek. Bir battaniye tek başına baba ve çocuklarını eğlendirdiğine göre eğlenmek için asıl gerekli olanın ne olduğu üzerine düşünmeye de başlayan çocuk, burada aslında insan

hayatının temel sorgulamalarına farkında olmadan başlayacak. Çocuk, eserle beraber en başta kendi hayatını sorgulayıp kıyaslayarak benzerlik ve farklılıkları ortaya koyacak sonrasında okuduğu veya dinlediği eserle beraber zihnindeki şemalarda oluşan dengesizlikle yeni şemalar üretecek. Ancak bu yeni şemalar çocuk için başkası tarafından sunulan hazır öğretilerin ötesinde kendi zihin mutfağında eleştiri süzgecinden geçirerek ortaya koyduğu fikirler olacaktır.

Babamın Battaniyesi adlı kitap çocukların üzerine düşüneceği, kendi yaşantısı ile karşılaştırmaları yapacağı, çocuk dünyasını yansıtan bir eserdir. Bu nedenle düşünme sürecini ve bu başlık altında irdelendiği üzere eleştirel düşünme becerisini olumlu etkileyerek çocuklarda bu önemli becerinin gelişimine katkı sunabilecek niteliktedir.

5.2.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Var olan kalıpları yıkmak, başkalarının yaşantılarına açık olmak, alışılmışların dışına çıkmak, yeni yollar keşfetmek, hayata farklı perspektiflerden bakmak, bilinmeyenlere ilgili davranmak, merak etmek, empoze edilmiş düşünce çizgisini kırmak ve yeni bir düşünce çizgisini ortaya koymak, belirli bir problem için alternatif çözümler getirmek, başkalarının izlediği yoldan çıkmak, başka şeylere yol açan yeni bir şey bulmak, yeni bir ilişki kurmak veya var olan düşünceler arasında ilişki kurmak, yeni bir düşünce ortaya koymak, bilinmeyen yeni bir teknik veya yöntem icat etmek veya eklemeler yapabilmek (Özerbaş, 2011) olarak ifade edilen yaratıcı düşünce açısından Babamın Battaniyesi adlı eser ele alındığında şunlar söylenebilir:

Eser babanın yemek yapmaktaki mahareti ve yaptığı bir tencere dolmayı ifade eden sözleri ile başlayarak toplumun genel kanısının çocuklara yansması olan mutfak annenin görevi, babanın görevi değil kalıbını doğrudan sarsmaktadır. Toplumun anne ve babanın iş alanlarını kesin bir çizgi ile ayırmasına "dur burada bir yanlışlık var, sen de biraz düşün bu konuyu" der gibi eser okuyucusunun dikkat ışığını yakıyor. Zihinleri karışan ve bu yeni düşünce ile karşılaşan okur, sürece eleştirel düşünerek yaklaşıncı ortadaki farklılığı yanlış ya da doğruyu ortaya koyarken devamında yaratıcı düşünmesinin önünde bulunan kalıp yargıların onun önüne nasıl set çektiğini görmektedir. Eserdeki giriş ifadesi ile beraber ön yargıların,

alışılmışın ötesine geçmenin gerekliliğini hissetmektedir. Çünkü kendisinin bilmediği, görmediği daha farklı yaşantıların olabilirliği önüne çıktığı için başka türlü düşünmenin mümkün olduğunu da anlayabilmektedir.

Kitapta materyal tek bir battaniyedir. Bu battaniye birçok farklı şekilde kullanılır. Burada yaratıcı düşüncenin en önemli özelliklerinden olan işleve takılmamanın önemi ortaya konmaktadır. Bir battaniye eğer hayal edilirse; çadır, sal, hamak, branda ve daha pek çok farklı şekilde kullanılabilir. Eser burada okura şöyle bir cümle ile kendine dönerek hayal gücüne yaslanmasını söylüyor:

Aslan babam, sen bin yaşa!

Elbette sihir battaniyede değil,

senin hayal gücünde, senin aklında.

Kitap farklı açılardan bakmanın olabilirliğine, alışılmışın dışındaki durumların varlığına, hayal gücünün önemine vurgu yaparak okurun yaratıcı düşünme becerisine olumlu katkı sağlamaktadır. Ayrıca farklı bir yaşantı örneği sunup okurun ilgisini çekerek merak etmesini sağlayıp olaylar üzerine düşünmesini desteklemektedir. Bununla beraber kitabın yazarı "olaylara ben böyle baktım ama sevgili okur her şey mümkün sen nasıl bakıyorsun" mesajını okura hissettirerek onun da kitapta anlatılanlara veya kendi hayatına ilişkin farklı bakış açıları geliştirmesinin önünü açmaktadır. Tüm bu yönleri göz önüne alındığında Babamın Battaniyesi isimli eser okurun yaratıcı düşünme becerisini olumlu yönde etkileyerek yaratıcı düşünmenin önemini ortaya koymaktadır.

5.2.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme, bireyin düşünsel anlamda anlama değer vermesini belirtmektedir. Lipman (2003), özenli düşünmenin beş boyutunu ortaya koymaktadır. Bunları; takdir edici, aktif, kurallı, duygusal ve empatik olarak ifade etmektedir. Özenli düşünme aslında bireyin dinlediği veya okuduğu materyale dikkatini vermesi ile başlamaktadır. Bu bakımdan ele aldığımızda Babamın Battaniyesi isimli eser okurun dikkatini çeken bir girişle ilk aşamayı geçmektedir. Sonrasında kitapta baba-çocuk ilişkisi, baba-çocuk oyunları şeklinde çocuğun dünyasından kesitler sunulmaktadır. Burada okur, kendi hayatı ile benzer ve farklılığı olan bu durumlara karşı önceden geliştirdiği değer ile eserle beraber değişen veya değişmeyen değerler

üzerine düşünme fırsatı bulabilmektedir. Bunun devamında okur önüne konan bu durumlar üzerine düşünerek eleştirerek takdir etme ya da etmemeyi tercih edebilmektedir. Ancak tüm eser boyunca okurun aklında "Ben olsaydım ne yapardım, biz olsaydık nasıl olurdu?" soruları yer alacağı için eser özenli düşünmenin empatik boyutuna sürekli dikkat çekmektedir.

Eser genel olarak ele alındığında bireysel okumada olsun, grupla okuma şeklinde olsun özenli düşünme sürecine katkı sağlamaktadır. Özellikle grup okumalarında kitabı okuyan öğretmen sorularla süreci daha da istendik yöne sürükleyebilir.

5.2.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Çotuksöken'in dediği gibi "insanın dünyayla karşılaşması hangi ya da ne türden bilgileri yansıtırsa yansıtın ve yahut da hangi ya da ne türden bilgiyle dünyaya yönelirsek yönelelim, olan ve/veya olanaklı yönelme biçimlerinin ortak paydalarını soruşturan, sorgulayan tek/biricik düşünme ve bilme biçimi felsefi düşünme ve felsefi bilme biçimidir" (2013, akt. Ögüt, 2019). İfadesinde yer alan soruşturan, sorgulayan düşünme biçimi şeklinde belirtilen felsefi düşünme becerisini kazandırma yönünden eser incelendiğinde kitap okura yabancı olmadığı bir hikâye sunmaktadır. Birçok çocuğun akşam evde geçirdiği gibi sıradan başlayan ancak yaratıcılıkla zenginleştirilen bir akşamın çocuk bakışı ile anlatılmaktadır. Baba ve çocuklar dışında hikâye battaniye etrafında şekillenirken burada okurun aklına birçok soru gelebilmektedir. "Bir battaniye insanı bu kadar eğlendirmeye yeter mi? Battaniyeden başka neler yapılabilir? Battaniye dışında bu şekilde çok amaçlı kullanılabilecek eşyalar ve onlarla yapılacaklar ne olabilir?." gibi sayısız soruyu çocuk kendi başına da düşünebilir ya da kitabı okuyan kişi bu sorularla kitap üzerine zengin bir görüş alışverişi yapabilir. Kitap son bölümlere kadar battaniyeye dikkat çekerek gerçekleşen birçok durumun battaniyenin meziyeti olduğunu okura düşündürmektedir. Ancak;

"Elbette sihir battaniyede değil, senin hayal gücünde, senin aklında" ifadesi ile okura düşünmenin önemini belirtiyor. Eser düşünmenin önemine dikkat çekerken didaktik bir üsluptan kaçınıyor bu da okurun eser üzerine düşünmesini ve sorgulamasını desteklemektedir.

Kitapta battaniye son kısımda brandaya dönüşüp ağaçtaki kedinin kurtarılmasını sağlamaktadır. Bu kurtarma olayından sonra anlatıcı çocuğun bir sonraki günün gazetelerini hayal etmesi, çevrede kendilerinin yaratacağı etkiyi düşünmesi de varsayımsal düşünmeyi desteklemektedir.

Kitabın son sayfasında kedilere ait şu ifadeler yer almaktadır:

Üç kafadarın ne işi vardı o ağaçla?

Biri niye tırmanmış ki oraya?

Biz bir şey mi kaçırdık yoksa?

Bu, yazarın sorma işini de üstlenip okura açıkça düşün dediğinin kanıtıdır. Felsefi düşünme sorularla, sorular üzerine düşünme işidir. Kısacık bir bölümde üç sorunun yer alması eserin sorulara önem verdiğini göstermektedir. Kitap boyunca birçok yerde okurun zihninde soru işareti oluşturan eserin son sayfasındaki her cümle soru işareti ile bitmektedir. Okura üzerinde düşüneceği üç soru bırakmaktadır. Bu üç sorunun da temel özelliği kesin, net cevapları olmamasıdır. Dikkatli okur, yazarın başka eserlerini de okuduysa çeşitli varsayımlarda bulunabilir, okumadıysa kendi hayal gücünü kullanarak yaratıcı yanıtlar ortaya koyabilir. İşte tüm bu süreç boyunca felsefi düşünme becerisi gelişmektedir. Okur sorularla düşünmeyi öğrenmektedir. Bir edebî eserin, okuma-anlamanın ötesinde zihni nasıl yönlendirdiğini yaşayarak görmektedir.

Kısaca Babamın Bavulu isimli eser; yaratıcı kurgusu ile, tanıdık yaşam alıntısı ve devamında açık ve örtük olarak okuru, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, özenli düşünme ile varsayımlar üzerine düşünmeye yönelttiği için felsefi düşünme becerisini de geliştirmektedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 8. Babamın Battaniyesi adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
1. Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2. Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3. Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4. Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5. Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6. Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7. Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8. Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9. Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10. Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11. Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir	×	
12. Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13. Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14. Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15. Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16. Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17. Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18. Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19. Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20. Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21. Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Tablo 8'e göre kitap; isminden başlayarak merak unsurunu aktifleştiren içeriği ile işleve takılmadan hayal gücünü ve yaratıcı düşünmeyi besleyen, bunun yanında sorularla süreci destekleyen çoklu bakış açısı kazandırmayı önceleyen ve aynı zamanda özenli ve eleştirel düşünme becerisi yönünden de katkı sağlayan bir yapıdadır. Kitap ile ilgili belirtilen yönler ve kontrol listesi maddeleri ile ilişkili açılardan diğer bölümlerde örnekler verildiğinden tekrar örnekleme yapılmamıştır.

5.2.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 9. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Babamın Battaniyesi	Karşılaştırma yapma, zihinsel dengesizlik yaratma, sorgulama

Tablo 9'da belirtildiği üzere Babamın Battaniyesi adlı kitapta eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan kavramlar içerikte de göze çarpan karşılaştırma yapma, zihinsel dengesizlik yaratma ve sorgulama olarak ifade edilebilir.

Tablo 10. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Babamın Battaniyesi	Farklı bakış açısı geliştirme, işleve takılmama

Tablo 10'da Babamın Battaniyesi adlı kitabın içeriğinde yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayan kavramlar olarak, farklı bakış açısı geliştirme ve işleve takılmama ifade edilmiştir.

Tablo 11. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Babamın Battaniyesi	Empatik boyut, duyuşsal alan (hayvan sevgisi)

Tablo 11'de Babamın Battaniyesi adlı kitapta özenli düşünme becerisini destekleyen kavramlar olarak empati ve duyuşsal alan ile ilişkili olarak hayvan sevgisi belirtilmiştir.

Tablo 12. Babamın Battaniyesi adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Babamın Battaniyesi	Varsayımlar üzerine düşünme, sorular sorma

Tablo 12'de Babamın Battaniyesi adlı kitabın felsefi düşünme becerisini destekleyen kavramlarına yer verilmiştir. Bu kavramlar ise varsayımlar üzerine düşünme, sorular sorma olarak ifade edilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.3. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?

5.3.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.3.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

24×29,2 cm boyutlu kitap bu açıdan değerlendirildiğinde çocukların kullanımına uygundur.

Kâğıt Kalitesi

Basımında birinci hamur, kalın kuşe kâğıt kullanılan kitap, bu özellikleri ile uzun süreli kullanım için uygundur.

Kapak

Kitabın kapağı sağlamlığı önceleyen karton kapaktır. Boyut ve kalite olarak değerlendirildiğinde çok yönlü çocuk ve yetişkin kullanımına uygundur. Ön ve arka kapak bütünlük içinde hazırlanmış olup ön kapak kitap içeriği ile ilgili hazırlık bilgileri vermektedir. Ön kapakta kullanılan resimler, tercih edilen renkler ve kapakta kitap görsellerine yer verilmesi oldukça yerinde bir tercihtir. Arka kapak yazarın farklı bakış açısının bir yansıması olarak okurun dikkatini çekici ve kitaba sempati uyandırıcı niteliktedir. Kapağın ön kısmında da arka kısmında da yazar ve çizerin adı yer alırken arka kapakta kitabın Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından 2009 yılında Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı ödülüne layık görüldüğü bilgisine yer verilmiştir.

Ciltleme ve Baskı

Kitapta çocuklar için hazırlanan kitaplarda sıkça rastlanan iplik ciltleme tercih edilmiştir. Kitap kullanımının uzun ömürlülüğü, hitap ettiği yaş grubu ve okur kitlesi düşünüldüğünde oldukça yerinde bir seçimdir. Kitabın birinci, ikinci ve üçüncü baskısı Kır Çiçeği Yayınlarından 2009-2012 yılları arasında çıkarken, YKY'de ilk baskı Ekim 2014'te çıkmıştır. İncelenen ese 16. baskıdır.

Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni olarak paragraf ve satır boşlukları uygundur. Ayrıca sayfalar görsellerle zenginleştirilmiştir. Kenar boşlukları uygun olup sayfa çevirme yerlerinde yazıların bulunmaması harf silinmelerini de engellemektedir.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kuşe kâğıda 15 punto ve Sans, Serif yazı tipi kullanılmıştır. Yazılar okunaklı, sayfa renkleri resimlemelerle uygun, göz yormayan ve kitap bütünlüğüne uygundur.

Kitap 28 sayfadan oluşan sayfaları yazı ile dolu olmayan; resim yazı düzeni ve tamamlayıcılığı içinde ilerleyen niteliktedir. Eser yazı yoğunluğunun az olması ve resim bütünlüğü ile dinleme metni olarak da faydalanılacak özelliktedir.

Resim

Eseri Ayşe İnan resimlemiştir. Kendisi bu alanda yetkin eserler ortaya koymuştur. Nitekim Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? kitap resimlemesi ile "ÇGYD 2009 En İyi Resimli Öykü Kitabı" ödülünü almıştır.

Eser resim bütünlüğüne bakıldığında; metin ve görseller arasında çok güçlü bir uyum söz konusudur. Resimler ön kapaktan arka kapağa kadar metni ve birbirini destekleyici, okura görsel anlamda keyif verici niteliktedir.

Eserdeki resimler incelendiğinde göz yormayan canlılıkta renklerin tercih edildiği, bir çocuk kitabı sıcaklığına paralellikle gösteren derecede dikkat çekici ve abartıdan uzak seçimler söz konusudur. Başta da belirtildiği üzere metin ile iç içe geçmiş, metni özümseyen bir resimleme tercih edilmiştir.

Resimlemede birçok sayfada kitap kullanılması okura kitap sevgisi, okuma kültürü kazandırmak ve evlerde kitabın yerine dikkat çekmek için oldukça doğru bir seçim olarak görülmektedir. Ayrıca ünlü eser isimlerine işaret eden biçimde adlandırılmış kitapların yerleştirilmesi de ayrıca dikkatli okurların gözünden kaçmamaktadır.

Şekil 13. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-1

Şekil 14. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-2

Şekil 15. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-3

Resim-13,14,15'te kitap ayrıntılarına yer verilerek kitabın hayatımızın bir parçası olduğu iletisi verilmektedir.

Ayrıca birçok sayfada evde bitkilere yer verilmesi, insanın tüm canlı varlıklarla ortak bir yaşamı olduğu, her canlı varlığın hayatımızın bir parçası olduğunu ifade etmektedir. Evin bir diğer bölümü olan mutfakta sağlıklı yiyeceklerle beslenen kahramanların resmedilmesi eserin hitap ettiği yaş grubu için sağlıklı beslenmenin önemine dikkat çekmektedir.

Şekil 16. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-4

Resim-13 ve Resim-16'da evin çeşitli bölümlerinde resmedilen bitkiler insan hayvan ilişkisine bitkileri ekleyerek tüm canlıların ortak yaşam içerisindeki birlikteliği ifade edilmektedir.

Resimlemelerde ayrıca evin içerisinde duvarlarda yer alan resimlerin varlığı da dikkat çekmektedir. Çizimler genellikle küçük yaş grubunun ilk çizimlerini andırıldığından çocuk okurların kendi eserleri ile özdeşim kurarak ürettikleri ilk eserleri değerli görmelerini sağlayıcı niteliktedir. Ayrıca bu yolla çocuklarda sanatsal duyarlılığa da bir gönderme yapılmaktadır.

Şekil 17. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-5

Resim-17'de ifade edildiği üzere duvara asılan resimler yer almaktadır.

Resimlerde hikâyenin geçtiği yerlerden orman, ev ve evin bölümleri özellikle çocuklarda olumlu duygular uyandıracak, iyi örnek oluşturacak şekilde ifade bulmuştur.

Orman resimlemelerinde, ormanda yaşayan hayvanlar sevimli bir yüz ifadesi ile resmedilerek hayvanların korkutucu olmadığı aksine sevimli olduğu mesajı verilerek hayvan sevgisi aşılanmaya çalışılmıştır. Ev resimlemelerinde ise evin çeşitli bölümleri güvenli ve sıcak bir aile ortamı şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanında kapaktan itibaren kitabın birçok bölümünde kitaba yer verilmesi ile kitap sevgisi, kitabın hayatımızdaki önemi vurgulanmaktadır.

Şekil 18. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Resimleme-6

Hikâyenin geçtiği yerlerden orman, ev ve evin bölümleri özellikle çocuklarda olumlu duygular uyandıracak, iyi örnek oluşturacak şekilde ifade bulmuştur. Resim-6'da görüldüğü üzere sağlıklı besinler kullanılarak bu anlamda olumlu tutum geliştirilmesi vurgulanmaktadır.

Eser genel olarak metin-resim tamamlayıcılığı içinde, çocuğa göre ve nitelikli bir resimleme ile metin dışında da; aile sevgisi, güven, hayvan sevgisi, sağlık, kitap sevgisi, doğa sevgisi gibi güçlü iletiler vermektedir.

5.3.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Eser klasik bir masalın günümüzde sıkça dile getirdiğimiz empati, hoşgörü, sevgi, saygı kavramları ile yeniden yapılandırılarak bambaşka bir çehreyle karşımıza çıkmaktadır.

Yıllardır Kırmızı Başlıklı Kız'dan dinlediğimiz masal bu kez yavrukurt ve annesinin ağzından anlatılmaktadır.

Hikâye yavrukurdun tek başına ormana gitmek istediğini annesine söylemesi ile başlar. Anne kurt yavrusunun bu geziye yalnız çıkmasına yönelik endişesini giderebilmek için sorular sormaya başlamaktadır. Sorulara aldığı cevaplar anne kurdun içini rahatlatmaktadır.

Eserin yazılış amacı; okurda yerleşik yargıları değiştirme, farklı açılardan bakabilme ve empati kurabilme olarak ifade edilebilir.

Eser aile sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, kitap sevgisi, sağlıklı yaşam, saygı, hoşgörü, empati, beraber yaratma ile sanatsal duyarlılık gibi önemli iletileri hikâye içinde örtük olarak vermektedir.

Tema (İzlek)

Hikâye empati becerisini geliştirmeye yönelik yapısı ile temelde olaylara ve durumlara farklı açılardan, farklı bireylerin penceresinden bakmanın önemi ve gerekliliğidir.

İleti

Kitap ileti bakımından oldukça zengindir. Geleneksel anlatılarda kötü ve vahşi yönü ile ifade edilen kurt, hikâyede alışlagelmiş yönünden farklı bir şekilde karşımıza çıkarak kitabın ana iletisini ortaya koymaktadır. Tek taraflı bakış açısının yanıltıcılığı ile empatiden uzak bir düşüncenin yanlışlığını ifade eden eser, bu yanlışları olması gerektiği şekilde ifade ederek empati ve çok yönlü bakış açısının önemine işaret etmektedir.

Kitapta ana ileti dışında sorgulayıcı düşünmenin önemi, ön yargılardan arınmanın önemi ve en önemlisi de iyi ve kötü karakter özelliklerinin bir kahramanda sonsuza dek olmadığı bunun değişime açık bir alan olduğu vurgulanmaktadır.

Karakterler

Anne kurt ve yavrukurttur.

Anne kurt; temkinli, ilgili, şefkatli, saygılı, anlayışlı ve güven doludur.

Yavrukurt; meraklı, cesur, akıllı, hazırcevap, tehlikelerin farkında, kendisini ifade edebilen ve çevresi ile uyumludur.

Anne kurt ve yavrukurt bir çocuk okur için olumlu karakter özellikleri ile donatılmış ancak bu yapılırken didaktik bir ifade tercih edilmeyerek eser yapay olmaktan kurtarılmış bunun yerine sevimli ve doğal bir ifade seçilerek anlatım ilgi çekici hâle getirilmiştir.

Yavrukurdun hikâyesinin sonunda bir ifade becerisi olarak yazılı ifadeyi kullanması da çocuk okurlar için yazma becerisini iyi kullanmanın olumlu bir karakter özelliği olarak algılanmasını sağlayacak niteliktedir.

Dil Anlatım

Eserde akıcı, özlü bir şiir dili tercih edilmiştir. Anlatım tek düzelikten uzak, yalın fakat yavan değildir. Yer yer söz tekrarlarına yer verilmiştir. Devrik cümlelerle anlatıma hareket katılmıştır.

Nokta, tırnak işareti, iki nokta, üç nokta, ünlem işareti, virgül ve soru işareti gibi temel noktalama işaretlerine yer verilmiştir.

5.3.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.3.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eleştirel düşünme temelde düşünmeyi düşünme, düşüncelerdeki çelişkileri fark etme ve ortadan kaldırma; düşüncenin bütün boyutları arasında ilişki kurabilme; düşünceyi bir temele dayandırabilme ve düşünceler arasındaki bu ilişkiyi aktarabilme becerisine dayanmaktadır. Bu bağlamda Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı eser, okurun eleştirel düşünme becerisini desteklemekte, bir bakıma okuru buna zorlamaktadır. Eserde seçilen kahramanlar anne kurt ve yavru kurt, genel olarak masallarda kötülenen, korku salma özellikleri vurgulanan kahramanlarken hikâyede iyi kalpli, sevimli, akıllı, hoşgörülü, sağlıklı beslenen birer kahraman olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Eserin yarattığı bu zihinsel çelişki okuru düşünmeye ve sorgulamaya itmektedir. Zihinsel çelişki eleştirel düşünme için itici güç olurken sorgulama ise sürecin yapı taşlarındandır. Eser konusu ve kurgusu itibari ile her cümlesi ile sorgulama yapmaya açık, okurken zihinsel süreçleri aktif olarak kullandıran, ortaya attığı soruna eleştirel bakılmasını ve bu şekilde çözümler üretilmesini desteklemektedir.

Eser Cemile Cihaner'in belirttiği eleştirel düşünmeyi kazandırmak için kullanılacak kitaplarda bulunması gereken;

1) Konu, olaylar ve anlatım, akıl yürütmeye ve olaylar arasında bağlantı kurmaya uygun olmalıdır. Kitaptaki kahramanlar da bu becerileri kullanmalıdır. Tutarlı sonuçlara ulaşmalıdır.

2) Kitaptaki kahraman sorgulamalar yapmalıdır. Böylelikle kendisini kahramanlarla özdeşleştiren çocuk sorgulama becerisini kazanacaktır.

3) Kitapta kahraman karşılaştıkları fikirleri arasında mantıksız olanları ayıklayabilmelidir.

4) Kitapta mantıklı ve tutarlı sebep-sonuç ilişkileri kurulmalıdır.

5) Olaylar ve fikirler kanıtlara dayandırılmalıdır.

6) Olaylar ve olgular çocuğun kendi hayatıyla karşılaştırma yapabileceği şekilde verilmelidir. Karşılaştırmaları kitabın kahramanı da kullanmalıdır.

7) Kahraman, durumlar ve fikirler arasında ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt edebilmelidir. Böylelikle davranışı çocuk da kazanacaktır.

8) Kitaptaki kahraman, yaratıcı düşünceyi kullanmalıdır. Ayrıca okuyan çocuğun yaratıcı düşünceyi kullanabileceği motifler bulunmalıdır.

9) Kalıp ve yargılar karakterler tarafından fark edilmelidir.

10) Durumlar ve olaylar sonucunda karakter çıkarımında bulunmalıdır.

11) Kahraman gerçekler ve iddialar arasındaki farkı kavrayabilmelidir.

12) Kitaplarda ön yargılardan kaçınılmalıdır. Kahraman ön yargı ve bilişsel hataların farkına varmalıdır.

13) Kahraman, karşılaştığı tutarsız yargıların farkına varmalıdır.

14) Kahraman, etkili soru sorma becerisine sahip olmalıdır.

15) Kitaplarda empatiye yer verilmelidir.

16) Kitaplarda millî, dini ve insani değerler rencide edilmemeli, Atatürk

İlke ve inkılaplarına aykırı unsurlara yer verilmemelidir.

Özelliklerin birçoğunu taşımakta; kitap eleştirel düşünme becerisini önemli ölçüde destekleyen, geliştiren ve bu düşünme becerisinin ortaya çıkmasına olanak sağlayan üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlayacak nitelikte bir eserdir.

5.3.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Torrence'in (1965; akt. Yeşilyurt, 2020) ifadesi ile yaratıcılığın farklı tanımları olsa da üzerinde uzlaşılan boyutları vardır. Bu boyutlar akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda çok sayıda fikir üretebilme gücü "akıcılık"; farklı boyutlarda düşünce üretebilme "esneklik"; alışılmadık özgün fikirler ortaya koyma "orijinallik"; ayrıntılar ekleme yeteneği "zenginleştirme" olarak ifade edilmektedir. Yaratıcılık ve yaratıcılığın tüm boyutları gibi yaratıcı düşünme becerisini de kapsamaktadır.

Bu ifadeler ışığında Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? Adlı eser ele alındığında;

Kitap birçok farklı fikir üretme imkânı sağlayan, zengin yaşantı örneği sunarak yaratıcılığın akıcılık boyutunu desteklemektedir. Bunun yanında bilişsel düzeyi farklı birçok özgün fikir üretme olanağı vererek eser esneklik açısından yaratıcı düşünmeyi desteklemektedir. Eserin orijinal ve yaratıcı bir fikirden ilham alarak ortaya konduğu için okura orijinal fikir ortaya koyabilmenin önemini göstermektedir.

Yaratıcı düşünce hayal gücü olmadan mümkün değildir. Okurun hayal gücünü destekleyen eser bu anlamda da düşün dünyasını zenginleştirerek ıraksak düşünmesini sağlayarak yaratıcı düşünme becerisini geliştirmektedir.

Düşünmenin bu şekilde desteklendiği, içeriğinde de düşünceyi özgürce sözlü ve yazılı ifade etmenin önemine vurgu yapan eser her yönü ile yaratıcı düşünceyi geliştirmektedir.

5.3.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme Çotuksöken'e (2013; akt.Öğüt, 2019) göre; "farklı seçenekleri dikkate alma, ilişkisel bağlamları keşfetme, olup bitenler arasındaki bağlantılara dikkati çekme, farkları/ayrımları ölçebilme ve tartabilme" şeklinde ifade edilmiştir. Verilen ifade doğrultusunda Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? isimli eseri değerlendirirsek, sorulara verilecek cevaplar üzerinde durmak da özenli düşünmenin bir parçası olacaktır. Farklı seçeneklere göre alternatif cevaplar ve çözümler üretebilmek ayrıca bunları doğru ifade edebilmek özenli düşünmenin temelidir. Eserde soru cevap temelinde aslında ifade becerisinin önemine dikkat

çekilmiştir. Yavrukurt annesinin sorduğu cevaplara mantıklı cevaplar verdiği için ve kendini doğru şekilde ifade edebildiği ve olası durumlar karşısında temkinli davranacağını belirtip, kendisi için tehlike oluşturan ve oluşturmeyen durumlar hakkında ayırım yapabildiği, mevcut durumu ölçüp tartarak tepkide bulunacağını belirttiği için annesinden ormana yalnız gitme izni alabilmektedir. Çocuk okur buradaki anlatı ile kendi hayatı arasında bağ kurarak çeşitli çıkarımlarda bulunabilmektedir.

Özenli düşünme becerisi aynı zamanda özenli bir ifade becerisi de gerektirir. Hikâyedeki kahramanlar bu açıdan olumlu örnek teşkil ederek yazılı ve sözlü anlatımı özenli bir şekilde gerçekleştirmektedir.

Özetle eser özenli düşünmenin birçok yönünü desteklemekte, hitap ettiği okur kitlesinin bu becerisini olumlu etkileyerek; olayları, durumları içerisinde bulunduğu bağlam içerisinde irdelemeyi, keşfetmeyi, çıkarımda bulunarak tartıp varsa farklı seçenekleri de göz önüne almanın önemine dikkat çekmektedir.

5.3.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eser yavrukurt ile anne kurt arasında yerleşik yargıların sorgulanmasına zemin hazırlayıcı soru ve cevaplar ile bunun neticesinde var olan düşüncelerin yenisiyle değişimini gerektiren özgün bir hikâye olarak kurgulanmıştır.

Hikâye yavrukurdun annesine " Anne ben artık büyüdüm. Gideceğim tek başıma ormana. Biraz dolaşıp hava almaya" demesiyle başlamaktadır. Devamında anne kurt yavrusuna karşılaşılabilecek olası durumlarla ilgili;

- "Sepetini takmış koluna, kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluna..."
- "Diyelim ki çok üşüdün ve acıktın. Bir kulübe bulup başını içeri uzattın. Baktın yatakta hasta bir büyükanne. Yanında da alev alev yanan bir şömine..."
- "Diyelim ki karnın tok, uykun da çok. Derenin kenarında bir ağaç gölgesi. Kaçırılır mı keyfin böylesi?"

Soruları sormaktadır. Eser ile ilgili bu kısa bilgiden de anlaşılacağı üzere, hikâyede olay örüntüsü sorular üzerine kuruludur. Soruların bu denli önemli olması, esere yön vermesi felsefi düşünme boyutu için oldukça önemlidir. Çünkü genelde felsefede özelde ise felsefi düşünme cevaplardan çok sorularla ilgilenmektedir. Zihni

harekete geçiren doğru soruların sorulması felsefi düşünme için istenen bir durum olmaktadır. Bu nedenle eserdeki soruların felsefi düşünceyi geliştirme niteliğini ortaya koymak eser felsefi düşünce ilişkisini açıklamak için yerinde bir yaklaşım olacaktır. İlk soruda "Sepetini takmış koluna kırmızı başlıklı bir kız çıkarsa yoluna..." şeklinde varsayımsal düşünmeyi geliştirecek, tek bir cevabı olmayan, okuru düşünmeye yönlendirerek felsefi düşünme becerisini de olumlu etkileyecek bir soruya yer verilmektedir. Ardından ikinci soruda " Diyelim ki çok üşüdün ve acıktın..." ifadesi olabilecek bir olay sorularak yansıtıcı düşünme, varsayımlar üzerine düşünme, yaratıcı düşünme ve felsefi düşünme becerisi içermektedir. Son soruda ise "Diyelim ki..." tekrarlanan diyelim ki ifadesi ile, başka varsayımlar üzerine düşünmeye vurgu yapılarak felsefi düşünme becerisi desteklenmiştir. Üç sorunun ortak bir özelliği olarak klasik soru yapısından uzak olmaları göze çarpmaktadır. Sorular yazar tarafından tamamlanmamış, tamamlanması için okura bırakılmıştır. İlk soruda "ne yaparsın", "ne olur" "nasıl davranırsın" tarzında sınırlayıcı ifadelerden uzak durulmuştur. Aynı şekilde ikinci soruda da okuru kısıtlayıcı hiçbir ifadeye yer verilmemiştir. Son soruda da ilk iki soruda olduğu gibi net ifadeler kullanılmayarak durum özetlenmiş, fikir belirtmesi için söz okura bırakılmıştır.

Tüm bu değerlendirmeler neticesinde bilindiği üzere amacı doğru şekilde soru sormak olan felsefenin bu eserle söz konusu amacına ulaştığı, okura özenli doğru sorular sorduğu görülmüştür. Eserin doğrudan sorduğu sorular dışında her sayfasında okurun zihninde ayrı bir soru oluşmaktadır. Şöyle ki eserin başında yavru kurt'un ormana gitmeye hazır olduğunu belirtmesi, çocuk okurun aklına dışarı yalnız çıkmak için hazır olmanın ne ifade ettiğini, böyle bir hazırlık için ne yapması gerektiğini veya bir kişinin neden yalnız gezinti yapmak istemesi gibi soruları getirebilmektedir. Bunun dışında sürekli kötülen kahramanlardan olan kurt neden iyi biri olarak karşımıza çıkmaktadır? Değişim mümkün müdür? Gibi sorular da zihindeki yerini almaktadır. Ayrıca tüm sorularda "ben olsam ne yapardım", "ben olsam bu durumda hangi cevabı verirdim", "Ben nasıl bir çözüm bulurdum" gibi empati yapmayı ve derinlemesine düşünerek aslında düşünme üzerine düşünmeyi gerektiren soruları da okur kendisine yöneltmektedir.

Bütün ve parça parça irdelediğimiz eserin her ayrıntısı, felsefi düşünmeyi destekleyen zengin bir kaynaktır. Bununla beraber eserin çıkış noktası daha önce de ifade edildiği gibi, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme açısından oldukça katkı sağlayan, okurun üst düzey düşünme becerilerini geliştiren ve tüm bu zihinsel süreçlerin sonucu olarak da felsefi düşünme becerisi kazandıran, geliştiren niteliktedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 13. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
1. Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2. Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3. Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4. Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5. Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6. Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7. Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8. Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9. Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10. Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11. Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir	×	
12. Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13. Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14. Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15. Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	

Tablo 13 (Devam). Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
16. Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17. Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18. Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19. Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20. Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21. Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap ismi olarak bir soru tercih edilmesi kitapta sorunun önemini ve merak unsurunu aktifliğini açıkça göstermektedir kitap olayları farklı bakmaya yönelik bir işleyiş içinde olup eleştirel yaratıcı ve özenli düşünmeyi desteklemektedir. Ayrıca kitap sorgulamaya düşünmeyi uygun yapıdadır okulun empati becerisini geliştirecek nitelikte ve grup okumalarını kullanacak tarzıdır kitap ile ilgili inceleme ve örnekler diğer bölümlerde de geniş şekilde yer aldığından tekrar edilmemiştir.

5.3.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 14. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Zihinsel dengesizlik yaratma, kalıp düşünceleri yıkma, ön yargılardan arınma

Tablo 14'te Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın eleştirel düşünme becerisini geliştiren kavramları olarak zihinsel dengesizlik yaratma, kalıp düşünceleri yıkma ve ön yargılardan arınma verilmiştir.

Tablo 15. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Hayal gücü, orijinal fikirler üretme

Tablo 15'te Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitapta yaratıcı düşünme becerisini geliştiren hayal gücü ve orijinal fikirler üretme kavramlarına yer verildiği belirtilmiştir.

Tablo 16. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Farklı seçenekleri görme, keşfetme, duyuşsal alan (güvenlik)

Tablo 16'da Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın özenli düşünme becerisine katkı sağlayan kavramları olarak farklı seçenekleri görme, keşfetme ve duyuşsal alan ile ilişki olarak güvenlik ifade edilmiştir.

Tablo 17. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Empati becerisi, sorular sorma

Tablo 17'de Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı kitapta felsefi düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayan kavramlar olarak empati becerisi ve sorular sorma belirtilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.4. Kuşlara Fısıldayan Kız

5.4.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.4.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

Kitap 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Eserin boyutları ve ağırlığı başta çocuk okurlar olmak üzere tüm okurlar için uygun özelliktedir.

Kâğıt Kalitesi

Eserde kalın, parlak ve birinci kalite hamur kullanılmıştır. Parlak olması eseri dikkat çekici kılarken, kalın olması da kitabın daha kaliteli olmasını sağlayarak kullanım ömrünü uzatmaktadır.

Kapak

İncelen kitap için ince karton kapak tercih edilmiştir. Uzun süreli kullanım ile dayanıklılık açısından yerinde bir seçimdir. Eserin ön kapağında eserin adı, yazarı ve resimleyen sanatçı ismine, yayınevi bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca ön kapakta eser ilk sayfasında yer alan resim kullanılmıştır. Resimde kitaba ismini veren kahraman ile aynı zamanda kuş ile çevreleri yer almaktadır. Kapakta kullanılan çizimler, renkler eser içeriğine uygundur. Arka kapak oldukça sade bir şekilde tasarlanmıştır. Doğanın bir parçası olarak deniz ve gökyüzünün olduğu arka kapak resminde balıklar ve kuşlara da yer verilmiştir.

Çok uzaklarda, esintili bir kasabada pek de sıradan olmayan küçük bir kız yaşırdı. Kora hayvanlarla, ağaçlarla, en çok da kuşlarla konuşur, çoğu zaman onlara fısıldardı.

Doğayı can kulağıyla dinler, yardıma ihtiyacı olan herkese yardım ederdi. Kora'nın arkadaşı Mori o gün her günkü gibi okul bahçesinde oyuna dalmıştı.

Derken kafana düşen... yoksa bir cips paketi miydi?

Durduk yere niye böyle yapmıştı kuşlar?

Peki Kora neredeydi, en iyi o bilirdi kuşların derdini!

Arka kapakta yer alan yukarıdaki alıntı, okurun kitap ile ilgili fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Eserin ön ve arka kapağı bütünlük içinde, içerik ile de uyumludur.

Ciltleme ve Baskı

Kitapta kullanışlı bir ciltleme olan iplik ciltleme kullanılmıştır. Kaliteli ve uzun süreli kullanım açısından tercih edilen ciltleme uygundur. İncelenen baskı kitabın ilk baskısı olan Ocak 2023 baskısıdır.

Sayfa Düzeni

Kitapta iki sayfa dışında iki sayfada tek resim kullanılmıştır. Söz konusu iki sayfada ise aynı sayfada da farklı iki resim olmak üzere dört resim kullanılmıştır. Metin ile resimler arasında uyum vardır. Metinler sayfalarda sabit bir yerde kullanılmak yerine sayfanın farklı bölümlerinde yer almaktadır. Bu da okuma süreci için olumlu değerlendirilmiştir. Cümle uzunlukları eserin hitap ettiği kesime uygundur. Metin yoğunluğu, göz yorucu olmaktan uzaktır.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kitapta 16 punto ve Serif yazı tipi kullanılmıştır. Harf büyüklüğü ve yazı tipi okur kitlesi için uygundur. Aynı zamanda şekil-zemin ilişkisine dikkat edilmiştir.

Kitap 35 sayfadan oluşmaktadır. Bu sayfa sayısı ile hem okuma hem de dinleme metni olarak kullanılması uygundur.

Resim

Kitap Hüseyin Sönmezay tarafından resimlenmiştir. Metin ile resimler arasındaki ilişkiye bakıldığında aralarında güçlü bir ilişki olduğu açıkça görülmektedir. Metin olmaksızın resimler tek başına bile okura metin içeriğini oldukça iyi yansıtmaktadır. Bu da metni tamamen özümsemiş bir resimleme anlamına gelmektedir. Eserin ön, arka kapak ve içeriğindeki tüm resimlerde renkler ve çizimler estetik unsur ön planda tutularak görsel okumaya da katkı sağlayacak biçimde kullanılmıştır.

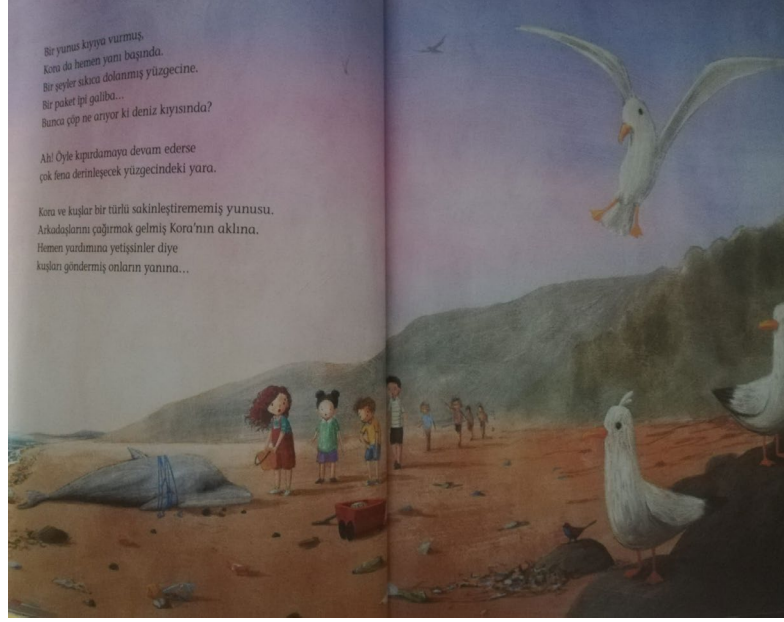
Şekil 19. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-1

Resim, sıcak bir ortamı göstermektedir. Geri dönüşümün yer aldığı, bitkilerin, insanların ve hayvanların iç içe olduğu resim, eseri doğru şekilde ifade etmektedir. Özellikle yaşadığın çevreye katkı sağla, güzelleştir düşüncesi okura aktarılmaktadır.

Şekil 20. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-2

Resim, insanların doğaya attığı çöplerin hayvanlar tarafından onlara geri döndüğünü gösteren oldukça çarpıcı bir resimdir. İnsanların şaşkınlığını gösteren resim aynı zamanda okurda merak uyandırmaktadır.

Şekil 21. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-3

Karaya vuran bir yunus balığı, çöpler içerisinde bir kıyı, şaşkın insanlar ve endişeli kuşların resmedildiği bu görsel, insan ile doğa arasında artan sorunları tek resme sığdırarak okura sunmaktadır.

Şekil 22. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-4

Resim çöpler arasında, acı çeken bir canlıya çocukların yardımını ifade ederken aslında insanın doğada hem iyi davranışların hem de kötü davranışların gerçek sorumlusu olduğunu göstermektedir. Resim doğa sevgisi, doğal yaşamın önemi, yardımseverlik gibi önemli kavramları içinde barındırmaktadır.

Şekil 23. Kuşlara Fısıldayan Kız Resimleme-5

Eserin son bölümünde yer alan bu resim, geri dönüşümü sembolleştiren ve bunu bireysel bir farkındalıktan alıp toplumsal bir duyarlılığa taşımaktadır. Farklı yaş gruplarından bireylerin olması, herkesin bir işin ucundan tutması, birlik, beraberlik ve dayanışma ile güzel işlerin yapılabileceğini göstermektedir. Resimde ayrıca kitapta başka resimlerde de yer alan pet şişeleri saksı olarak değerlendirme yer almaktadır. Burada aslında insan-hayvan- doğa üçgeninde hiçbir paydaşın ihmal edilmemesi gerektiği gösterilmektedir. Doğayı temiz tutarken aynı zamanda yeşili de korumanın, çoğaltmanın da bir iletisi verilmektedir.

5.4.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Kitabın konusunu büyükbabası ve köpeğiyle yaşayan Kora'nın doğaya olan duyarlılığı oluşturmaktadır.

Kora ve dedesi, geri dönüşüm için çok çabalar bu çabalarına Kora'nın arkadaşı Mori de dâhil olur. Kora'nın duyarlılık dışında önemli bir özelliği de tüm doğanın dilini bilmesi özellikle de kuşlarla iletişim kurabilmesidir. Kora yaşadığı kasabada herkese geri dönüşüm konusunda öncülük eder ve bunun için yardım eder. Kora her gün deniz kıyısına gidip oradaki atıkları toplayarak doğaya olan sevgisini gösterir. Yine böyle bir gün, arkadaşı Mori okuldayken kafasına çöpler inmeye başlar. Çöplerin kuşlar tarafından atıldığını gören Mori bunun Mora'dan bir haber olabileceğini düşünerek kuşların rehberliğinde Mora'nın yanına kadar gider. Gerçekten de kuşlar Mori'yi Kora'ya yardım için çağırır. Çünkü bir yunus denizdeki çöpler yüzünden kıyıya vurur ve denizdeki çöpler yüzgeçlerine dolanarak canını acıtır. Kora arkadaşlarının desteği ile denizden çaresizce bakan yavru yunusa annesini kavuşturmayı başarır. O günden sonra da kasabadaki her çocuk Kora gibi doğa dostu, geri dönüşüm öcusü olur.

Kitabın konusu doğa sevgisi ve çevre duyarlılığıdır.

Tema (İzlek)

Kitap doğa sevgisi, bilinçli birey olmanın önemi ve geri dönüşümün gerekliliği ile çevre bilinci kazanmanın değerini ortaya koymaktadır.

İleti

Eserin temel iletisi; doğa sevgisi, çevre duyarlılığı, yardımseverlik, arkadaşlıktır. Bunun yanında iletişimin dille değil gönül bağı ile olduğunu sunması ile sevgi, hayvanların da insanlar gibi çöpleri atmaları örneği ile empati gibi değerleri de ortaya koymaktadır. Aynı zamanda geri dönüşüm özelinde dönüşümün sürdürülebilirliği, ortak bilincin ve çalışmanın önemini de okura sezdirmektedir.

Karakterler

Kora; doğanın dilini bilen, çevre dostu, sevgi dolu, hayvansever, yardımsever ve rehberlik yapabilen bir karakterdir.

Büyükbaba; yetenekli, hayvansever, çevre dostu.

Mori; Kora'nın arkadaşı, meraklı, yardımsever.

Çocuklar; Kora ve Mori'nin arkadaşları, yardımsever, çevre dostu.

Anne Yunus; ürkek, endişeli.

Yavru Yunus; üzgün, endişeli

Dil Anlatım

Kitabın dili, yalın, anlaşılır olmasının yanında özlüdür. Dil şiirseldir. Bu yönü ile çocuklar için estetik dil bilincini geliştirmeye katkı sağlamaktadır. Eserde yer alan kelimeler genellikle okurun yabancı olmadığı kelimelerdir. Ancak anlamı bilinmeyen kelimeye rastlayan okur da cümle içerisinde bağlamdan hareketle anlama ulaşabilecektir Bu da okurun Türkçe dil becerilerinin gelişimini sağlayacaktır.

5.4.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.4.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eser Kora isimli bir kız çocuğunun doğa sevgisi, hayvanlarla dostluğu, yardımseverliği ile iyi bir insan olma çabasını konu almaktadır. Doğa sevgisine yönelik olarak dönüştürme, yeniden kullanıma dikkat çekmektedir. Burada okur dönüşüm kavramı üzerinde eleştirel düşünme açısından düşünebilir. Geri dönüşüm ya da dönüştürmenin topluma, bireye ve çevreye katkıları tartışılabilir. Bu konu ile ilgili öneriler ortaya konabilir. Eserde kuşların yardım çağrısını insanların attığı çöpleri onlara havadan atarak yapması da insan-doğa ilişkisi içerisinde empati duygusunun derinlemesine hissedildiği, insanın çevreye ve doğaya karşı davranış biçimine eleştirel bir şekilde bakılmasına somut örnekle olanak sağlamaktadır. Kitapta Kora'nın hayvanlarla özellikle de kuşlarla iletişim kurması konusu üzerine de düşünülebilir. Bunun olabilirliği tartışılabilir. Kora'nın yardımseverliği ile kıyıya vuran yunus balığına yardım etmesi konusunda, yunus balığının kıyıya vurma sebepleri üzerine düşünülerek bunun sebepleri üzerine derinlemesine tartışılabilir.

Olayın sebepleri ve sonuçları ile etkileri üzerine düşünöldükten sonra çözüm önerileri için beyin fırtınası yapılabilir. Eserin son bölümünde kasabadaki tüm insanların birlik ve beraberlik içinde doğa dostu olması, geri dönüşümün önemini kavrayıp bu amaç uğruna çalışması da ideal toplum ile mevcut toplum arasındaki farklılıkları görmek açısından oldukça yerindedir. Burada okur aslında üst düzey düşünme becerilerini ortaya koyarak değerlendirme yapabilecektir

Kitap, bir insan-doğa ilişkisi üzerine eleştiri kitabıdır. Çocuk gözü ile insanın doğaya yapıp ettiklerini empatik bir ifade ile okurun gözlerinin önüne sermektedir. Okur ise tüm bu kendisine sunulanlar üzerine eleştirel bir bakış ile görüş geliştirme imkânı sunmaktadır. Tüm bu olumlu yanları nedeni ile Kuşlara Fısıldayan Kız isimli eserin eleştirel düşünme becerisini geliştirme amacıyla kullanılması faydalı olabilecektir

5.4.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Kitap ilk sayfalardan itibaren geri dönüşüm, dönüştürme, yeniden oluşturma'nın önemine dikkat çekmektedir. Burada farklı ve özel düşünceleri ortaya koymak amacıyla dönüşüm için yeni düşünceler ortaya konabilir. Daha iyisi nasıl olur, neler yapılabilir, okur kendi kendine çevresinde bu tarz durumlara ilişkin çözümler üzerine fikirler üretebilir. Esere ismini de veren kuşlara fısıldama ve içerikte de ifade edilen hayvanların dilini bilme konusu üzerinden, aslında her canlı ile iletişim kurmanın olabilirliği ile bunun farklı yollarına ilişkin düşünülebilir. Burada eserdeki iletişim yolundan hareketle farklı iletişim kanalları düşünölerek hayal gücü ile zenginleştirilecek yeni yollar ortaya koyulabilir. Ayrıca kitapta yardım isteğini insanların doğaya bıraktığı çöpleri onlara atarak isteyen kuşların bu çığığı başka ne şekilde duyurabileceğı ile ilgili düşünceler oluşturulabilir. Kitabın genelinde ortaya konan çözümlere alternatifler oluşturularak özgün çözümler düşünülebilir. Kitap bu açıdan bir yol açıcı olarak düşünölürse okur kendi yolunda nasıl yürüyeceğine karar vererek kendine özgü bakışı ile olayları zihninde şekillendirebilir. Kitabın son bölümünde başta Kora ve sonra da diğer çocukların çabası ile toplumdaki bilinçlenmenin bir benzerini okur kendi çevresinde gerçekleştirmek için neler yapabileceğini düşünebilir. Burada Kora'nın takındığı tavır dışında her bireyin yaşadığı toplum için iyi insan, iyi toplum ve iyi çevre için ne tür

alışmalar, hangi yöntemlerle uygulanmalı şeklinde yaratıcı mler bekleyen sorunlar okurun karşısına çıkmaktadır. Okur eserden hareketle kendi düşüncesini de oluşturabilir.

Sonuç olarak Kuşlara Fısıldayan Kız isimli eser 21.yüzyılın en büyük sorunu olan insanın doğaya yapıp ettiklerini ortaya koyarken aynı zamanda nasıl daha iyi oluru da işaret eden bir eserdir. Burada okuru da daha iyisi için düşünmeye yöneltmektedir. Eser âdeta benim mm bu şekilde ey okur, sen de düşün ve kendi mn derinleştir, demektedir. Bu ve yukarıda belirtilen birçok yönünden dolayı kitap, yaratıcı düşünme becerisini geliştirici niteliktedir.

5.4.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Düşünmeye değerleri katma olarak da ifade bulan özenli düşünmeye katkısı yönünden Kuşlara Fısıldayan Kız isimli eser ele alındığında şunlar söylenebilir: Esasen eserin yazılış amacı, doğrudan özenli düşünmeyi işaret etmektedir. Çünkü kitap, geri dönüşüm gibi toplumun değer yargılarını barındıran birey aracılığıyla toplum ve evre için en st düzey fayda içeren bir eylemi özendirmek ve yayılmasına hizmet etmektedir. Eserde ayrıca havyan sever olma, yardım etme gibi erdemler de yer alırken okurun da bu değerler üzerinde düşünmesi olanaklı duruma gelmektedir. Kitapta zellikle;

Bir de baktılar ki yukarı,
sürekli gelip gidiyor kuşlar...
stlerine p yağdırıyor, p yığıyorlar.
Üstelik bu çöplerin hepsi de tanıdık...
Daha dn hiç düşünmeden tükettikleri,
kullanıp attıkları değil miydi bunlar?
Vay canına!!!

Kıracık bir sürede, dev bir p yığınının ortasında kalmıştı ocuklar.
Sadece bir günlük çöpleri ne kadar da çoktu...

İfadeleri ile sayfalarca yazı ile anlatılacak bir durum oldukça empati içeren bir şekilde okurun önüne konmuştur. Okur burada değerli olan davranışın tüm yaşam bileşenlerine saygı ve sevgiden geçtiğini anlayıp üzerine düşünür. Kıymetli olan davranış aslında okurun da birçok insan gibi her yerde işittiği kendine yapılmasını

istemediğın davranışını başkasına yapma, ilkesidir ve eser bu fikri olay örgüsü içerisinde okura iletmektedir. Okur ise buradan hareketle değer yargıları ile örtüşen bu eylemleri mantığının da ötesinde kalbiyle yaklaşarak daha çok içselleştirebilir. Kitabın nihayetinde toplumun iç içe kaynaşmış, birlik ve dayanışma içinde iyi toplum özelliklerine bürünmesi bunun da iyi insanlara gerçekleştirdiğinin ifadesi de okurun manevi değerlerine seslenmektedir. Birlik içinde olmanın önemi de bu aşamada ortaya konmaktadır.

Eser aslında çevre dostu bireyler yetiştirme ve bunu sağlama amaçlarına dönük olarak ortaya konduğu için özenli düşünmeyi her açıdan beslemektedir. Bir iyi insan olma kitabı olarak da görülebilecek kitap, bu açıdan özenli düşünme becerisini geliştirici niteliktedir.

5.4.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eser dönüşüm, dönüştürme, mevcuttan yeniden yaratım gibi aslında çok derin felsefi sorgulamaları, hitap ettiğı yaş grubuna uygun bir kurgu içerisinde sunmuştur. Burada okur özellikle evren ile ilişkilendirerek eseri düşündüğünde kendisini felsefi sorgulamalar içerisinde bulmaktadır. Dönüşüm aslında birey-toplum arasında irdelenecek önemli bir kavramdır. Doğada varlık ile yokluk üzerine düşünmeye götürebilir. Çünkü doğada yok olma var mıdır? Yoksa her varlığın zaman içinde dönüşümü mü gerçekleşir? Buradan hareketle doğada birçok canlının yok olduğu düşünüldüğünde bile nasıl katkı sağladığına yönelik mevcut düzenle ilgili düşünülerek derin bir felsefi sorgulama yapılabilir. Ardından kitapta kahramanın hayvanlarla konuşabilmesi üstün bir yetenek olarak belirtilmeyip doğa ile dost olan her bireyin sahip olabileceğı bir özellik olarak ifade edilmesi üzerine de düşünülebilir. Burada sorulacak soru şu olabilir: Evrenin, evrendeki her varlığın bir dili var mıdır? Varsa bunu anlamının olabilirliğı ve yolu nedir? Bu soruların devamı aslında büyük soru olan insanın evrende yeri nedir, sorusunu akıllara getirmektedir. Bu önemli soru karşısında da sınırsız fikir üretilebilir. Kitapta insan ve diğer canlıların ilişkileri de ortaya konmuştur. Özellikle hayvanlara konusunda insanın kendisi ile yüzleşmesi gereken çarpıcı bir olay ifade edilirken burada da insanın evrende istediğı gibi davranıp davranmayacağı konusu hakkında düşünmek mümkündür. İnsan evrenin efendisi midir, yoksa evrendeki birçok varlık gibi bu

düzenin bir parçası mıdır? Bu sorular kesin, net ve tek cevabı olmayan zihni düşünmeye iten ve ardından yeni sorular getiren değerli sorulardır. Eserin son kısmında Kora adlı kız çocuğunun yaşadığı çevrede toplumu etkileyerek onlara çevre bilinci kazandırması anlatılmaktadır. Burada da birey ve toplum ilişkisinin farklı bir boyutu üzerine düşünülebilir. Birey mi toplumu değiştirir, dönüştürür, etkiler yoksa toplum mu bireyi değiştirir, dönüştürür ve etkiler? Bu soru aslında okurun kendisi ve yaşadığı toplum üzerine de düşünüp yerini sorgulamasına olanak sağlar. Kitap konusu, iletileri ve kurgusu bakımından her okurun kendisine benzer ya da farklı birçok soru sormasını sağlamaktadır. Çağımızın en önemli konusu olan dönüşüm, doğa sevgisi, duyarlılık gibi içerikleri didaktik bir şekilde sunmak yerine okurun hepsi hakkında sorgulamalar yapmasını sağlamakta aynı zamanda kendi fikrini oluşturmaya giden yolu hazırlamaktadır.

Kitap ifade edilen tüm yönleri açısından okurda felsefi bilinç ve felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağlayabilecek özelliktedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 18. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

	Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Tablo 18 (Devam). Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

	Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir.	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap ele aldı konu itibari ile doğrudan eriş eleştirel düşünme yaratıcı düşünme ve özellikle özenli düşünme becerisine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında kitabın ismi merak uyandırıcıdır. Kitabın içeriği empati becerisini geliştirme geliştirmeyi sorgulayıcı bakışı destekleyici ve farklı bakış açısıyla düşünmeyi teşvik edicidir. Kitap düşünme boyuttan ilişkin ayrıntılı şekilde incelenip örneklendirmeler diğer bölümlerde mevcut olduğundan bu bölümde tekrar edilmemiştir.

5.4.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 19. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kuşlara Fısıldayan Kız	Kıyas yapma, empatik bakış geliştirme, problem çözme

Tablo 19'da Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan kavramları kıyas yapma, empatik bakış geliştirme ve problem çözme olarak belirtilmiştir.

Tablo 20. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kuşlara Fısıldayan Kız	Alternatif ve özgün çözümler üretme

Tablo 20'de Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitapta yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlayan kavramlar alternatif düşünme ve özgün çözümler üretme olarak belirtilmiştir.

Tablo 21. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kuşlara Fısıldayan Kız	Değerler (doğa sevgisi, hayvan sevgisi, arkadaşlık)

Tablo 21'de Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın özenli düşünme becerisine değerlere bağlı olarak doğa sevgisi, hayvan sevgisi ve arkadaşlık kavramları ile katkı sağladığı belirtilmiştir.

Tablo 22. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Kuşlara Fısıldayan Kız	Birey- toplum sorgulamaları

Tablo 22'de Kuşlara Fısıldayan Kız adlı kitabın felsefi düşünme becerisinin gelişimine birey-toplum sorgulamaları ile ilişkili kavramlarla katkı sağladığı belirtilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.5. Maymun Kral

5.5.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.5.1.1.Dış Yapı Özellikleri

Boyut

Kitap 20.5 x 28 cm boyutlarındaki kitap boyut ve ağırlığı açısından tüm yaş gruplarının taşıması için niteliktedir.

Kâğıt Kalitesi

Birinci hamur, parlak ve kalın kâğıt tercih edilmiştir. Uzun süreli kullanım için yerinde bir tercih olmakla beraber dokunma açısından da okur üzerinde olumlu tesir bırakmaktadır.

Kapak

Kapak olarak karton kapak seçimi eserin okur kitlesi göz önünde bulundurulduğunda oldukça doğru bir seçim olduğu söylenebilir. Kitabın ön kapağında, eserin adı, yazar ve resimleyen isimleri ile yayınevi, basım sayısı yer almaktadır. Ayrıca ön kapakta kitabın içeriğini anlatan, ağırlıklı ağaç ve yeşil bir çevreden oluşan orman çizimi ve kitaba da ismini veren ana karakter maymun yer almaktadır. Kapakta hâkim renk yeşildir. Arka kapakta ise yeşilin farklı tonlarının seçildiği yine bir orman çizimine ve aşağıdaki alıntıya yer verilmiştir.

Ormanda sıcak bir gündü. Küçük maymun Muni'nin canı çok sıkılıyordu. Taze meyveler onu rahatlatmıyordu. Serin gölde yüzmek can sıkıntısını azaltmıyordu.

Bir anda, küçük yaramazın eline oranın kralı olma şansı geçti. Her emri yerine getirilecek, yediği önünde yemediği arkasında keyif çatacak, canı asla sıkılmayacaktı. Tek yapması gereken ormandaki arkadaşlarını bir yabancı olduğuna inandırmaktı.

Acaba küçük maymun Muni ormanın kralı olmayı ve kral olarak kalmayı başarabilecek miydi?

Arka kapakta yer alan bu alıntı kitabın içeriği ile ilgili okuru bilgilendirirken aynı zamanda merak unsurunu da dinamik tutmaktadır.

Ciltleme ve Baskı

Ciltlemede, sağlamlığı ön plana koyan iplik ciltleme kullanılmıştır. Kitabın ilk baskısı Mart 2009 tarihinde olup incelenen kitap 13. basıdır.

Sayfa Düzeni

Kitabın ilk sayfası yazar Sara Şahinkanat ve resimleyen Feridun Oral'a ait bilgilendirme için ayrılmıştır.

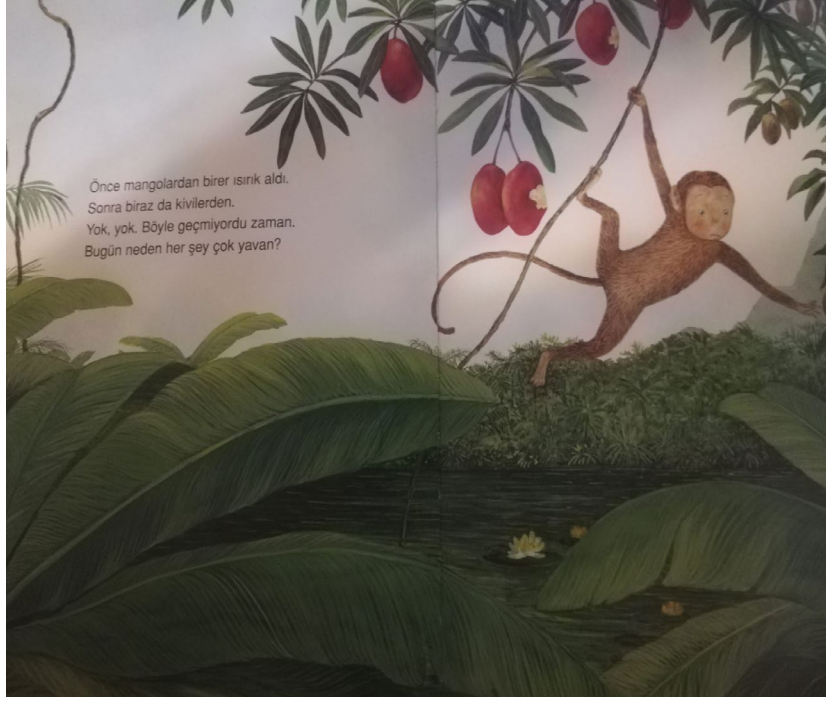
Genel olarak eserde resimlemeler iki sayfayı kaplayacak şekilde kullanılmış olup bu durumun dışında kalan sadece iki sayfanın varlığından söz etmek mümkündür. Metin ile resimler bütünlük içerisindedir. Sayfalarda konu ile bağlantılı olarak hâkim renk yeşildir. Yazılar buna bağlı olarak renk değiştirmektedir. Koyu zeminde açık, açık zeminde koyu renk tercih edilerek şekil zemin ilişkisi hususuna dikkat edilmiştir. Bunun dışında sayfalar uzun ve çok sayıda cümle ile doldurulmadan uygun sayıda gözü yormayacak cümlelerden oluşan metin ve destekleyici resimlerden oluşmaktadır.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Eser, “16 punto” yazı boyutu, “Serif” yazı tipi kullanılarak oluşturulmuştur. Yazı tipi ve boyutu tüm okurların rahatlıkla okuyacağı türdendir. Satır ve harf boşlukları uygun olup, yazı renginin zeminle ilişkili olarak değişmesi okumayı olumlu etkileyen özelliklerdir. Kitap 28 sayfadan oluşmaktadır. Cümle sayısı, metin uzunlukları ve yoğunluğu açısından değerlendirildiğinde tüm yaş grupları için uygun olduğunu söylemek mümkündür.

Resim

Eser, Feridun Oral tarafından resimlenmiştir. Metin ile resimler arasında güçlü bir tamamlayıcılık ilişkisi vardır. Resimler metnin içeriğini yansıtıcı nitelikte olup, öykünün mekân, kişi özelliklerini de uygun şekilde ifade etmektedir. İki resim dışında resimler iki sayfayı kaplamaktadır.

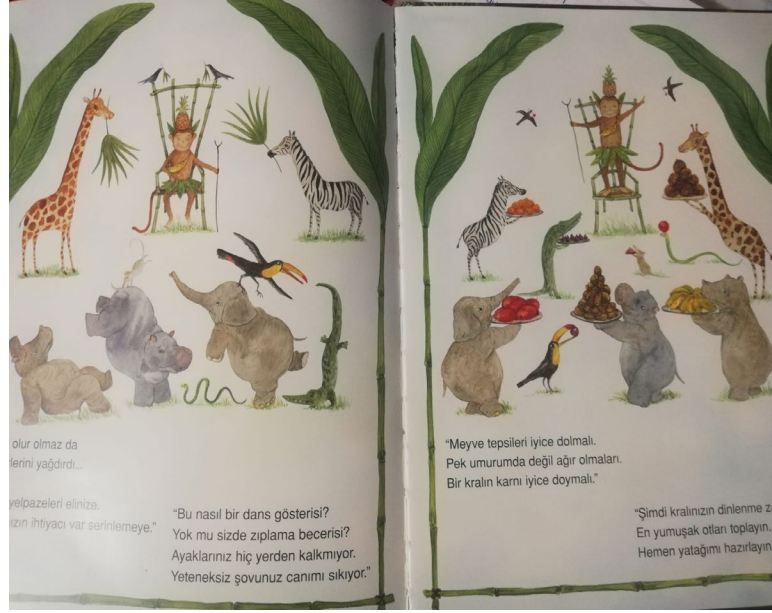
Şekil 24. Maymun Kral-1

Resim Maymun Muni'nin yemyeşil bir ormanda sıkıntısını gidermek için yaptıklarını göstermektedir.

Şekil 25. Maymun Kral-2

Resimde doğal çevre içerisinde hayvanlar ve bitkiler resmedilmiştir. Burada Maymun Muni'nin kendisine kızgın olan arkadaşlarının ormandaki buluşmasını gizlice dinlediği anlar gösterilmiştir.

Şekil 26. Maymun Kral-3

İki sayfada dört resmin olduğu bu bölüm Maymun Muni'nin ormanın kralı olarak hayvanlardan sınırsız isteklerini göstermektedir.

Şekil 27. Maymun Kral-4

Resimde ormanın kralı olduktan sonra sınırsız istekleri karşısında birleşip Muni'den kurtulmak için yaptıkları planı gerçekleştiren hayvanlar ile uyku mahmurluğu içerisinde olayı idrak etmeye çalışan Muni yer almaktadır.

Şekil 28. Maymun Kral-5

Resim kitabın son resmidir. Aslında eserin temel iletisinin okuyucuya aktarıldığı resim de diyebiliriz. Burada yaptığı yanlış anlamış bir Muni ve olanlara rağmen geçirilen eğlenceli zamanın değerli olduğunu gören hayvanlar vardır. Tekrar aynı resimde barış ve huzur içerisinde tüm hayvanların olması eserin olumlu bir sona ulaştığını da göstermektedir.

5.5.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Maymun Kral isimli kitap, maymun Muni ve arkadaşlarının bir günde yaşadıklarını konu almaktadır. Muni o gün sıkılarak uyanmış, birçok farklı şey denemesine rağmen sıkıntısı geçmemişti. Bunun üzerine ormandan gezinmeye başladığında, arkadaşlarının buluştuğunu fark etti. Öncesinde yaptığı mızıkçılıklar

nedeni ile Muni bu buluşmaya çağrılmamıştı. Ama Muni orada arkadaşlarının konuşmalarına kulak misafir olmuştu. Arkadaşları da günü eğlenceli hâle getirmek için bir oyun oynamaya karar vermişlerdi. Oyunun adı kralcılıktı ve ormana gelen ilk yabancıyı kral seçerek onun isteklerini yerine getireceklerdi. Tabii bu duydukları ile Muni de kılık değiştirerek ormana gelen yabancı rolü ile oyuna dâhil olmaya karar verdi. Kararını aynen uyguladı ve arkadaşlarına kral oldu. Ancak istekleri ile arkadaşlarını o kadar bıktırdı ki, Muni öğle uykusundayken arkadaşları da kendilerini çamura bulayarak Muni'yi korkutup kaçırtmak için plan yaptı. Muni uyku mahmurluğunda çamura bulanmış hayvanları görünce canavar sanıp korkuyla kaçmaya başladı, o sırada yağmur yağdı ve hem Muni'nin hem de arkadaşlarının gerçek kimliği ortaya çıktı. Bunun üzerine tüm hayvanların Muni'ye kızgınlığı geçti çünkü onun planı sayesinde eğlenceli bir gün geçirmişlerdi.

Eserin konusu olarak arkadaşlık ön plana çıksa da hoşgörü ve adaletli seçim de konuyu zenginleştiren alt başlıklardır. Gerek arkadaşlık gerekse hoşgörü ve adil seçim eserin özellikle hitap ettiği küçük yaş grupları için önemli ve yaşantı açısından kendilerinden kesitler bularak merakla eseri okumalarını sağlayacak konulardır.

Tema (İzlek)

Eserin en göze çarpan konusu canlıların sosyal bir varlık olduğu gerçeğidir. Kitabın kahramanı Muni'nin yalnız başına ne yaparsa yapsın arkadaşlarına dâhil olmadan eğlenememesi sosyalliğe, oyun ihtiyacına dikkat çekmektedir. Aynı zamanda kitapta oyun kurma, oyunda kurallara uyma, oyundaki seçim süreci gibi temel nitelikler de ön plana çıkarılarak; adil seçim, hoşgörü, dostluk ve sevgi konularını da içinde barındırmaktadır.

İleti

Kitap ele aldığı konu bakımından çok zengin iletiler içermektedir. Öncelikle oyunda kurallara uyma, kurallara uyulmadığında karşılaşılabilecek sonuçları ortaya koyması davranışların sorumluluğunu alarak sonuçlarını düşünme iletilerini açıkça ortaya koyarken sonuç ne olursa olsun hoşgörü, dostluk ve sevgi ile sorunların çözülebileceğini de ifade etmektedir. Bunun yanında küçük yaş gruplarında oyun kurma ve seçim yapma konularında yaşanan sorunları da kurgu içerisinde işleyen

yazar, adil çözümler sunarak her şeyin temelini adalet olduğunu ve oyunda da adil kalınması gerektiğini belirtmektedir.

Karakterler

Muni; kitapta mızıkçı olduğu belirtilen, oyun oynamayı seven, oyuna katılmaya dair planlar yapabilen, istediğini yapabilmek için etik ilkeleri de göz ardı eden, eğlenceyi seven, lider olmaya hevesli, meraklı bir karakterdir.

Küçük Fil; adil bakış açısı geliştiren topluluğa fikirleri ile yön verebilen bir karakterdir.

Gergedan; mantıklı, soruna karşı akılcı çözümler üreten, eşitliğe aykırı bir durumda başkaldırmaya meyilli bir karakterdir.

Diğer Hayvanlar; bu hayvanların varlığına resimlerden hareketle ulaşılmaktadır Ortak kararlara uyan, arkadaşlık becerisi gelişmiş ve hoşgörülü karakterlerdir.

Dil Anlatım

Eserde sade anlaşılır ve şiirsel bir dil kullanılmıştır. Manzum bir hikâye olan kitapta anlatımı estetik kılan şiirsel anlatım aynı zamanda okuyucuya okuma zevki verirken dinleme metni olarak kullanıldığı takdirde de dinleyicinin kulağına hoş gelmektedir. Eserde tercih edilen kelimeler genellikle her yaş grubunun karşılaştığı kelimelerdir. Ayrıca içerisinde yavan gibi karşılaşılmadığı düşünülen kelimeler de cümle içerisinde anlamını tahmin etmek mümkündür. Bu şekilde de okurun kelime haznesine katkı sağlanmaktadır.

5.5.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.5.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Glaser (1985), eleştirel düşünmeyi oluşturan üç temel unsurdan söz eder. Bunların ilki, kişilerin, karşılaştıkları problem ve konuları öngörülü ve düşünmeye dayalı bir biçimde ele alma eğilimleri içeren bir tutumda olmalarıdır. İkincisi, kişilerin, mantıksal sorgulama ve uslamlama bilgilerine sahip olmalarıdır. Son unsur ise bildikleri bu yöntemleri uygulayabilme becerilerine sahip olmalarıdır. Maymun

Kral isimli kitap verilen ifadeler doğrultusunda eleştirel düşünme becerisine katkısı yönünden ele alındığında bu becerinin gelişimine çeşitli katkılar sunduğu söylenebilir. Eser mızıkçılık yaptığı için arkadaşları tarafından yalnız bırakılan Muni'nin can sıkıntısı ile muziplik yaptığı bir günün geniş özetidir. Burada eleştirel düşünme kapsamında mızıkçılık davranışı üzerine düşünülerek bunun nedeni ile sonuçları tartışılabilir. Eser hitap ettiği yaş grubu dikkate alındığında muziplik adı verilen oyun kurallarına uymama davranışı çok tanıdık ve üzerine düşünmeye çok uygundur. Okur davranış üzerine düşünmeye başladığında problemi fark eder, farkına vardığı bu problem ile ilgili kendi çözüm önerilerini sunabilir. Burada ayrıca okur kendi hayatında böyle bir davranış yapmıyorsa bile bu davranışı yaptığı takdirde karşılaşacağı muamele ile ilgili bir farkındalık geliştirir. Bu da davranışının sonuçları karşısında öngörü geliştirmesini sağlamaktadır. Kitabın devamında maymun Muni'nin ormandaki gezintisi sırasında arkadaşlarının konuşmalarına kulak misafiri olması ve onların oyununa karşı kendisinin de plan yapması anlatılmaktadır. Burada olayları okur tekrar eleştirel düşünme süzgecinden geçirmek durumunda kalmaktadır. Çünkü yapılan davranış okurun zihninde ikilem yaratmaktadır. Muni'nin gizlice konuşulanları dinlemesi doğru mu yanlış mı, konusu yine davranışların sebep ve sonuçları göz önünde bulundurularak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca ormandaki hayvanların kralcılık oyunu için ormana gelen ilk yabancıyı kral seçmeye karar vermeleri üzerine de düşünceler üretmek mümkündür. Kararın alınış biçimi hakkında yapılacak değerlendirme de eleştirel düşünmeyi doğrudan etkilemektedir. İfade edildiği üzere Muni'nin kulak misafirliği sonucunda ormana gelen yabancının kral olacağını öğrenmesi ile kral rolüne bürünerek arkadaşlarını kandırması da yine okur için sebep ve sonuçları ile analiz edilecek bir olaydır. Oyun oynamak amaçlı da olsa kandırmaya yönelik böyle bir şaka yapmanın doğru olup olmadığı şeklinde okuru düşünmeye, yargıda bulunmaya yönelten bir durumun kurgu içerisinde sunulması düşünme zenginliğine katkı sağlamaktadır. Kitabın son bölümünde kral olan Muni'nin bitmek bilmeyen istekleri karşısında hayvanların bir çözüm bularak ondan kurtulmak istemesi de çok kapsamlı bir şekilde ele alınabilir. Alınan karar, kararın alınış biçimi, Muni'nin pervasız davranışları bu anlamda eleştiri süzgecinden geçirilerek gerçek yaşam ile ilişkilendirilebilir. Kitabın en sonunda hayvanların aldığı kararla Muni'yi korkutup kaçırmaları üzerine

yağmurun yağması ve iki tarafın da planlarının bozulması okurun er ya da geç gerçekliğin bir şekilde ortaya çıkacağı fikrini algılaması ve bu gerçeklik ekseninde olaylara bakmasını da sağlamaktadır.

Kitap her yönü ile eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamakta, bu beceriyi geliştirmeye yönelik fikirler sunmaktadır.

5.5.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Yaratıcılık kalıpları yıkma, dayatılan düşüncelerden çıkarak yeni düşünceler ortaya koyma, sorunlara farklı ve alternatif çözümler getirme, başkalarının edindiklerine açık olma, alışlagelenin dışına çıkma, değişik yollar izleme, olay ve durumlar arasında yeni bağlantı ve ilişkiler kurma, meçhul olanı aydınlatmaya çalışma, aygıt, alet, formül vs. gibi bilinmeyenleri bulma ya da icat etme becerisidir (Rıza, 2000; akt. Temizkan, 2010). İfadeleri ışığında Maymun Kral isimli eserin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye katkısı değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Kitap çıkış noktası itibari ile bir yaratıcılık örneği sunmaktadır. Ormandaki hayvanların sıkılınca ortaya adına kralcılık verdikleri yeni bir oyun atmaları ve mızıkçılığı nedeni ile ortamdaki uzak kalan Muni'nin kulak misafirliği ile sürece dâhil olması eserin kurgusunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu önemli bölüm aslında yaratıcı düşünmenin de kitapta kendine ciddi bir yer bulduğu kısımdır. Hayvanların yeni bir oyun oluşturmaları, sıkılma sorununa karşı alternatif bir çözüm üretmesi doğrudan yaratıcı düşünme becerisini beslemektedir. Bu noktada okur ben olsaydım nasıl bir oyun önerirdim, nasıl kurallar olurdu, şeklinde kendisi de sürece dâhil olabilir. Maymun Muni'nin oyunu öğrenerek kılık değiştirip oyuna katılması da okurun dikkatini çeken bir olaydır. Burada Muni, bir yaratıcı düşünme örneği ortaya koymaktadır. Çünkü Muni, can sıkıntısı içerisindeyken kulak misafiri olduğu oyuna katılmak için bir çözüm olarak kılık değiştirmeyi bulmuştur. Muni, yaratıcı bir çözümle can sıkıntısını gidermeye çalışmıştır. Muni'nin bulduğu çözümden farklı olarak okur da burada alternatif çözümler üzerine düşünebilir. Yeni ya da var olan bir çözüme farklı eklemeler yaparak yaratıcı bir bakış geliştirilebilir. Kitabın son bölümünde maymun Muni'nin oyun içinde kendini krallığa fazla kaptırarak diğer hayvanlardan fazla istekte bulunması karşısında hayvanlar bıkkınlık hissi içinde yeni bir çözüm arayışına girerek kendilerini çamura bulayıp canavar

izlenimi yaratmaya karar vermektedirler. Diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölümde de çözüm bulma arayışı bir yenilik icadını sağlamıştır. Rahatsızlık yaratan bir durum karşısında kahramanlar çözüm getirici bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu da okura zor bir durum içerisinde de farklı bir bakışın önemini göstermektedir. Ayrıca yine okur benzer durumlarda nasıl çözümler üreteceğini de düşünebilir. Burada kendi bakış açısını geliştirebilir.

Maymun Kral başından sonuna kadar ele aldığı konu ile kurgusu ile yaratıcı düşünmenin önemini ortaya koymakta ve okurun eleştirel düşünme becerisine katkı sunmaktadır.

5.5.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünmeden sonra üçüncü üst düzey düşünme becerisidir. Bilişsel-duyuşsal ilişkilerle ilgili genel görüşlere göre düşünme sadece bilişsel alanla sınırlıdır. Sıradan ve üst düzey düşünme arasındaki farkı ortaya koymak gerekirse üçleme yaklaşımını benimseyerek gerçek, anlam ve değer gibi düzenleyici fikirlerle bu fark açıklığa kavuşturulabilir. Bu durumda bu fikirleri anlamak için hangi üst düzey düşünme becerileri ele alınabilir? Doğruyu arama özelliği olarak eleştirel düşünme ve anlam arama özelliği olarak ise yaratıcı düşünme özelliği söylenebilir. Peki değer boyutları ile ilgili hangi üst düzey düşünme becerisi yer alabilir? (Lipman, 1995). Evet üst düzey düşünme becerilerinden olan özenli düşünme ile de değer boyutu üzerine düşünülmektedir. Bu bağlamda Maymun Kral isimli eseri, özenli düşünme becerisine katkısı yönünden değerlendirilebilir. Eserde maymun Muni'nin mızıkçılık davranışı ile arkadaşları tarafından yalnızlıkla cezalandırılması ilk göze çarpan kesittir. Burada davranışı ve ona verilen tepki özenli düşünme kapsamında ele alındığında, arkadaşlıkta da birtakım kurallar olduğu bunların ortak değerlere ters düşmesi durumunda bir yaptırım uygulandığı gerçeği okura ifade edilmektedir. Aslında kitap özelinde toplumsal bir varlık olmanın gereği olarak kuralların, ortak değerlerin, grup dinamiğini korumanın önemi ve toplum hayatındaki yerinin üzerine düşünmek mümkündür. Kitapta özenli düşünme kapsamında değerlendirilecek önemli bir yer de Muni'nin arkadaşlarının toplantısını gizlice dinlemesidir. Birçok yönden değerlendirilebilecek bu konuya özenli düşünme açısından ayrı bir parantez açılması gerekmektedir. Çünkü değerlerle

düşünüldüğünde bu davranış üzerine epey geniş bir değerlendirme yapmak mümkündür. Bununla beraber okur Muni'nin davranışı üzerinden yaşadığı veya yaşayacağı durumlara ilişkin değerler çerçevesinde tutum geliştirerek yargıda bulunabilir. Kitabın son bölümünde her şeyin açığa çıkması da esasen yine bir değer olan doğruluğu işaret etmektedir. Burada da kitabın hitap ettiği kitle günün sonunda doğruluğun önemli bir erdem olduğu ve bunu bireyler açıklamasa dahi bir şekilde ortaya çıkacağına ilişkin fikir yürütebilir. Eser bu anlamda kendi üzerine düşündürürken okuru bilhassa yaşadığı ve yaşayacağı olaylar üzerine de düşündürerek sunduğu ikilem içerisinde değerle düşünmeye de sevk etmektedir. En nihayetinde kitabın sonunda tarafların olayları hoşgörü ile karşılaması da üzerine düşünülecek bir bölümdür. Burada değerlerle düşünme ve kalbi de düşünme sürecine dâhil etme göze çarpmaktadır. Süreç tamamen mantıkla düşünüldüğünde ormandaki hayvanların en sonunda yüzleştikleri gerçekte birbirlerini suçlamaları hatta bir kandırma, kandırılma şeklinde görerek birbirlerine öfke duymalarına da indirgenebilir. Ancak bu süreç özenli düşünme açısından ele alındığında çok boyutlu bakış açısına duygular da eklenerek eser bu şekilde ifade bulmaktadır.

Tüm bu ifadeler doğrultusunda Maymun Muni adlı eserin özenli düşünme becerisine katkı sunan ve bu beceriyi geliştiren bir eser olduğunu söylemek mümkündür.

5.5.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Maymun Muni isimli eser felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkısı yönünden değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Kitap öncelikle isminden itibaren üzerine düşünülecek bir eserdir. "Maymun Kral" ifadesi, içerisinde bir ironi barındırmaktadır. Çünkü genellikle yazınsal metinlerde ya da anlatılarda kral genellikle güçlü, heybetli, fiziksel olarak üstün olandır. Ve bu rolü de ormanda aslan üstlenmektedir. Maymun, bunun aksine komik, herhangi bir güç ve üstünlük uyandırmayandır. Kitap ise krallığı maymuna yakıştırmıştır. Burada da okur neden sorusunu kendine sorabilir. Zihinler, kişiyi, öğretilene bağlı düşünmeye alıştırdığı için bir kral olarak maymunu düşünmek ilginç gelmektedir. İşte tam da burada felsefi düşünmeye giriş anahtarı olan hayret ve merak duygusu harekete geçmektedir. Çünkü maymun bir kral ve yapacakları okur için önemli bir merak unsurudur. Kitap

maymun Muni'nin sıkılıp çeşitli uğraşlar sonrası kendisinin dışarıda bırakıldığı arkadaşları tarafından gerçekleşen bir toplantıya kulak misafiri olarak onların kralcılık oyunu oynayacağını işitmesi ile devam eder Kralcılık oyununun ayrıntıları şu şekildedir:

Bugünkü oyun kralcılıktı.

Kral olmak bir ayrıcalıktı.

Herkes kral olmak istese de

Birden fazla kral olamazdı.

...

"Haksızlık olmasın dostlarım.

Ormana ilk gelen yabancıyı kral yapalım."

Bunları duyan Muni de bir yabancı kılığında ormana giriş yaparak kral olmaktadır. Burada özellikle alıntıdaki bazı ifadeler temel sorgulamalar açısından çok önemlidir. Kral olmanın yani bir yerde yönetici olmanın ayrıcalıklı olduğu düşüncesi ifade edilmektedir. Okur neden kral olmanın ayrıcalıkları üzerine düşünce de genel birçok sebep ortaya koyabilir. Bu normal bir soru cevap etkinliğini ifade eder. Ancak bir sonraki cümlede, herkes kral olmak istese de sadece bir kişinin kral olabileceği fikri üzerine pek çok soru sorulur birçok farklı yanıt geliştirilebilir. Niçin herkes kral olamaz eserde bu bir kurala bağlandığı için elbette ancak bunu hayat ile ilişkilendirmek gerektiğinde krallığın yani antidemokratik uygulamalarda herkesin lider olamaması düşüncesi üzerine tartışmak, bu anlamda birçok fikir öne sürmek mümkündür. Aslında eser burada belki de felsefenin temel konularından siyaset - insan ilişkisi bağlamında da okura düşünme olanağı sunmayı amaçlamaktadır. Devamında gelen ilk yabancıya kral olması kuralı geliştirilmesi de kuralların bireyler tarafından konan yapay unsurlar olduğunu göstermektedir. Burada da kurallar, seçme, seçim yapabilme, seçilme, adalet gibi konular hakkında düşünülebilir. Kitapta Muni kral olduktan sonra krallığın tüm nimetlerinden faydalanıp bu kez de onu kral seçen arkadaşlarına sınırsız isteklerde bulunmaktadır. Durum karşısında Muni'yi korkutmak için çamura bulanarak onu korkutma ve böylece ondan kurtulma fikrini ortak kararla ortaya koyan hayvanlar hemen bu fikri uygularlar ve gerçekten Muni'yi korkuturlar ancak olayın devamı iki tarafın da kontrolü dışında gelişir. Yağmur yağar ve yabancı sanılan kişinin Muni, canavar

sanılan kişilerin de ormandaki diğer hayvanlar olduğu ortaya çıkar. Burada anlatılanlar felsefi düşünce kapsamında ele alınırsa açıkça bir yönetim, halk ve iktidar kavramlarının küçültülmüş hâli görülür. Çünkü Muni suni kurallarla kral olur ve sonrasında yetkisini halk olarak ifade edebilen onu seçen hayvanları yormaya bıktırmaya yönelik kullanır Okur bunu kendi seçimi ile yaşadığı ya da kendine bu hususta dayatılan her şey için düşünüp sorular sorabilir. Bu seçimi yaptıkları için hayvanlar mı yoksa yetkisini abartılı kullandığı için Muni'nin mi suçlu veya bir krala/yöneticiye ihtiyaç olup olmadığı türünden birçok soru üretilebilir. Burada çocuklar konuyu sınıflarındaki herhangi bir uygulama üzerinden de değerlendirebilir veya oyun oynadıkları bir grup üzerinden de değerlendirebilir. Ancak hangi açıdan değerlendirirlerse yine büyük bir felsefi tartışma içerisinde girmeleri mümkündür. Eserin bir önemli noktasına da dikkat çekmek gerekirse bu nokta ormandaki hayvanların karar alırken oy birliğine dayalı demokratik bir tutum sergilemeleridir. Bu durum aracılığı ile demokrasi kavramı üzerinde de düşünmek bunu sorgulamak yerinde olacaktır. Eserin son kısmında yağmurun yağması da aslında birey dışında gelişen olaylar olarak algılanıp bu anlamda üzerine düşünülebilir. Doğanın gücü karşısında insan ya da hayvanın varlığı hakkında sorgulamalar yapılarak bu konuda da bireysel ya da topluluk içinde fikirler oluşturulabilir.

Eser, ifade edilen birçok husus nedeni ile felsefi düşünme becerisini büyük ölçüde geliştiren, bu beceriye yönelik zengin içerikler sunan bir yapıdadır.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 23. Maymun Kral adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları

Kitapta aranacak özellikler		EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir.	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap ironik bir isim tercih ile okurun dikkatini çekerek merak unsurunu tetiklemektedir. Bununla beraber konuyla anlatım sürükleyici yaratıcı eleştirel özenli düşünmeyi destekleyici farklı açılardan olaylara bakmayı sağlayıcı niteliktedir. Kitap sorgulama yapma empati yapma ve nedenler üzerine düşünmeyi de desteklemektedir. Kitabın konusu ve konuyu ele alış biçimi kesin yargılardan uzak yorumu açık ve okulun hayal gücünü zenginleştirici ve kendi eylemleri üzerine düşündürücüdür. Kitap ile ilgili geniş açıklamalar ve örneklemeler diğer bölümlerde yapıldığından burada tekrar edilmemiştir

5.5.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 24. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Maymun Kral	İkilem yaratma, durum değerlendirme, özeleştir

Tablo 24'te Maymun Kral adlı kitapta eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan kavramlar olarak ikilem yaratma, durum değerlendirme ve özeleştir verilmiştir.

Tablo 25. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Maymun Kral	Çözüm üretme

Tablo 25'te Maymun Kral adlı kitabın yaratıcı düşünme becerisine çözüm üretme kavramı ile katkı sağladığı belirtilmiştir.

Tablo 26. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Maymun Kral	Değerlerle düşünme (kurallar, demokratik tutum, arkadaşlık)

Tablo 26'da Maymun Kral adlı kitapta özenli düşünme becerisine katkı sağlayan değerlere bağlı düşünme içerisinde, kurallar, demokratik tutum ve arkadaşlık kavramları ifade edilmiştir.

Tablo 27. Maymun Kral adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Maymun Kral	Seçme, seçilme, demokrasi ve etik sorgulamalar

Tablo 27'de Maymun Kral adlı kitapta felsefi düşünme becerisi ile ilişkili kavramlar olarak seçme, seçilme, demokrasi ve etik sorgulamalar verilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.6. Mevsimlere Güzelleme

5.6.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.6.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

20 x 27 cm boyutlu kitap çocuklar için hazırlanan birçok kitap ile bu açıdan paralellik göstermektedir. Kitap boyutu çocuklar için kullanım rahatlığı sağlamaktadır. Bu özellikleri nedeni ile de çocukların kolayca kullanıp, elinde taşıyabileceği bir eserdir.

Kâğıt Kalitesi

Kitap için birinci hamur, kalın ve parlak kâğıt kullanılmıştır. Kâğıt kalitesi uzun süreli kullanım sağlarken sayfaların dokunma açısından sağladığı rahatlık çocukların kitaba daha ilgili olmasını sağlamaktadır.

Kapak

Eserin kapağı, karton kapaktır. Dayanıklılık ve uzun süreli kullanım ile çocuk okurların kullanımına uygunluğu göz önünde bulundurulunca yapılan tercih yerindedir. Eserin ön kapağı kitap adı, yazar ve çizer adı soyadı ile kitap adı baskı sayısı ve yayınevi isimleri yer almaktadır. Ön kapakta; kırmızı, yeşil, sarı, turuncu ve gri renkleri tercih edilmiştir. Tercih edilen renkler fon oluştururken güneş saçlı kız figürü kapaktaki renklerin önünde yer almaktadır. Kapakta, yeşil ilkbahar, sarı yaz, turuncu sonbahar ve gri kış mevsimini temsilen kullanılırken güneş ise her mevsimi içermektedir. Kapak bu tasarımı ile içeriği yansıtmaktadır. Arka kapakta ise mor ve açık tonda renk tercih edilmiştir. Burada da yazar ve çizer isimleri ile kitaba ilişkin ufak bir açıklama yer almakta olur kitaptan şu paylaşım da yapılmıştır:

Bulutlara bakarak
Hayal kurabilirim.
Her bulutu kendimce
Bir şeye benzetebilirim...
Örneğin bir kuzuya
Ya da bir balinaya
Baksana şu buluta
Benziyor bir kargaya!

Kitabın arka ve ön kapak özellikleri göz önüne alındığında, içeriği yansıtan, çocuklar için uygun ve ilgi çekici olduğu söylenebilir.

Ciltleme ve Baskı

Kitabın hitap ettiği kitle düşünüldüğünde iplik ciltleme terci oldukça yerindedir. Dayanıklılığı önceleyen bir ciltleme tekniği olan iplik ciltleme birçok çocuk kitabında tercih edilmektedir. Kitap ilk baskısını Nisan 2012'de yapmıştır. İncelenen kitap ise 6.baskıya aittir.

Sayfa Düzeni

Kitapta sayfa zemin rengi olarak genellikle açık renkler tercih edilmiştir. Bu bakımdan yazıların ise belirgin bir renkle gösterilmesi şekil zemin ilişkisi açısından uygundur. Bu özelliği ile eser, göz yormadan okuma sağlamaktadır. Kitaptaki

resimlemeler bütünlük içerisinde iki sayfayı içerecek şekilde düzenlenmiştir. Metin ve resimler birbirini tamamlamaktadır. Resimler için tercih edilen renkler, genellikle canlı renklerdir. Bunun yanında metin görsel ilişkisine uygun olarak renkler, değişerek metinle uyumunu sürdürmektedir.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kitapta 15 punto” ve “San-Serif” yazı tipi kullanılmıştır. Yazı tipi ve büyüklüğü çocuk okurlar için uygundur. Paragraflar, aralıklar, yazı rengi uygun özelliklere sahiptir. Kitap 40 sayfadır. Bu yönü ile de okurları sıkmayacak uygun uzunluktadır.

Resim

Deniz Üçbaşaran tarafından resimlenen kitapta mevsimler, insan-ağaç figürü şeklinde gösterilmektedir. Saçlar güneş, kollar ağacın dalları ve bedenin alt kısmı ağacın gövdesi olarak resmedilmiştir.

Şekil 29. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-1

İlkbahar ve ilkbahar mevsiminin yaşandığı aylar olan mart, nisan, mayıs; yeşeren dallar, canlanan doğayı ifade eden çiçekler ile dallardaki meyvelerle

resmedilmiştir. Kullanılan renkler canlı, sıcak ve okura anlatılan mevsimi aktarıcı niteliktedir.

Şekil 30. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-2

Yaz mevsimi ve ayları haziran, temmuz, ağustos ayları; deniz, kum, güneş temalı; dondurma, terlik, kaktüs, ağustos böceği gibi yaz mevsiminin simgeleri ile zenginleştirilmiştir. Resimler, kullanılan renkler mevsim özelliklerini ortaya koymaktadır.

Şekil 31. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-3

Sonbahar ayları eylül, ekim, kasım; bol yağmurlu, şemsiyenin yer aldığı, sararmış yaprakların uçtuğu; güneşin bulutların ardına gizlendiği, rüzgârın hâkimiyeti ele aldığını gösteren; balkabağı ve turuncu ile sarının tonlarının yer aldığı resimlerle ifade edilmiştir.

Şekil 32. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-4

Kış mevsimi ile ayları, ocak, şubat, mart; kar tanelerinin düştüğü, kardan adamların yer aldığı, bacalardan dumanın çıktığı, montlu insanların yer aldığı, elma ve nar gibi mevsim meyvelerini içerecek şekilde resmedilmiştir. Diğer mevsim resimlerinde yaşlı insanların yer almayıp kış mevsiminin ilk resminde yaşlı insana yer verilmesi; kışın insan ömrünün de yaşlılık dönemine benzetilmesi ile ilişkilendirilebilir. Bu amaç ile resmedildi ise ince bir ayrıntı olarak eseri süslemektedir.

Şekil 33. Mevsimlere Güzelleme Resimleme-5

Her mevsimde resimlere, bitkilere, hayvanlara, insanlara yer verilmesi tüm canlıların ortak yaşam vurgusunu ortaya koyma açısından oldukça anlamlıdır. Farklı yaşlarda bireylere yer verilmesi de resimlemenin güçlü yönlerindendir. Ayrıca resimlemede seksek oyununun tercih edilmesi çocukların ilgisini arttırmaktadır.

Tüm bu özellikleri göz önüne alındığında metin ile resimler arasında güçlü bir ilişki olduğu ve resimlerin çocuklara uygun, ilgi çekici ve estetik olduğu görülmektedir.

5.6.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Arslan Sayman ve Sara Şahinkanat tarafından kaleme alınan kitabın konusu mevsimlerdir. Her mevsim ait olduğu aylar ve ayırt edici özellikleri ile anlatılmaktadır.

Mevsimler ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış sırası şeklinde anlatılmaktadır. Mevsim özellikleri ile her mevsimde farklı canlı ile cansız varlıklar öne çıkarılarak övgü bölümleri ile konu zenginleştirilmektedir.

Tema (İzlek)

Mevsimlere Güzelleme isimli eserde mevsimler ve her mevsimin farklılığının güzelliği anlatılmaktadır.

İleti

Kitabın temel iletisi mevsimlerdir. Her mevsimin farklılığının sunduğu zenginlik de ayrıca ortaya konan düşüncedir. Ayrıca kitap; doğa sevgisi, hayvan sevgisi gibi önemli iletileri de içermektedir.

Karakterler

Kız çocuğu; kitabın ana karakteri olarak eserin ağzından anlatıldığı kişidir. Her mevsime uyum sağlayan, eğlenmeyi, oyunu seven bir karakterdir. Arkadaşları, annesi ve ninesi de kendi anlatımı olan eserde yer almaktadır.

Dil Anlatım

Kitap şiirsel bir dille yazılarak yer yer uyaklara da yer verilmiştir. Dil anlaşılır, anlatım özlü ve çocuklar için uygundur. Eserde anlamı bilinen ve bilinmeyen sözcükler göz önüne alındığında keskin bir ayırım yapılamamaktadır. Çünkü resimleme ve bağlam içerisinde tüm sözcükler okurun zihninde canlanabilmektedir.

Kitapta ikilemelere yer verilerek dilin bu olanaklarını da çocuklara sunması olumlu özelliklerindendir. Bunun yanında kitapta noktalama işaretlerinin

kullanılması çocuklara noktalama işaretlerinin önemini göstermesi ve noktalama çeşitliliği sunması temel dil becerileri gelişimine katkı sunmaktadır.

5.6.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.6.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eleştirel düşünmeyi zihnin önyargılardan ve kalıp düşüncelerden arınması olarak da ifade etmek mümkündür. Mevsimlere Güzelleme adlı eser belirtilen ifade doğrultusunda ele alındığında; kitap dört mevsim ile her mevsime ait üç ayı ve mevsimleri yansıtan simgeleri anlatmaktadır. Bu anlatımı yaparken öncelikle dört mevsimin de güzelliğini vurgulayarak başlıyor. Burada okur dört mevsim üzerine düşünerek her mevsimin olumlu ve olumsuz yanlarını değerlendirebilmektedir. İlkbahar mevsiminde; kurbağa, salıncak, bisiklet ve kiraz ağacına övgü bölümleri; yaz mevsiminde, kumsala övgü, sandaletlere övgü, dondurmaya övgü, sokağa övgü; sonbahar mevsiminde, yağmura övgü, salıncağa övgü, rüzgâra övgü, bal kabağına övgü; kış mevsiminde, kardan adama övgü, buluta övgü, nara övgü, elmaya övgü bölümleri ile yazar kendi hoşuna giden simgeleri öne çıkarmaktadır. Bunun üzerine okur yazarın övdüğü simgelerle kendisi için simge olabilecekleri karşılaştırarak benzer ve farklı yanlarını ortaya koyabilir. Buradan hareketle her mevsimin farklı olduğu ancak bu farklılığın mevsimlerin değerini etkilemediğini anlayabilir. Çünkü eserin temel vurgusu olan her mevsimin kendine has bir güzelliği olduğu düşüncesi okurun üzerine düşüneceği kendi içinde bu konudaki ön yargılarını ortaya koyacağı önemli bir konudur. Yaşantı kaynaklı veya çeşitli sebeplerden dolayı mevsimlere ve aylara ilişkin ön yargılarını açıkça okurun görebileceği bunu görürken eserin verdiği örneklerden hareketle kendi örneklerini oluşturabilir. Mevcut düşüncesini gözden geçirebilir.

Mevsimlere Güzelleme isimli eser; aslında öğretim içeren bir konuyu sanatlı bir söyleş ile okura sunan, salt bilgi aktarımı yapmayan, okurların kendi yaşantısı ile karşılaştırma yapmasını sağlayan, ayırıcı onları ön yargıları ile karşı karşıya bırakarak düşünme fırsatı sunmaktadır.

5.6.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Rawlinson (1995) daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesneler ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasına yaratıcı düşünme demektedir. (akt. Diriöz, 2006). Eserin konusu olan mevsimler belki de yaratıcı düşünme açısından pek ele alınan konular arasında yer almamaktadır. Ancak Rawlinson'un da belirttiği gibi ilişki kurulmamış nesneler ve düşünceler tam da burada karşımıza çıkmaktadır. Eser mevsimler konusu ile ilgili yaratıcı düşünmeyi işe koşacak birçok malzemeyi sunmaktadır. Aslında bir mevsimin ya da ayın sadece yıllık hareket sonucu meydana gelen bir tabiat olayının ötesinde görmeye yönelten eser insan ile mevsim ilişkisini ortaya koymaktadır. İnsanın her mevsim yapabileceği yaratıcı etkinlikleri düşünmesi için bir kapı aralıyor. Bunun yanında yaşam ve mevsimlerin birbirine olan etkisine okurun da bakış geliştirmesine olanak sağlayan eser bunu yaparken okurun yaşamından izler sunmaktadır.

Bulutlara bakarak
Hayal kurabilirim.
Her bulutu kendimce
Bir şeye benzetirim...
Örneğin bir kuzuya
Ya da bir balinaya
Baksana şu buluta
Benziyor bir kargaya!

Eser yukarıdaki Bulutlara Övgü bölümünde; alıntı hayal kurma, benzetim yapma, ilişki kurma ve buna kendi yorumunu katmaya vurgu yapmaktadır.

Bence ocak adını
Şakacı biri koymuş
Buz gibi ayın adı
Hiç ocak mı olurmuş!

Kış mevsiminin ocak ayı bölümünden alınan üstteki kısım, tahmin etme, farklı yönden bakma ve mizahi açıdan görmeye yönelik bir bakış geliştirmeye yardımcı olmaktadır.

Mevsimlere Güzelleme isimli Arslan Sayman ve Sara Şahinkanat tarafından kaleme alınan eser, Sara Şahinkanat'ın diğer eserlerine kıyasla yaratıcı düşünme

becerisine katkı sunma yönünden daha az katkı sağlasa da, dikkatli bir okur ve doğru sorularla yönetilen bir okuma süreci ile yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayabilmektedir.

5.6.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme; duyguların seçimine, kararına ve yargıya dönüşmesini sağlayan formları içerir. Bu formlar; bireyin kendisine, başkalarına, çevresine ve ilkelere yönelik özenli düşünmesini sağlayan önem ve değerleri temsil etmektedir (Bacanlı, 2012). Mevsimlere Güzelleme adlı eser bu açıdan değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir:

Okurun duygusal olarak kendinden izler bulacağı, yaşantılarını hatırlayacağı ve bunlar arasından özel gördüğü anları seçebileceği bir kurgu sunmaktadır. Mevsimlerin insanların ruh hâli üzerinde etkili olduğu birçok şekilde ifade edilmektedir. Bunu bağlı olarak da insanların mevsimlere karşı farklı tutumlar geliştirdiği bir gerçektir. Eser bu açıdan hayati ve ilgi çekiciliği ile okuru özenli düşünmeye yöneltmektedir. Çocuklar eseri okurken ya da dinlerken sevdiği mevsimi ayrı tutarak o mevsime ait ayları da içine alan ayrıntılı bir düşünme içine girebilir. Ayrıca o mevsimde yapacaklarına, yapamayacaklarına yönelik de düşünebilir.

Özellikle övgü bölümlerinde okur, yazarın övmeye değer buldukları üzerine düşünebilir, yazarın görüşüne katılabilir veya alternatif görüşler ortaya koyabilir. Tüm bunların ötesinde eser şiirsel bir söyleyişle anlatımda da özenli olmaya dikkat çekmektedir.

Mevsimlere Güzelleme isimli kitap, düşünce ve anlatımda özenli olmaya katkı sunan ilgi çekici konusu ve ifade biçimi ile özenli düşünme becerisine katkı sunmaktadır.

5.6.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Wittgenstein'a göre de felsefe öğreti, değil bir etkinliktir. Bu etkinliğin başlangıcı da felsefi düşünmenin çıkış noktası olan sorulardır. Bu açıdan Mevsimlere Güzelleme adlı eser değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir:

Dört mevsim ve o mevsimlere ait ayları konu edinen kitabın, konu bakımından felsefi düşünmeye katkı sunmayacağı düşünülebilir. Ancak başta da

belirtildiği gibi felsefi düşünme konunun ötesinde doğru sorularla gelişen bir beceridir. Eser okura zengin bir soru yelpazesi sunarak felsefi düşünmeyi desteklemektedir.

Eser ilk sayfada dört mevsim arasında kararsız kalan kahramanın "Hangisini seçmeliyim?" sorusu ile başlamaktadır. Kitabın bu şekilde öznel bir soru ile başlaması okuru düşünme sürecine dâhil edicidir. Soru büyük bir felsefi soru olmasa bile okurun seçimleri üzerine düşünerek dayanaklandırma yapmasına olanak sağlamaktadır. Kitabın devamında mart ayı ile ilgili, farklılığa vurgu yaparak "Nasıl bir ay bu?" sorusunu sorması okuru yeni bir soru ile karşı karşıya bırakmaktadır. Aslında burada mart ayı özelinde genel olarak farklılığa ya da anlam verilmeyen ilginç gelen durumlarla ilişki kurularak üzerine düşünülebilir. Nisan ayına gelince sorgulama konusu göçmen kuşlar olmaktadır. Burada da göç, göç etmek ve bunun nedenleri sonuçları, etkileri üzerine düşünme yelpazesi genişleyebilmektedir. Kiraz Ağacına Övgü bölümünde;

Bahçemizdeki kiraz ağacı

Sanki meyveye durdu

Kiraz istediğimi

Acaba kimden duydu?

İfadesi ile kitap akıllara yeni bir soru getiriyor. İnsana özgü özellikler diğer canlılara atfedilir mi, diğer varlıklar insan özelliklerine bürünse neler olurdu? soruları ile düşünme derinleştirilebilir.

Sandaletlere Övgü bölümünde

Özgürlüğü seviyor

Yaramaz parmaklarım.

Sözcükleri ile eser özgürlük kavramı üzerine düşünmeye de bir pencere aralamaktadır. Burada insan özgürlüğü, özgürlüğün sınırlılığı ve sınırsızlığı üzerine uygun sorularla felsefenin temel sorularından biri okur tarafından irdelenebilir.

Sokağa Övgü kısmında ev sokak karşılaştırılması yapılmaktadır. Buradan hareketle bu iki alanın okur için ne ifade ettiği üzerine düşünülebilir.

Kasım ayı bölümünde,

Soruyorum kendime

Güneş neden kaçıyor?

Yoksa kasım ayında

O da mı çok üşüyor!

İfadesi ile kış ve güneş ilişkisi üzerine düşünme fırsatı sunan eser bunu yaparken de çocukların ilgisini çekecek, onlar için merak uyandıran bir soru ile yapmaktadır.

Buluta Övgü bölümünde;

Bulutlara bakarak

Hayal kurabilirim.

Her bulutu kendimce

Bir şeye benzetirim...

İfadesi ile hayal gücüne ve benzetim yapmaya vurgu yapmaktadır. Bulutları bir şekle benzetme çocuklar için tanıdık bir durumdur. Yaşantılarından tanıdık bir durumun kitapta yer alması okurun kitaba ilgisini arttırmaktadır. Ayrıca hayal gücü ve benzetim yapma etkinliği farklı durumlar için transfer edilerek farklı açıdan bakma gibi önemli bir zihinsel beceri konusunda okura olumlu katkı sağlayabilmektedir. Kitap, sıradan bir konuyu sorularla zenginleştirerek, hayal gücü, soru sorma, farklı yönlerden bakma gibi felsefi düşünmeye katkı sunan becerileri geliştirmektedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 28. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

Kitapta aranacak özellikler		EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.		×
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir.	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.		×
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap ele aldığı konu bakımından yoruma pek açık değildir ancak olaylara farklı açılardan bakmayı teşvik edicidir. Konu yerine işleyiş düşünme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Kitap empati yapabilmeyi desteklemekte özellikle farklı açılardan bakabilme konusunda okura olanak sağlamaktadır. Alışılmış olaylar farklı açılardan ele alınarak bu yönde okura alan açılmaktadır. Kitap aynı zamanda bir sonuç değil süreci ele aldığı için de bu yönden olumlu katkılarından söz etmek mümkündür. Kitabın eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerisini desteklediği belirtilebilir. Bununla beraber ifade eden açılardan kitap farklı bölümlerde de ele alınıp örneklendirildiği için bu bölümde tekrar edilmemiştir.

5.6.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 29. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Mevsimlere Güzelleme	Karşılaştırma yapma, ön yargılar üzerine düşünme, farklı bakış açısı

Tablo 29'da Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan kavramları olarak karşılaştırma yapma, ön yargılar üzerine düşünme ve farklı bakış açısı belirtilmiştir.

Tablo 30. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Mevsimlere Güzelleme	Farklı fikirler üretme

Tablo 30'da Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın yaratıcı düşünme becerisine farklı fikirler üretme ile katkı sağladığı belirtilmiştir.

Tablo 31. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Mevsimlere Güzelleme	Tutumlar

Tablo 31'de Mevsimlere Güzelleme adlı kitaptaki özenli düşünme becerisine katkı sağlayıcı kavram olarak tutumlar ifade edilmiştir.

Tablo 32. Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Mevsimlere Güzelleme	Hayal gücü, sorular sorma

Tablo 32'de Mevsimlere Güzelleme adlı kitabın felsefi düşünme becerisine yönelik ilişkili kavramlar hayal gücü ile sorular sorma olarak belirtilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkının incelenen diğer eserlere oranla daha az olduğunu belirtmek mümkündür.

5.7. Üç Kedi Bir Canavar

5.7.1. Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.7.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

Kitap boyutu, 20.5 x 28 cm ile her yaş grubundan okur için uygundur. Bilhassa kitabın hitap ettiği kesim olan çocuklar için sıkça tercih edilen ebatlardır. Boyutları ve ağırlığı ile çocuklar başta olmak üzere tüm okur kitlesi için uygundur.

Kâğıt Kalitesi

Kitap kâğıt kalitesi olarak; birinci hamur, parlak ve kalın kâğıt niteliklerindedir. Bu da kitabı uzun ömürlü, kaliteli ve sağlam kılmaktadır. Aynı zamanda parlak, yağlı kâğıt okuru olumlu etkilemektedir.

Kapak

Kitabın kapağı ilgi çekici, içerikle ilgili ipucu veren aynı zamanda merak uyandırıcı şekilde tasarlanmıştır. Ön kapakta kitabın adı, yazarın ve resimleyen sanatçının adı ile yayınevi bilgisine yer verilmiş olup kitabın sayfalarından birinde yer alan resim kapağa taşınmıştır. Arka kapakta da kitaptan alınan bir resim yer alırken,

Ayyy! Canavar mı geliyor?

alıntısı ile;

Üç Kedi Bir Dilek kitabının kahramanları

Piti, Pati ve Pus'un maceraları devam ediyor.

Sara Şahinkanat ve Ayşe İnan

Üç Kedi Bir Canavar kitabıyla, yine çok seveceğimiz

bir hediye veriyorlar bize...

bilgisi paylaşılmaktadır.

Ciltleme ve Baskı

Kitap için iplik ciltleme tercih edilmiştir. Sağlam ve uzun süreli kullanım için sıkça kullanılan bu ciltleme esere dayanıklılık kazandırmaktadır. Aynı zamanda eserin hitap ettiği okur kitlesi de düşünüldüğünde bu tercihin doğru olduğu ve eseri kullanışlı kıldığı ifade edilebilir. Kitabın birinci baskısı Nisan 2015'te yapılmıştır. İncelenen kitap ise 18. baskıdır.

Sayfa Düzeni

Kitapta iki farklı resim metin düzeni kullanılmıştır. Bazı sayfalarda resimler tek sayfa olacak şekilde her sayfada farklı resimler yer alırken bazı sayfalarda tek resim iki sayfayı kaplayacak şekildedir. Bu şekilde kullanımın metnin resim bütünlüğü göz önünde bulundurularak tercih edildiği söylenebilir. Bu bakımdan metin ile resimleme bütünlüğünün önemsendiği açıkça ifade edilebilir. Bunun yanında metinler kitabın sadece belli bir kısmında yer almayarak birçok farklı düzende yer almıştır. Bu da okumayı tekdüzelikten kurtarmaktadır. Ayrıca gözün sayfaların her yerinde dolaşmasını sağlamaktadır.

Metin yoğunluğu küçük yaş grubu için uygun nitelikte olup cümle uzunlukları da bu şekilde değerlendirilmektedir.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kitapta 16 punto ve Serif yazı tipi kullanılmıştır. Harf büyüklüğü ve yazı tipi okur kitlesi için uygundur. Aynı zamanda şekil-zemin ilişkisine dikkat edilmiştir. Kitap 36 sayfadan oluşmaktadır. Bu sayfa sayısı ile hem okuma hem de dinleme metni olarak kullanılması uygundur.

Resim

Eseri Ayşe İnan resimlemiştir. Metin ile resimler uyumlu ve birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Kullanılan renkler kitabın konusuna uygun olarak seçilmiştir. Çizimler, estetik ve aynı zamanda ilgi uyandırıcıdır.

Şekil 34. Üç Kedi Bir Canavar-1

Dört resimden oluşan bu iki sayfa, sevimli dostların kar neşesini ve eğlencesini okura ifade etmektedir. Okur, resimlerdeki kar oyunlarını kendi hayatı ile ilişkilendirerek değeri atfedebilir.

Şekil 35. Üç Kedi Bir Canavar-2

Oyun oynamaya dalan Piti, Pati ve Pus'un sığındıkları legenden maceralarını başlatan kâğıt parçasının kendilerine ulaşmasını gösteren bu resim, heyecan ve merak uyandırmaktadır.

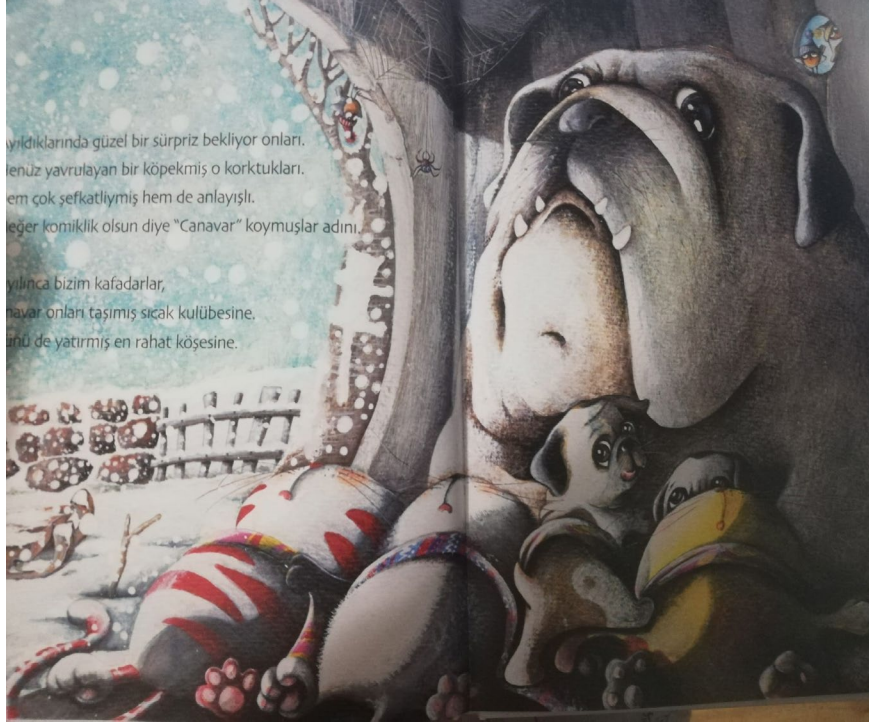
Şekil 36. Üç Kedi Bir Canavar-3

Merakla bekleyen okurun karşılaştığı sürprizi gösteren bu resim, soğuk havanın çizildiği resme içten bir sıcaklık eklemektedir. Canavar korkusu ile bekleyen okur, sevimli bir köpek yavrusu ile karşılaşmaktadır.

Şekil 37. Üç Kedi Bir Canavar-4

Heyecan bitti derken okur için bu kez de endişeli bekleyişi ortaya koyan metin, bu çizimle resmedilmiştir. Piti, Pati ve Pus'un yüz ifadesi yaşadıkları korkuyu oldukça iyi göstermektedir. Aynı zamanda canavara ait olduğu ifade edilen seslerin sayfaya yayılması daha da heyecanı büyötmektedir.

Şekil 38. Üç Kedi Bir Canavar-5

Duyulan seslerin sahibinin canavar olmadığı aslında endişeli bir anne köpek olduğu ve isminin Canavar olduğunun anlaşılması ile sevimli dostların içinin rahatladığı bu resimle gösterilmektedir.

Şekil 39. Üç Kedi Bir Canavar-6

Endişeli anne köpeğin yerini merhametli bir dosta bırakan bu resim, kitabın son resmi olarak okur ile buluşarak eserin temel iletisini tek resimle ortaya koymaktadır.

5.7.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Eser, yazarın sıkı okurlarının da yakından tanıdığı Üç Kedi Bir Dilek İsimli eserin kahramanları olan Piti, Pati ve Pus'un yeni bir macerasını konu almaktadır. Piti, Pati ve Pus yağın karın keyfini çıkarırken zamanın nasıl aktığını anlamamışlar. Saatin ilerlemesi, havanın kararması ve fırtınanın yaklaşması bu üç kafadarın o gün evlerine gitmesine engel olmuştur. Bu durum karşısında çözüm olarak sevimli kafadarlar bir leğene sığınmayı bulmuşlardır. Leğende iken Pus'un gözüne bir apartman giriş çarpıyor. Ardından ise rüzgâr ile yüzüne çarpan şu not:

Dikkat!

Canavara yaklaşmayın, bu aralar çok sinirli!

Piti ve Pati bu olanlar karşısında bir korkuya kapılıyor. Dışarıdan gelen seslerle ile canavar arasında ilişki kurarak türlü canavar tasvirleri yapıyorlar. Pus ise olaya akılcı yaklaşarak canavar hayallerinin önüne geçmeye çalışıyor. Ardından korku devam ederken Pus sesler ile korku yaratan karaltıya yaklaşıyor ve elinde bir yavru köpek ile arkadaşlarının yanına geliyor. Piti, Pati ve Pus minik köpeği ısıtmaya ve korumaya başlıyor. Fakat biraz zaman geçince korkutucu bir sesle tekrar irkiliyorlar. Bu kez üçü birden bir canavarın varlığına inanıp büyük bir korku içine düşüyorlar. Ancak işler onların düşündüğü gibi çıkmıyor. Korktukları varlık bir canavar değil yavrusunu arayan bir köpektir. Yavrusunu kaybetme karşısındaki endişesi onu korkutucu bir hâle sokmaktadır. Anne köpek üç kafadarı korkutma pahasına yavrusuna kavuşuyor. Ama Piti, Pati ve Pus'un yavrusuna olan iyiliklerini unutmuyor. Onları da soğuktan korumak için kulübesine götürüyor. Burada Piti, Pati ve Pus anne köpeğin adının Canavar olduğunu öğreniyor, bu ismin tercih edilme sebebinin ise komiklik yapma düşüncesi olduğunu öğreniyorlar. Üç kafadar anne köpeğin bu hırçınlığının sebebinin ise yavrusuna zarar gelmesine karşı duyduğu endişeden kaynaklandığını anlıyor.

Kitabın konusu yardım etme ve meraktır.

Tema (İzlek)

Eser, cesur olmanın önemini, yardımseverliği, arkadaşlığı ve bunun yanında sorgulamanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında en önemlisi dış görünüşe göre yargıda bulunmanın yanıltıcı olacağını ve bazen bir konu ile ilgili tutum geliştirmek için daha ayrıntılı düşünmenin yerinde olacağını belirtmektedir.

İleti

Eserin temel iletisi yardım etme, yardımseverliktir. Ancak bunun yanında ileti açısından oldukça zengin bir kitaptır. Kedi köpek gibi toplumda düşmanlık ifadeleri için kullanılan hayvanların yardım düşüncesi içinde kullanılmaları yardımseverlik iletisi ötesinde düşman olma, düşmanlaştırıcı düşünceden uzak kalma mesajını da vermektedir. Eserin son kısmında annelerin özel durumlarına vurgu yapıldığı ve buna bağlı olarak hoşgörü, anlayış gibi değerlerin de ortaya koyulduğu görülmektedir.

Karakterler

Piti; korkak, duygusal, hayal gücü zengin, yardımsever, arkadaşlarını seven bir kedidir.

Pati; korkak, duygusal, hayal gücü zengin, yardımsever, arkadaşlarını seven bir kedidir.

Pus; dikkatli, akıllı, mantıklı, gerçekçi, yardımsever, bazen şüphe eden bir kedidir.

Yavru köpek, yeni doğmuş, yardıma ihtiyacı olan bir yavrudur.

Canavar; şefkatli, anlayışlı, yavrusunu koruyan bir anne köpektir.

Dil Anlatım

Kitap okur kitlesi olan çocukların anlayacağı bir dille yazılmıştır. Çocuklar için estetik dil anlatım unsurlarını da barındıran eser; sade, anlaşılır ve özlü bir dille kaleme alınmıştır. Eserde kullanılan kelimeler genellikle herkesin anlayacağı kelimeler olup anlamı bilinmeyen kelimeler de bağlamdan hareketle anlaşılacak düzeydedir.

5.7.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.7.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Üç Kedi Bir Canavar isimli kitap; kişiler bir şeyin esasını kavrayıp yansıttığında, toplumun dayattığı inanç veya yargılar yerine kendi yapılandığı inanç veya yargıları koyduğunda ve bu ilgileri objektif bir şekilde göz önünde bulundurduğunda kendini açıkça göstermektedir (Paul, 1992) şeklinde ifade bulan eleştirel düşünme becerisi açısından değerlendirildiğinde; eser üç arkadaş olan Piti, Pati ve Pus'un kar eğlencesine dalıp evlerine gidememesi ile başlamaktadır. Burada zaman yönetimi konusunda okur düşüncelerini ifade edebilir. Eğlenceli anlarda ve sıkıcı anlarda da zamanın nasıl algılandığı üzerine düşünülebilir. Zaman ile ilgili onu doğru kullanma ile ilgili değerlendirmeler yapılabilir. Kitabın devamında üç arkadaş kedi, yavru bir köpeğin sesini duyarak onu soğuktan koruyup yardım etmektedir. Burada yapılan yardımsever davranış üzerine de eleştirel bir tavırla değerlendirme yapmak mümkündür. Çünkü elbette ihtiyaç durumunda yardım etmek gereklidir ancak yardım edilecek kişi ile ilgili bilgi sahibi olmak, yardım eden kişinin de kendini güvende tutması konusu eserle ilişkili olarak üzerinde tartışılmaya uygundur. Sonrasında canavar konusunda sorgusuz kabul karşısında sorgulayan bir bakışın olması da okurun bu konuda düşüncelerini belirtmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda genel olarak sorgusuz kabul ile sorgulamaya yönelik düşünceler üretilip konuya eleştirel bakış ile yaklaşmak mümkündür. Eserin son kısmında canavar olarak tahayyül edilen varlığın aslında sadece ismi Canavar olan yavrusunu korumaya çalışan bir anne köpek olduğunun ortaya çıkması üzerine de okur çeşitli düşünceler oluşturabilir. Burada özellikle belli isimler, sıfatlar ya da toplum tarafından yapılan yakıştırmaların bireyden bağımsız olduğu ve bunun ön yargıların temeli olduğu düşüncesi üzerine konuşulabilir. Çünkü eserin bu kısmı tam da belirtilen o düşüncelere yönelik bir eleştiri niteliği taşımaktadır. Bunun yanında eser için seçilen kahramanların da toplum tarafından düşman yakıştırması yapılan kedi ve köpek olması tesadüf değildir. Buradan da hareketle birtakım toplum, çevre yakıştırmaları eleştiri süzgecinden geçirilebilir. Eser bu açıdan okura geniş bir alan açmaktadır.

İfade edilen birçok açıdan eser, eleştirel düşünme becerisini geliştirici ve katkı sağlayıcı özelliktedir. Bireysel ya da grupla okumalarda bu açıdan faydalanılması uygundur.

5.7.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Robert Fisher'a (1995; akt. Ögüt,2019) göre ise yaratıcı düşünme, hayal gücünü kullanmayı, düşüncelerle deney yapmayı; analogiler, metaforlar ve yeni bağlamlar yaratmamızı sağlar. Bu ifadeden hareketle Üç Kedi Bir Canavar isimli eserin yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye katkısı şöyle ele alınabilir: Eser kar ile eğlenen, kardan çeşitli oyunlar yaratan üç kafadarın mutlu anlarıyla başlamaktadır. Burada okur için kar ile yapılacak başka neler olabilir, Piti, Pati ve Pus'un yaptığı gibi kardan adam yerine kedi gibi başka neler yapılabilir, şeklinde yeni denemeler için özgün fikirler ortaya atılabilir. Kitabın ilerleyen bölümlerinde;

İkisinin de zengin hayal gücü.

Akıllarındaki canavarlar türlü türlü.

"Acaba canavarın sivri dişleri,

salyalar akıtan kocaman bir ağzı mı var?" diye düşündü Pati.

"Kocaman bir kafası, kat kat,

kıvrım kıvrım derisi mi var?

diye düşünüyor Piti.

İfadeleri hayal gücünün kitaptaki yansımaları olarak ortaya çıkmaktadır. İlk cümlede de açıkça hayal gücü ifadesi geçmektedir. Burada okur da kahramanlar gibi söz konusu canavar için kendi fikrini ortaya koyabilir. Hayal gücünü kullanarak bir canavar da okur yaratabilir. Eserin son kısmında ismi Canavar olan anne köpek sürprizinin yer alması; komiklik olması maksadı ile bu ismin seçilmesi de bir yaratıcı düşünceyi ortaya koymaktadır. Anne köpeğin ismi için başka ne olabilirdi, tarzında fikirler de ortaya atılabilir. Ancak buradaki fikirlerin de sonunda kitaptaki gibi şaşkınlık, yaratıcı, özgün düşünceler olması da düşünme işini eğlenceli hâle getirecektir.

Eser, yeni fikirler oluşturulmasına olanak sağladığı için ve özgün düşünce ürünü olması nedeni ile yaratıcı düşünme becerisine katkı sunmaktadır.

5.7.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme kurallara uygun, empatik, duygusal, karşıdakini ve kendini takdir edebilen bir düşünme şeklidir (Çayır, 2021). Bu düşünceden hareketle Üç Kedi Bir Canavar isimli eser özenli düşünme becerisine katkısı açısından ele alındığında; eser öncelikle kar ile oyuna dalıp eve gitme vaktini geçiren üç kafadarın eğlenceli anları ile başlamaktadır. Burada dikkat çeken oyun zamanını geçirip evde olmaları gereken saati geçirmek ve buna bağlı olarak evin dışında bir yerde kalmak. Özenli düşünme kapsamında okur olaya baktığında burada bir kurala uymama söz konusudur. Piti, Pati ve Pus zamanı doğru kullanamamıştır. Devamında ise soğukta dışarıda kalmak zorunda kalmışlardır. Kurallara uyulmadığı takdirde yaşanabilecek olumsuzluklar da küçük bir kesit şeklinde sunulmuştur. Ardından dışarıda kalan arkadaşların yavru bir köpeği alıp yardım etmesi, elbette empatik ve duygusal düşünmenin ürünü olan özenli düşünme ile yaklaşıldığında takdir gören bir yaklaşımdır. Ancak bunun yanında kendi güvenliğini sağlamadan bu işe girişmek de bu düşünme becerisine göre değerlendirilebilir. Sonrasında yavru köpeğin annesinin gelmesi, arkadaş kedilerin korkması ancak bu korkunun yerini huzurlu bir dostluğa bırakması, anne köpeğin de Piti, Pati ve Pus'a yardım etmesi de bir değer olarak sevgi, yardımseverlik, dostluk açısından üzerine düşünülebilir. Eserin en sonunda anne köpeğin çevresine korku salmasının sebeplerinin açıklanması da empati becerisini işaret ederek yine okuru özenli düşünmeye doğru itmektedir. Burada da anlayış, hoşgörü, empati üzerine düşünülebilir.

Belirtilen birçok özelliği göz önünde bulundurulduğunda eserin özenli düşünme becerisine katkı sunduğunu söylemek mümkündür.

5.7.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Üç Kedi Bir Canavar ismi okur için merak uyandırmaktadır. Okur kitlesi göz önünde bulundurulduğunda özellikle canavar ismi beyinlerde birer merak ışığı yakmaktadır. Merak ile başlayan okuma ve dinleme sürecin eserin sonunda da şaşkınlığa dönüşmesi felsefi düşünmenin en istendik aşamalarını ortaya koymaktadır. Öncelikle eserin canavar sorgulamaları kısmında Pus'un;

Canavar diye bir şey yoktur...

Herkes aklını kullanmalı

İfadesi en temel felsefi düşünceye işaret etmektedir. Akli kullanmayı, sorgulamayı ve düşünmeyi öne çıkarmaktadır. Bu durum üzerine sınırsızca düşünce üretilmesi mümkündür. Bunu da okur ifadenin kendinde bulduğu karşılığa göre yapacaktır. Diğer bölümlerde kahramanların kedi köpek olarak seçilmesine değinilmekteydi. Felsefi düşünmeye katkı yönünden de bu konuya değinmekte fayda vardır. Toplumda anlaşılamayan bireyler için "kedi köpek gibi" benzetmesi sıklıkça kullanılmaktadır. Eser, yerleşik düşünceleri sorgulatma açısından iyi bir araç olarak görülebilir. Eserin konusu ile bağlantılı bir şekilde birbirini sevmediği düşünülen hatta düşman yakıştırması yapılan canlılar arasındaki yardımlaşma duygusu üzerine konuşulabilir. Canlıların yardım etme içgüdüğü üzerine tartışılabilir. Neden yardım ediyoruz? Ne için? Bu sorularla aslında yaşamdaki davranışların amaçları ve o amaçların yapana dönüşü üzerine derin bir düşünme süreci başlatılabilir. Eserin yerleşik yargıları sorgulatici, onlar hakkında düşündürücü yönü ile okurda yarattığı zihinsel dengesizlik hâli, felsefi düşünme için olumlu bir özelliktir. Çünkü alışılmış yargıların dışında bir durum ile karşılaşan okur bunun üzerine düşünme olanağı bulur. Çevresinde her gün karşılaştığının ya da duyduğunun ötesindeki olaylar dikkatini çeker. Okur o zaman bakış açısını oluşturanın toplumsal söylemler olduğunu hisseder. Ve insan zihni, kendi öz benliğinin mi çevrenin mi ürünü olduğu üzerine düşünmeye başlar. Çünkü kitap özelinde bakıldığında hiçbir çocuk kedi ve köpek düşmanlığı fikri ile dünyaya adım atmaz. Ancak toplum zihni bu yöne evirir. Ya da kedi nankör, kaplumbağa uyuşuk, köpek sadık gibi hayvanlar üzerinde ön yargı taşıyan ifadeleri yine toplum zihinlere dayatmaktadır Okur kitaptan hareketle toplumun zihinlere kazıdığı birçok düşünceyi sorgulamaya ve kendi zihninin ürünlerini oluşturma da olabilirliğini görmektedir. Eser son kısmında da empatik düşünmenin önemini ortaya koymaktadır. Bunun felsefi düşünme ile ilişkisi ise çok boyutlu bakış açısının varlığını okurun görmesidir. Felsefi bir düşünme becerisi için olaylara, durumlara, hayata farklı pencerelerden bakmanın ne kadar önem taşıdığı herkesçe bilinmektedir. Eser de birçok yönü ile bu bakış açısını özendirilmektedir.

Kitap ifade edilen birçok yönü ile bireysel ya da grup okumalarında kullanılarak felsefi düşünme becerisini olumlu etkileyecek, katkı sağlayacak niteliktedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme

boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 33. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

	Kitapta aranacak özellikler	EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap ilgi çekici bir isim ile merak unsurunu harekete geçirirken süreç boyunca da aktif kılmaktadır. Kitapta anlatılan olay içerik sorgulamaya uygundur. Kesin yargılar içermemekte ve okurun yorum yapmasına olanak sağlamaktadır. Farklı çözüm yolları konusunda okurun düşünmesi için içerikler sunmaktadır. Okurun kendi davranışları üzerinde düşünmesi, hayatı ile karşılaştırma yapmasına yönelik işleyiş mevcuttur. Kitap okuru şaşırtan empati becerisini destekleyen ve üst düzey düşünme becerilerine katkı sağlayan tarzıdır. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik katkıları mevcut olup geniş örnekler diğer bölümlerde yapıldığından bu bölümde tekrar edilmemiştir.

5.7.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 34. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Canavar	Ön yargılar üzerine düşünme, kalıp yargılar üzerine düşünme

Tablo 34'te Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta eleştirel düşünmeye katkı ile ilişkilendirilen kavramlar, ön yargılar üzerine düşünme, kalıp yargılar üzerine düşünme olarak belirtilmiştir.

Tablo 35. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Canavar	Hayal gücü, özgünlük

Tablo 35'te Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayan ilişkili kavramlar hayal gücü ve özgünlük olarak ifade edilmiştir.

Tablo 36. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Canavar	Duyuşsal alan (empati, kurallar, yardımseverlik, arkadaşlık)

Tablo 36'da Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta özenli düşünme becerisine katkı sağlayan kavramlar duyuşsal alan ile ilgili olarak empati, kurallar, yardımseverlik ve arkadaşlık olarak belirtilmiştir.

Tablo 37. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Canavar	Farklı bakış, empati

Tablo 37'de Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta felsefi düşünme becerisine katkı sağlayan ve bu konu ile ilişkili kavramlar başlığı altında farklı bakış ile empati ifade edilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.8. Üç Kedi Bir Dilek

5.8.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.8.1.1.Dış Yapı Özellikleri

Boyut

20.5 x 28 cm boyutu ve ağırlığı açısından değerlendirildiğinde çocuk kullanımı için uygun özellikler taşımaktadır.

Kâğıt Kalitesi

Kitap; birinci hamur tercihi ve parlak, kalın kâğıt seçimi ile çocukların dikkatini çekici, uzun süreli kullanımı yönünden de olumlu özelliktedir.

Kapak

Kitabın kapağı karton kapaktır. Çocuk kitaplarında çokça tercih edilen karton kapak, uzun ömürlü kullanıma elverişli olup kullanışlı ve dayanıklılık özellikleri ile ön plana çıkmaktadır.

Eserin ön kapağında; kitabın, yazarın ve çizerin isimleri ile yayınevi adı, baskı sayısı yer almaktadır. Ayrıca ön kapakta kitaba ek olarak sunulan parmak kuklaları da belirtilmiştir. Kitabın kapak renginde ağırlıklı olarak içeriğe uygun olarak mavi ve tonları kullanılmıştır. Berrak ve yıldız görünümlü bir gece izlenimi veren ön kapak çizimi ayrıca kitabın kahramanları olan Piti, Pati ve Pus'un içerik ile uyumlu resimleri okura kapak aracılığı ile içerik hakkında bilgi vermektedir.

Arka kapak da ön kapağı tamamlayıcı biçimde gece vakti gökyüzünü de içeren çatı görünümü ile gösterilmektedir. Ayrıca arka kapak içeriği şu yazı ile de okurun ilgisine sunmaktadır.

Damda üç kedi: Piti, Pati ve Pus,

Sırtüstü uzanmış gökyüzünü seyrediyorlar...

Peki ne bekliyorlar? Belki de bir dilekleri var yıldızlardan...

Kitabı ön ve arka kapak tasarımı bütünlük içerisinde ve eserin içeriği ile uyumlu, içeriği yansıtıcı şekildedir.

Ciltleme ve Baskı

Kitapta dayanıklılık öncelenerek ciltlemede de iplik ciltleme tercih edilmiştir. Bu tercih, kitabın uzun süreli kullanımını sağlarken kısa sürede yıpranmasını engellemektedir.

Kitabın ilk baskısı Şubat 2012, incelenen ise 34. baskıya aittir.

Sayfa Düzeni

Kitaptaki resimler ve yazılar incelendiğinde resimlerin genel olarak iki sayfayı kapladığı görülmektedir. Yan yana sayfalarda farklı resimlerin olduğu kısımlarda da eserin bütünlüğünün bozulmadığı anlaşılmaktadır. Yazılar için sayfanın boş kısımları kullanılmıştır. Yazıların bulunduğu bölümlerin açık renk olması okura okuma rahatlığı sağlamak açısından olumludur. Bunun yanında metinlerin sayfadaki yerleri sabit olmayıp değişmektedir. Bu da gözün kitabın farklı bölümlerinde

dolaşmasını sağlayarak sıkıcı bir okumanın önüne geçmektedir. Aynı zamanda sayfa çevirme bölümlerinde metin olmaması yazıların silinmesini de engellemektedir. Metin uzunlukları ile yazım tarzı da kitap okunurluğunu destekleyici niteliktedir.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kitapta 16 punto ve Sans-Serif yazı tipi tercih edilmiştir. Harf büyüklüğü renk seçimi ve stili çocuklar için uygun özelliktedir.

Eser 16 sayfadan oluşmaktadır. Metin ve resim bütünlüğü içindeki eser okuru yazıya boğmayan yapısı ve sayfa sayısı ile çocuk okurlar için uygun özelliktedir.

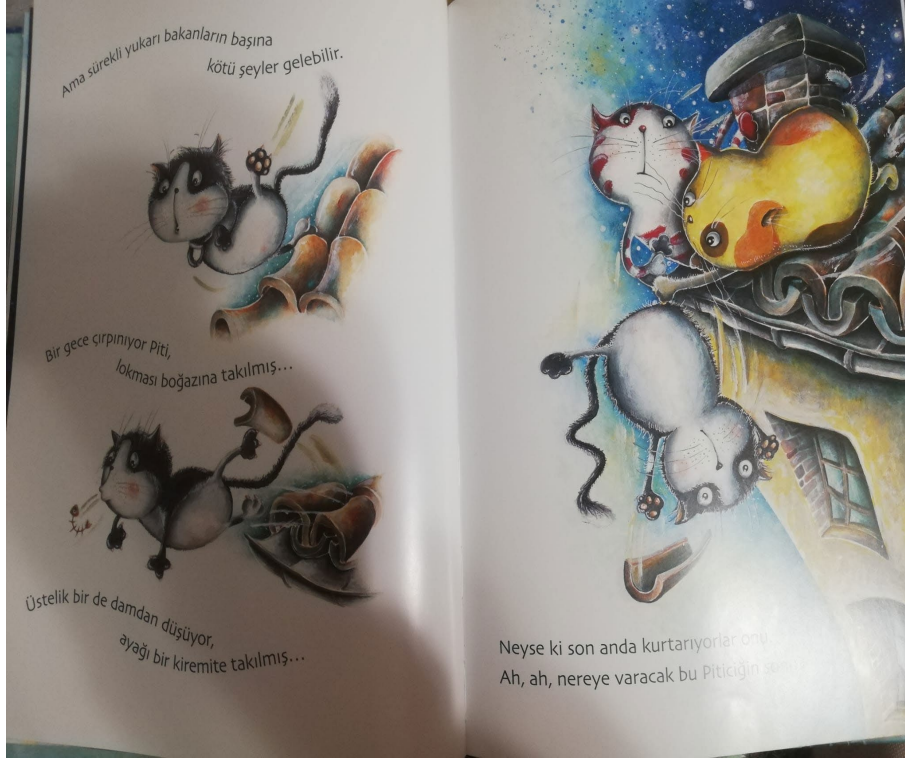
Resim

Üç Kedi Bir Dilek isimli eserin resimleri Ayşe İnan tarafından yapılmıştır. Eserde resimlerle metin arasından güçlü bir uyum söz konusudur. Resimler metnin tamamlayıcısı ve açıkça görsel taşıyıcısıdır. Okur resimler aracılığı ile kitaptaki kahramanların dış görünüşleri ile ilgili fikir sahibi olabilmektedir. Bunun dışında resimler de tıpkı metin gibi birtakım iletilere dikkat çekmek için oldukça iyi kullanılmıştır.

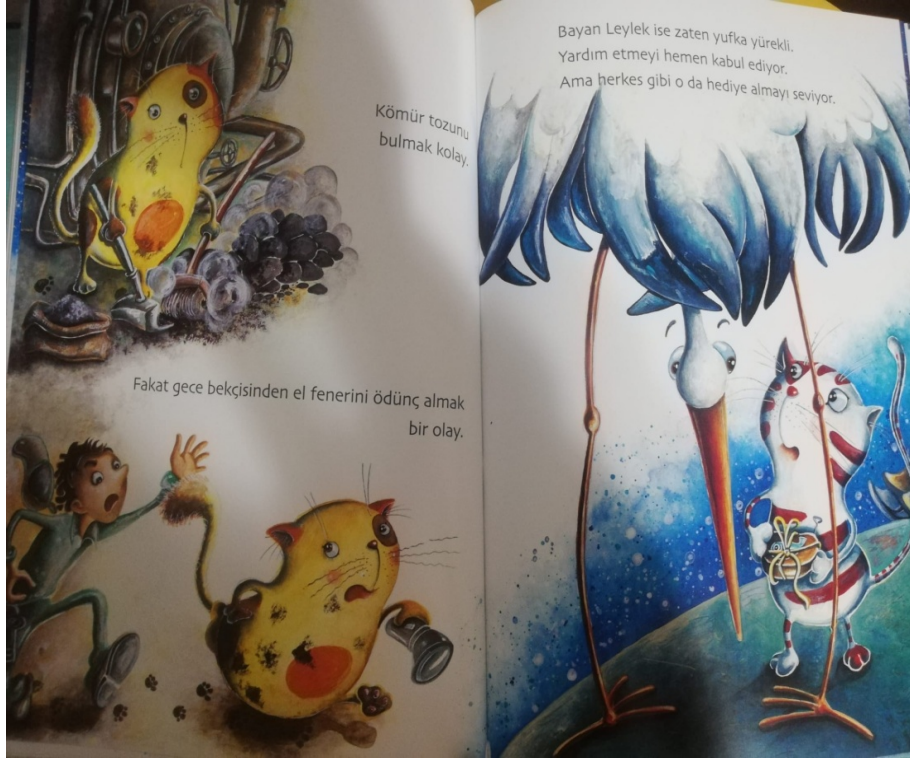
Şekil 40. Üç Kedi Bir Dilek-1

Resim 40 kitabın ilk resmi olarak ortaya çıkmaktadır. Okura meraklı bir bekleyiş yansıtılmaktadır. Bu da eserin devamı için okuru meraklandırmayı sağlamaktadır. Yıldızlı gece çizimi oldukça başarılı, karakterlerin yüz ifadesi metinle örtüşerek yazı- resim ilişkisini güçlendirmektedir.

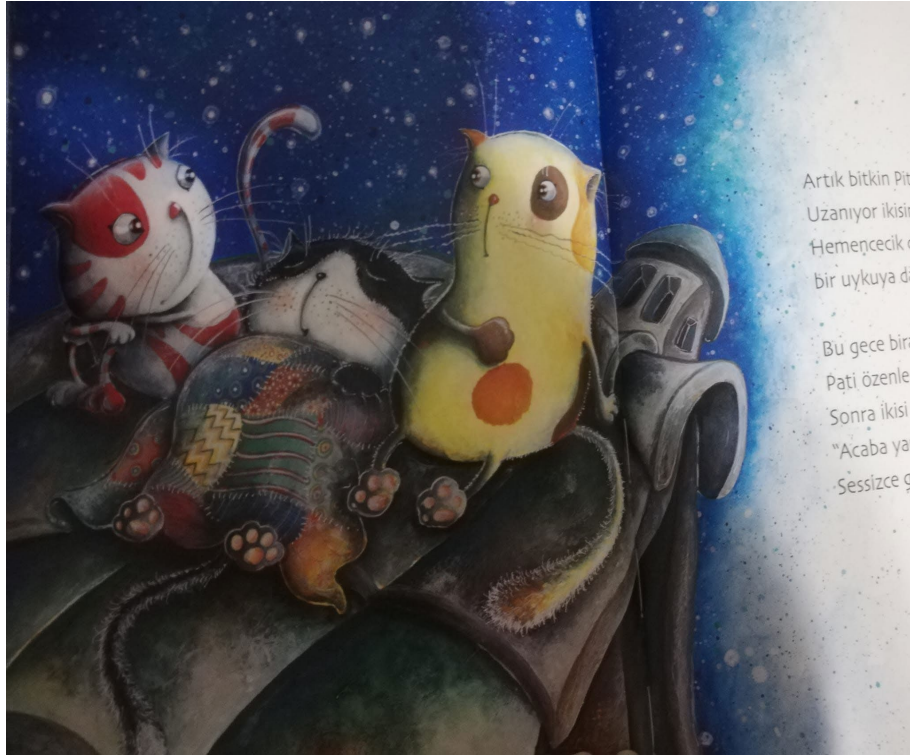
Şekil 41. Üç Kedi Bir Dilek-2

Şekil 41, kitapta dalgın bekleyişin sebep olduğu sakarlığın ürünü kazaları ifade etmektedir. Anlatılanların somut olarak sunulması da bu açıdan doğru bir seçimdir.

Şekil 42. Üç Kedi Bir Dilek-3

Şekil 42, planlı yıldız kayması hazırlıklarını ve bu amaçla yapılan yardım isteğini göstermektedir.

Şekil 43. Üç Kedi Bir Dilek-4

Şekil 43, metin ilgili incelemede ele alınan ikilem konusunun kahramanların yüz ifadesinden okunduğu çizimdir. Burada planlı yıldız kaymasını gerçek sanarak dilekte bulunan arkadaşları uyuduktan sonra Pus ile Pati'nin ne yaptık der gibi birbirlerine baktığı görülmektedir.

Şekil 44. Üç Kedi Bir Dilek-5

Şekil 44, mutluluğun resmi olarak ifade edilebilir. Çaba, yorgunluk, ikilem ve şaşkınlık sonrası ortaya çıkan sevinç ve dostluğun gösterildiği resimdir.

Genel olarak resimlemeler, renk seçimleri, resimlerin tüm sayfayı kaplayıcı bütünlük içerisinde olması kitabın hitap ettiği kesime uygun çizimlerin yer alması, eseri başarılı resimlenmiş kitaplardan biri yapmaktadır.

5.8.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Eserin konusu arkadaşlık, dostluktur. Piti, Pati ve Pus adlı üç arkadaşın keyifli sohbeti ile başlayan kitap, sohbet esnasında Pus'un kayan yıldız gören kimsenin dileğinin gerçek olacağı bilgisini paylaşması ve Piti'nin kayan bir yıldız

görebilme çabası, arkadaşlarının Piti'nin bu hayalini gerçekleştirmek için yaptıkları ve devamında yardım alarak bir yıldız kayması görüntüsünü oluşturup arkadaşları Piti'nin dostluklarının sınırsızlığını dilediğini duymaları ve ardından Piti'nin artık gökyüzüne bakmayı bıraktığı anda gerçekten yıldız kaymasının gerçekleşmesi ve Pati ile Pus'un dilek haklarını Piti'nin dileğinin gerçekleşmesini isteyerek kullanması özetle kitabın içeriğidir.

Tema (İzlek)

Eser dostlarının hayallerini gerçekleştirmeye çalışan iki azimli dostun konu olduğu, azim ve dostluk ile yardımlaşmanın bir arada ve birbirini destekleyici şekilde ifade edildiği, bunların önemine dikkat çeken bir eserdir.

İleti

Üç Kedi Bir Dilek isimli kitapta, umutla, inançla ve birlik olarak her işin üstesinden gelmenin mümkün olduğu ile hayatta en güzel duygunun birinin mutluluğuna vesile olmak iletisi verilmektedir. Bunun yanı sıra yardımlaşma, gayret, dostluk, sevgi eserin zengin iletilerini oluşturmaktadır.

Karakterler

Piti; heyecanlı, hayalperest, arkadaş canlısı, iyi kalpli, arkadaşlarına güvenen, dikkatsiz gibi özelliklerle belirtilmiştir.

Pati; yetenekli, iş birliğine yatkın, arkadaş canlısı gibi özellikleri ifade edilen karakterin fiziksel özellikleri resimlemelerde gösterilmiştir.

Pus; bilgili, zeki, iyi kalpli, arkadaş canlısı, meraklı gibi karakter özellikleri belirtilmiştir.

Bayan Leylek; iş birliği yapabilen, yufka yürekli, iyi niyetli olarak ifade edilmiş olup fiziksel olarak sadece resimlemelerde gösterilmiştir.

Gece bekçisi; özellikleri bakımından yeterli bilgi verilmeyen resimlerde ortaya çıkan bir karakterdir.

Dil Anlatım

Eser, yazarın diğer kitaplarında olduğu gibi sade, anlaşılır bir dille özlü bir anlatımla kaleme alınmıştır. Eser dil, anlatım özellikleri bakımından hitap ettiği yaş grubu için uygundur. Eserde okurun ilk kez tanışacağı kelimeler ise bağlam içerisinde anlamına ulaşılabilir niteliktedir.

5.8.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.8.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Eleştirel düşünme, bireylerin amaçlı olarak ve kendi kontrolleri altında yaptıkları, alışılmış olanın ve kalıpların tekrarının engellendiği, ön yargıların, varsayımların ve sunulan her türlü bilginin sınındığı, değerlendirildiği, yargılandığı ve farklı yönlerinin, açımlarının, anlamlarının ve sonuçlarının tartışıldığı, fikirlerin çözümlenip değerlendirildiği, akıl yürütme, mantık ve karşılaştırmanın kullanıldığı ve sonucunda belirli fikirlere, kuramlara veya davranışlara varılan düşünme biçimidir. Bu bilgiler ışığında Üç Kedi Bir Dilek isimli eseri değerlendirilirse şunlar söylenebilir: Eser öncelikle Pus'un:

“Biliyor musunuz,?”

Kayan bir yıldız gören çok şanslıymış

Çünkü mutlaka gerçekleşmiş dileği."

İfadesi etrafında şekillenmektedir. Bu ifade yukarıda verilen her türlü bilginin sınınamaması değerlendirilmesi ve tartışılması fikrine çok uygun bir malzeme sunmaktadır. Burada okurun eleştirel bir tavırla bakacağı bir fikir beyan edilmiştir. Gerçekten kayan bir yıldız ile bir dileğin gerçekleşmesi arasında herhangi bir ilişki kurulabilir mi? Böyle bir düşüncenin kaynağı ne olabilir? Bu inanış nereden gelmektedir ve ne kadar akılcıdır? Bunun gibi birçok soru ile bu konuda değerlendirmeler yapılabilir. Okur kendi hayatından paylaşımlar yaparak bu düşünceyi destekleyebilir veya yine aynı şekilde kendi hayatından kesitlerle bu düşünceyi çürütebilmektedir. Kitabın devamında Piti ve Pati'nin Pus'un bekleyişine son vermek için yaptıkları plan ve hazırlıkları anlatılmaktadır. Burada bekçinin fenerini ödünç alma bölümü üzerine yapılan davranış üzerine değerlendirmeler yapılabilir. Aynı zamanda Bayan Leylek için de benzer şekilde eleştirel bir tavırla

düşünceler ortaya konabilir. Kitabın belki de eleştirel düşünceyi en çok besleyen okuru ikilemede bırakan kısmı son bölümüdür. Bu bölümde Piti ve Pati; bekçiden ödünç aldıkları fener ve desteğini aldıkları Bayan Leylek ile bir yıldız kayması benzetimi hazırlarlar, bu sahte yıldız kaymasını arkadaşları Pus'un artık kendisine zarar vermeye başlayan bekleyişini bitirmek amacıyla yaparlar. Nitekim plan da doğru ilerler ve Pus yıldız kaymasını görerek dileğini diler. Pus'un dileği Pati ve Piti ile olan dostluklarının sonsuza kadar sürmesidir. Burada okur olaya şu şekilde eleştirel gözle bakabilir, arkadaşlarının iyiliği için bile olsa yapılan bu hareket sahtekârlık mıdır, ya da yapılan davranışa verilecek hüküm onu oluşturan niyete göre mi değerlendirilmelidir? Esasında birçok açıdan değerlendirilecek bir durum olan, bu planlama okuru düşünsel anlamda hayli meşgul ederek kişinin olaylara bakışında düşünme sınırlarını geliştiren farklı bakış açısına da yer vermesinin olabilirliğini ortaya koymaktadır. Kitabın en son kısmında ise Pus'un yıldız kaymasını takip etmeyi bırakması ile aniden gerçekleşen yıldız kaymasına şahit olarak Piti ve Pati kendi düzenledikleri yıldız kayması esnasında Pus'un dileğini duydukları için onun dileğinin gerçekleşmesini dilerler, böylece bir önceki kısımda okurun eleştirel gözle irdelediği davranışın doğru ve yanlışlığından sıyrılarak Pus'un isteğini dilemeye aracı olmuşlardır. Yine de okur Pus'un gerçek bir yıldız kaymasına şahit olmasının önüne geçmenin etkilerini üç kahraman açısından da tartışabilir. Kitap baştan sona çok sivriltmeden hitap ettiği yaş grubuna uygun şekilde, yaşanacak olaylar üzerinde çok boyutlu düşünmenin gerekliliğini göstermektedir. Yaşanan bir olay karşısında tek bir bakış açısının olayı anlamada eksiklik yaratacağı fikrini ortaya koymaktadır.

Kitap başta konusu, sunduğu iletileri ve kurgu araçları açısından eleştirel düşünmeyi besleyen, okuru eleştirel düşünmeye yönelten bir eserdir.

5.8.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Buluşçu yenilik peşinde olan ya da eski sorulara yeni çözümler sunan ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olan bir düşünme şeklidir (Özden, 2005; akt. Yeşilyurt, 2020). Belirtilen düşünce doğrultusunda eser yaratıcı düşünme becerisine katkısı yönünden incelendiğinde; kitap aslında bir soruna bir çözüm getirme çabasının kurgu ile harmanlanıp özlü bir anlatım ile süslenerek ifade edilışıdır. Girişte de belirtildiği gibi yaratıcı düşünme sorunlara yeni çözümler sunan

ve özgün düşünmeyi önceleyen bir düşünme biçimidir. Eser yıldız kayması bekleyen ve bu bekleyiş hayatında artık sorun olmaya başlayan Pus'un, arkadaşları Pati ve Piti'nin bu soruna yaratıcı bir çözüm bulmasını konu edinmektedir. Kitap farkına varılan sorunları çözmenin olabilirliğini ifade ederken aynı zamanda çözüm yolunu ve şeklini bireyin yaratıcılığına emanet etmektedir. Eserde taklidi bir yıldız kayması hazırlığı yapılmakta ve bu farklı materyallerle gerçekleştirilmektedir. Burada okur Pati ve Pus'un bulduğu yaratıcı çözüm ile ilgili fikirlerini ifade ederek onların yerinde kendisi olsa nasıl bir çözüm üretebileceğini düşünür. Bir sorun ile karşılaştığında her zaman çözümün mümkün olduğunu önemli olan şeyin bireyin düşünerek hareket etmesi olduğunu eserdeki anlatımdan okur anlamaktadır. Kitapta en dikkat çekici nokta aslında bir sorunu çözmenin tek bir yolu olmadığı, çözüme giden yollar olduğu fikrinin okuyucuya hissettirilmesidir. Bu düşünce yaratıcı düşünmeye besleyen en önemli kaynaklardan biridir. Tek yönlü bakış, tek çözüm, sıradan bir metot yaratıcı düşünmenin önündeki engeller iken, farklı yollar, alternatif çözümler, çoklu bakış açısı yaratıcı düşünmeyi besleyen önemli kaynaklardır.

Kitap belirtilen yönleri bakımından yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayan, hitap ettiği yaş grubunu bu açıdan düşünmeye yönelten bir eserdir.

5.8.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme felsefenin etik alanı ile ilişkili olan düşünme boyutudur ve özenli düşünme eleştirel düşünmenin doğru olmasını sağlamaya yardımcı olur (Bacanlı ve Dombaycı, 2012). Belirtilen düşünceler doğrultusunda Üç Kedi Bir Dilek isimli eseri ele aldığımızda; kitabı eleştirel düşünce açısından irdelendiğinde ikilemde bırakan bir yönü olduğunu ifade etmek mümkündür. Burada ikilemi etik yönünden de değerlendirmek özenli düşünmeyi de işe koyarak mümkündür. Aslında çok meşhur bir tartışma konusu olan insan eylemlerinin sonuçları ve sebepleri mi önemlidir, çok küçük yaş grubuna bu eserle küçültülerek edilerek sunulmaktadır. Burada arkadaşlarının mutluluğu için onu gerçek olmayan bir duruma inandıran iki arkadaş bu ikilemin kahramanlarıdır. Okur esere özenli düşünme ile etik açıdan sorgulama yaparak yaklaşır. Eser başından sonuna kadar okuru eleştirel düşünmeye yöneltirken aynı zamanda bunun sağlamlasını yapması için özenli düşünmeyi de göz ardı edemeyeceği durumlar sunarak özenli düşünmeyi de desteklemektedir.

Eser birçok konuda okuru düşünmenin farklı boyutlarında gezdirirken aslında sunduğu iletiler ve ortaya koyduğu ifadelerle de özenli düşünmenin de bu boyutların ayrılmaz bir bileşeni olduğunu ortaya koymakta ve özenli düşünmenin önemine katkı sunmaktadır.

5.8.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

“Felsefe sorularla başlar. Nitekim bazı filozoflar felsefenin en önemli işlevinin bir iddianın, görüşün vb. doğru olup olmadığını araştırmak, sonra da anlamlı soruları berrak bir biçimde ortaya koymak olduğunu savunurlar. Sokrates iki bin yıldan daha uzun bir zaman önce “sorgulanmamış bir hayat yaşamaya değmez” diye ısrar etmişti. Sokrates’in benimsediği felsefe anlayışına göre, felsefenin sorulara yanıt vermek gibi bir sorumluluğu yoktur, o daha çok yanıtları sorgulamakla sorumludur” (Honer vd., 2003; akt. Çiçek). Bu bilgiler doğrultusunda Üç Kedi Bir Dilek isimli kitap ele alındığında şunlar söylenebilir: Eser, önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi, Pus’un yıldız kayması ile dileklerin gerçekleşmesi arasındaki ilişkiyi arkadaşları Pati ve Piti ile paylaşması ile başlıyor. Kitabın bu bölümü mantıklı bir akıl yürütme ile sorgulanıp cevaplanacak türdendir. Yıldız kayması ve dileklerin gerçekleşmesi arasında herhangi anlamlı bir ilişki yoktur diyerek okur bu konuda akılcı bir yorum yapabilir ancak işin bu kısmı felsefi düşünme boyutu değildir. Felsefi düşünme boyutu bu düşüncenin ortaya atılışının nasıllığı, ihtimalleri üzerine olabilir. Bunun dışında kitabın felsefi düşünmeyi destekleyen tarafı, Pati ve Piti’nin sahte bir yıldız kayması düzeneği oluşturup Pus’un bunu gerçek zannetmesini sağlamalarıdır. Burada okur yapılan davranışı sebep ve sonuçları yönünden irdeleyebilir. Ama en önemlisi okur felsefenin temel sorgulamalarından olan etik konusuna kendi düzeyine uygun sorgulamalarla giriş yapmaktadır. Burada yapılan davranış her yönden derinlemesine düşülebilir. Arkadaşlarının mutluluğu ve iyiliği için bir yıldız kayması düzeneği yapmaları doğru mu yanlış mı? Davranışlarımızın doğruluğu ve yanlışlığı neye bağlıdır? Birini mutlu etmek ne kadar önemli? Mutluluk mu dürüstlük mü? Gerçeği gizlediğimiz her davranışa yalan diyebilir miyiz? gibi sayısız soru üretilebilir. En önemli nokta ise bu konuda üretilecek soruların hiçbirini net ve tek cevaplı değildir. Ancak asıl dikkat çekici ve özel olan nokta ise olayın kahramanlarının da eserde, arkadaşları planlı yıldız kayması karşısında dileğini

diledikten sonra "Acaba yanlış mı yaptık" diye düşünmesidir. Olayın kahramanlarının da bir iç muhasebe yapması buradaki sorgulamanın okurun zihninde yer etmesini daha çok sağlamaktadır. Kitabın son bölümünde arkadaşlarının yıldız kayması karşısında dileğini ifade ettiğine şahit olan Pus ve Pati'nin yaptıkları davranışın doğru ve yanlışlığını sorgulamaları vardır. Arkadaşlarının sağlığı ve mutluluğu için onu gerçek bir yıldız kayması karşısında dilek dilemekten mahrum bırakmanın vicdani yükü altında iken Pus ve Piti gerçek bir yıldız kaymasına tanık olarak Pati'nin dileğinin gerçekleşmesini dileyerek hissettikleri bu kötü duygu yerini iç rahatlığına bırakmaktadır. Ancak yine de okurun aklına mutlu etmek mi doğru söylemek mi ikilemi gelebilir. İkilemde kalma, felsefi düşünmenin önemli bir parçasıdır. Üç Kedi Bir Dilek esasında bir ikilemler kitabıdır. Yaşanan olay ve kurgunun parçası karakterlerin davranışları, düşünceleri okuru her farklı düşünceler arasında bırakmaktadır. Aynı zamanda bu düşüncelerden hiçbirinin doğru ve yanlışlığı söylenemez. Kitap doğru ve yanlışların yarıştığı didaktik bir eser olmak yerine; onların zihinde sürekli mukayese edildiği, sorgulandığı, derinlemesine tartışıldığı felsefi düşünmeye hizmet eden bir eserdir.

Üç Kedi Bir Dilek; başından sonuna okuru kitabın içine alan, kitap üzerinden felsefenin temel sorgulamalarını yapmasını sağlayan, ikilemde bırakarak en derin şekilde düşünmeye yönelten, kitap bittikten sonra bile akıllarda acaba sorusu bırakan felsefi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik tercih edilebilecek oldukça yerinde bir eserdir. Bu yönü ile okurun felsefi düşünme becerisine katkı sunmaktadır.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 38. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi Bulguları

Kitapta aranacak özellikler		EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir.	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Kitap yazarın başka bir kitabı ile ortak kahramanlar ile devam ettiği için ilk andan itibaren merak unsurunu harekete geçirmektedir. Konusu ve işleyişi bakımından kesin yargı içermeyen kitap yoruma açık niteliktedir. Sorgulama yapma, farklı çözümler, üretme süreci önemli kılma, hayal gücünü zenginleştirme gibi özellikler kitabın üstünün yanları arasında sayılabilir. Kitap aynı zamanda okurken eylemler üzerinde düşünmeyi teşvik edici, empati becerisini destekleyici niteliktedir. Kitap eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerisini destekleyen ayrıca okura farklı açılardan bakma olanağı sağlayan tarzıdır. Kitabın bu yönden örneklendirilmesi diğer bölümlerde yapıldığından bu bölümde tekrar edilmemiştir.

5.8.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 39. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Dilek	Çoklu bakış açısı geliştirme, toplumsal yargılar üzerine düşünme

Tablo 39'da Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan ve ilişkili kavramlar olarak ifade edilen kavramlar, çoklu bakış açısı geliştirme, toplumsal yargılar üzerine düşünme şeklindedir.

Tablo 40. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Dilek	Alternatif çözümler üretme, çoklu bakış açısı geliştirme

Tablo 40'ta Üç Kedi Bir Dilek adlı kitapta yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayan alternatif çözümler üretme, çoklu bakış açısı geliştirme ilişkili kavramlar olarak ifade edilmiştir.

Tablo 41. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Dilek	Etik ikilem, değerlerle düşünme (arkadaşlık)

Tablo 41'de Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın özenli düşünme becerisine katkı sağlayan ilişkili kavramları etik ikilem, değerler ile bağlantılı olarak arkadaşlık olarak belirtilmiştir.

Tablo 42. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Üç Kedi Bir Dilek	Acaba sorusu ve ikilem

Tablo 42'de Üç Kedi Bir Dilek adlı kitabın felsefi düşünme becerisine katkı sağlayan kavramları acaba sorusu ve ikilem olarak ifade edilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

5.9. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor

5.9.1.Çocuk Edebiyatı Temel İlkelerine İlişkin Bulgular

5.9.1.1. Dış Yapı Özellikleri

Boyut

Kitap 20.5 x 28 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Boyutu hitap ettiği kitlenin gelişim özelliklerine uygundur. Boyut, ağırlık ve hacim özellikleri birçok çocuk edebiyatı eseri ile benzer özellikler taşımakta olup çocuk okurlar açısında herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

Kâğıt Kalitesi

Birinci hamur, kalın kuşe kâğıda basılan kitap kaliteli ve uzun süreli kullanıma uygundur.

Kapak

Kitap için karton kapak tercih edilmiştir. Kullanılan kapak uzun süreli kullanıma uygun olması nedeni ile yerinde bir tercihtir. Kitabın ön ve arka kapağı bütünlük içinde olup kitap içeriğini yansıtmaktadır. Ön kapakta kitabın adı, yazar ve çizerin adı ayrıca bir çerçeve içerisinde alınarak kitabın üst bölümüne yerleştirilmiştir. Ön kapağın alt kısmında ise yayınevi ismi yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında ön kapağı tamamlayan görseller yer alırken, içerikten bir alıntı paylaşarak,

Bakalım bir sabah okul yolunda yaşadıkları

Nino'nun ahtapot olmayı sevmesini sağlayabilecek mi?

Sorusu ile okurun ilgisi çekilmekte, kitaba karşı merak uyandırılmaktadır.

Ciltleme ve Baskı

Kitap hitap ettiği yaş grubu özellikleri de düşünülerek uzun süreli kullanıma uygun olarak, daha dayanıklı olması tercihine binaen iplik ciltleme seçimi ile sunulmuştur.

Kitabın ilk baskısı 2008 yılının Ağustos ayında farklı bir yayınevinden çıkmıştır. İncelenen eser Yapı Kredi Yayınlarına ait 1. baskıdır.

Sayfa Düzeni

Sayfa düzeninde, kenar boşlukları, satır araları ve cümle uzunlukları uygun özelliktedir. Sayfalarda metin ve resimlerin yeri birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Yan yana sayfaların bütünlük içinde kullanılması, okurun eserdeki olayların devamlılığını bir arada görmesini sağlayarak anlama becerisine katkı sunmaktadır.

Harfler ve Sayfa Sayısı

Kitapta Serif yazı tipi ve 14 punto kullanılmıştır. Okuma açısından herhangi bir zorluk taşımayan eser, tüm yaş grupları için okunabilir özelliktedir.

Kitap 36 sayfadan oluşmaktadır. Resim ve metin bütünlüğü ile okuru yazıya boğmayan yapısı ve sayfa sayısı eseri ideal hâle getirmektedir.

Resim

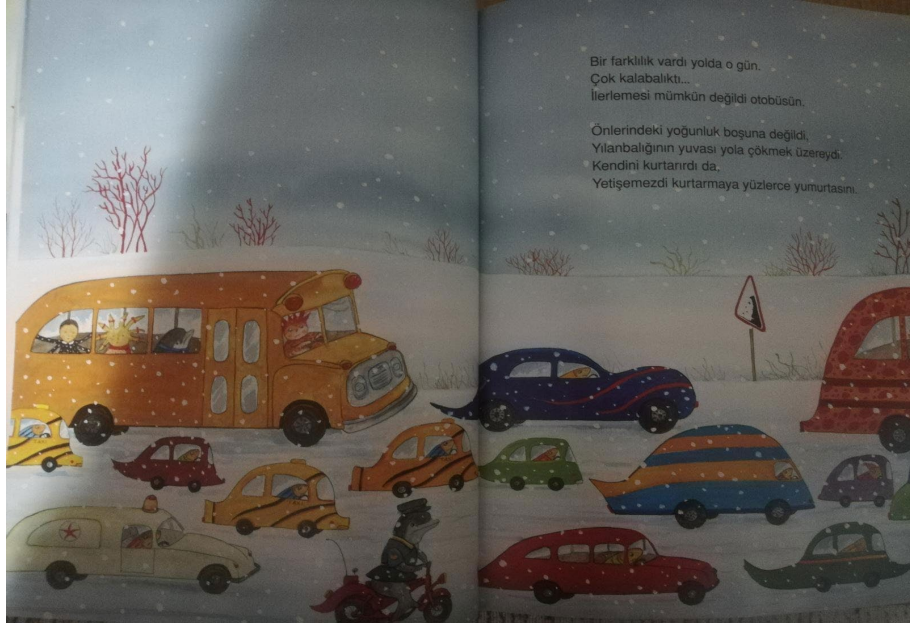
Eser Feridun Oral tarafından resimlenmiştir. Feridun Oral, birçok yerli ve yabancı ödül alarak alandaki yetkin sanatçılardan biri olduğunu ortaya koymuştur.

Resimlemeler ön kapak ve arka kapaktan başlayarak eserin içeriğini yansıtarak içerikle ilgili ön bilgi sunmaktadır. Kitap içeriğinde de resimler konu ile bağlantılı olarak her iki sayfayı kapsayacak şekildedir. Sayfa zemini açık mavi tonlarında soğuk kış günü rengi temsili olarak resmedilmiştir. Resimlemelerin tamamında kış mevsimin izleri görülmektedir.

Şekil 45. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-1

Şekil 45, ahtapot Nino'nun sekiz kollu yaşamanın zorluğuna uyandığı bir sabah, bu bıkkınlığı karşısında annesinin yardımını göstermektedir.

Şekil 46. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-2

Şekil 46, Nino'nun okul yoluna aittir. Nino okula giderken çevresinde birçok araçta farklı farklı sürücüler yer almaktadır. Kitap resimlemelerinde sadece ahtapot kullanmak yerine farklı deniz canlıları kullanılmıştır. Ayrıca resimde trafik levhasına yer verilmesi çocukların trafik bilinci kazanmasına da katkı sunmaktadır.

Şekil 47. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-3

Şekil 47, Nino'nun yılan balığının yumurtalarını sekiz kolu sayesinde kurtarıken yaşadığı mutluluğu göstermektedir.

Şekil 48. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-4

Şekil 48, Nino ile dönüşmek istediği yılan balığını göstermektedir. Nino'nun yardımını sonrası yavrularına kavuşan yılan balığı oldukça iyi resmedilmiştir.

Şekil 49. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor-5

Şekil 49, Nino'nun yardım sonrası yaşadığı gururu annesi ile paylaşmasını göstermektedir. Ayrıca resimde duvardaki anne babanın fotoğrafı ve Nino'nun fotoğrafı da dikkat çekmektedir. Derin bir sevgi ve sıcak aile ortamını gösteren resim tek başına bile birçok kazanıma hitap etmektedir.

5.9.1.2. İç Yapı Özellikleri

Konu

Eserin konusu sekiz kollu olmanın zorluklarından yakınan Nino'nun sekiz kolu sayesinde kahraman olmasıdır.

Kitapta Nino giysilerini giyerken ve daha birçok gündelik işini yaparken sekiz kollu olmanın işleri zorlaştırdığını düşünmektedir. Sekiz kollu bir ahtapot olmak yerine bir yılanbalığı olmayı ne kadar istediğini sürekli ailesine söyleyerek mevcut bedeninden sürekli şikâyet etmektedir. Ancak dünün birinde okul yolunda giderken Nino, yılan balığının yaşadığı talihsiz bir kazaya denk gelmişti. Yılan balığının yavrularının hepsini kurtarmaya yetecek kolları olmadığı için ne kadar

çaresiz kaldığını gören Nino sekiz kolu sayesinde yılan balığına yardım ederek tüm yavrularını kurtarıp kahraman olmaktadır.

Tema (İzlek)

Eser kişinin kendini kabulünü konu almaktadır. Koşulsuz bir şekilde tüm eksik ve fazlalığına rağmen kendi ile barışık olmanın önemini ortaya koymaktadır.

İleti

Kitap farklı olmanın zenginleştirici yönüne, bireysel farklılıkların önemine, yardımseverliğe, beslenmenin önemine, cesarete ve kahramanlığa da dikkat çekmektedir.

Karakterler

Nino, anne ahtapot, baba ahtapot ve yılan balığıdır.

Nino; halinden memnun olmayan, şikâyetçi, yardımsever, iyi kalpli ve cesur bir ahtapot olarak hikâyenin başkahramanıdır.

Anne ahtapot; iyi kalpli, anlayışlı, yavrusuna destek olmak isteyen bir karakterdir.

Baba ahtapot; ailesi ile birlikte olan, yavrusuna düşkün bir karakterdir.

Yılanbalığı; duygusal, yavrularını seven bir karakterdir.

Dil Anlatım

Şiirsel tarzda, akıcı ve özlü bir anlatımdan yararlanılmıştır. Eserde cümleler ve ifadeler çocukların anlayacağı şekildedir. Anlamı doğrudan bilinmeyen kelimeler de bağlam içerisinde anlaşılır olmaktadır.

5.9.2. Düşünme Becerisinin Boyutlarına İlişkin Bulgular

5.9.2.1. Eleştirel Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Zihinsel disiplin içinde düşünme üzerine düşünme sanatı (Paul, 2005) felsefe makaleleri olarak ifade edilen eleştirel düşünme becerisi açısından eser ele alındığında; Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor isimli eser dokuz kollu bir Ahtapot olan

Nino'nun memnuniyetsizliği çevresinde gelişen olayları konu almaktadır. Burada başkahraman Nino'nun kişisel özelliklerinden hoşnut olmaması üzerine sorgulamalar yapılabilir. Okur kendi özelliklerini benzer şekilde değerlendirebilir. Kendisinde olmasından memnun olduğu ve olmadığı kişisel ve fiziksel özelliklerini ortaya koyarak bunları nedenleri ile açıklayabilir. Ya da Nino'nun memnuniyetsizliğine yönelik eleştirel bir bakış geliştirerek kişinin özellikleri ile neden barışık olması gerektiğini düşünebilir. Farklı özelliklerin zenginlik mi eksiklik mi olduğu üzerine düşünce yoğunlaştırılarak aslında eserin de okuru ulaştırmak istediği konu sorgulanabilir. Eserin başında bu tarz sorgulamalar olsa da devamında Nino'nun hep yılan balığı olmanın olumlu yönlerinden bahsederken, sekiz kolu sayesinde yılan balığının çaresiz kaldığı bir durumda onun tüm yavrularını kurtarması okur düşüncesini farklı bir tarafa sürüklemektedir. Öykünme nedir, öykündüğümüz yanlar bizde olunca mutlu olur muyuz? Veya olmak istediğimiz kişi ile olduğumuz kişinin olumlu ve olumsuz yanları nelerdir? şeklinde aslında okurun kendine ve hayatına bir merceklerle bakmasına sağlayacak eleştirel bir bakış geliştirmeye yönelik sorular sıralanabilir.

Eserin farklı bölümlerinden bazı alıntılar üzerine de eleştirel düşünme gerçekleştirilebilir.

Nino ahtapot yavrusu olmaktan bıkmıştı,

Her günkü karmaşadan usanmıştı.

Yalvarıyordu her gün Tanrı'ya,

Dönüşmek istiyordu yılanbalığına.

Alıntıdan hareketle daha önce de belirtilen, başkası olma, kendinden memnun olmama üzerine düşünülüp, analiz sentez ve değerlendirme yapılabilir.

Otobüstekiler bakarken şaşkınlıkla,

Bizim Nino hiç tereddüt etmedi,

Atladı tehlikenin ortasına

İfadesi üzerinden Nino'nun davranış biçimi üzerine düşünülebilir. Nino kendini tehlikeye atma pahasına yardım etmeli miydi? Yardım etmese neler olurdu? Okur Nino ile empati kurduğunda tavrı nasıl olurdu şeklinde davranış biçiminin nedenleri ve sonuçları üzerine eleştirel bir bakışla düşünceler ortaya atılabilir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor isimli eser konusu, ifadesi, zengin iletileri ile eleştirel düşünmeyi besleyen bu anlamda okura ufuklar açan bir eserdir.

5.9.2.2. Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Yaratıcı düşünme, çok yönlü, önceden kestirilemez, durağan olmayan, alternatif bağlamda zengin, sürprizlere açık, yenilikçi ve ortaya koyduğu üründen ötürü farklı bir düşünce etkinliğidir (Ülger, akt. Yeşilyurt,2020) Bu ifadeler doğrultusunda Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor isimli eser ele alındığında; kitap tüm canlılar için ortak bir durum olan sahip olunan özelliklere karşı memnuniyetsizliği, başkasına benzeme isteğini anlatmaktadır. Ancak yazarın diğer eserlerinde de olduğu gibi bunu didaktik bir tarzda anlatmak yerine zengin yaşantı örneği içeren bir kurgu ile ifade etmektedir. Kitabın çıkış noktası olan sekiz kollu olmaktan kaynaklanan sorun aslında yaratıcı çözümler üretmesi için okurun önüne konmaktadır. Sekiz kollu bir ahtapot için hayatı daha kolaylaştıracak özgün çözümler neler olabilir? Sekiz kollu olmaya olumsuz açıdan bakmak yerine farklı yönleri zenginleştirici yanları nelerdir? şeklinde sorular sıralanabilir. Ayrıca sadece sekiz kollu yavru ahtapot ile düşünceyi sınırlamak yerine bu bakışı genele yayarak, okur kendi hayatı üzerine de farklı bir bakış geliştirebilir.

Eser konusu ve özellikle de seçtiği kahramanlar sorunu anlatma biçimi ile yaratıcı düşünmeyi destekleyen ve okura bu konuda alan bırakmaktadır.

5.9.2.3. Özenli Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Özenli düşünme eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi harmanlayan ancak bu harmanlamaya değer de katan bir düşünme biçimidir. Eseri eleştirel ve yaratıcı düşünmeye katkısı yönünden irdelerken aynı zamanda kahramanın davranış biçimi, bunun nedenlerini açıklama ile içinden önemli olanı seçerek bunu doğru şekilde ifade etme özenli düşünmedir. Bu anlamda kitabı ele alındığında; Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor isimli eser memnuniyetsizlikle başlayan bir kurgunun yerini kahramanlık ve kendini kabule bıraktığı bunu yaparken de aynı zamanda birtakım değerler üzerine düşünmeyi önceleyen bir eserdir. Burada eserin eleştirel düşünme becerisine katkısı irdelendiğinde de ifade edilen, hikâyenin kahramanı yavru ahtapot Nino'nun yılan

balığının yavrularını kurtarmak için hiç düşünmeden kendisini tehlikeye atması özenli düşünme açısından okurun üzerinde düşüneceği bir konudur. Burada kahraman kendi canını tehlikeye atmalı mıydı? Kendisini tehlikeye atmadan yavruları kurtarmanın bir yolu bulunabilir miydi? Tehlikeye atılmadan kurtarmanın bir yolu yoksa onlarca yavru için yapılacak en doğru davranış Nino'nun yaptığı mıydı? Bunun gibi birçok soru ve düşünce üretmek mümkündür.

Kitabın son bölümünde Nino'nun kendisi ile gurur duyduğunu annesi ile paylaşmaya duyduğu istek de okurun hayatı ile özdeşim kurmasına imkân sağlayarak, kendisi sevme, yardım etme, takdir alma ve paylaşımında bulunma değerlerini ortaya koymaktadır. Okur kitap üzerine düşünerek aynı zamanda değerler üzerine de düşünerek, düşünmenin değerlerden etkilendiği yani bunlardan bağımsız olmadığını görmektedir.

Eser ifade edildiği birçok açıdan ifade edildiği üzere özenli düşünme becerisi üzerinde olumlu etkiye sahip bu beceriyi geliştirici niteliktedir.

5.9.2.4. Felsefi Düşünme Becerisini Geliştirmeye İlişkin Bulgular

“Felsefe sorularla başlar. Nitekim bazı filozoflar felsefenin en önemli işlevinin bir iddianın, görüşün vb. doğru olup olmadığını araştırmak, sonra da anlamlı soruları berrak bir biçimde ortaya koymak olduğunu savunurlar. Sokrates iki bin yıldan daha uzun bir zaman önce “sorgulanmamış bir hayat yaşamaya değmez” diye ısrar etmişti. Sokrates’in benimsediği felsefe anlayışına göre, felsefenin sorulara yanıt vermek gibi bir sorumluluğu yoktur, o daha çok yanıtları sorgulamakla sorumludur” (Honer vd., 2003). Bu doğrultuda eseri ele aldığında; Sara Şahinkanat'ın diğer eserlerinde olduğu gibi kitap ile ilgili sorgulamalar isminden itibaren başlamaktadır. Kitaba verilen Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor ismi dikkat çekici ve sorgulamanın başlangıcı olmakla beraber içerikle ilgili merak uyandırıcıdır. Birçok kez ifade edildiği gibi felsefe merak ve hayret ile başlar. Eserin isminin yarattığı merak "yavru ahtapot olmak niçin çok zor? sorusunu akla getirmektedir. Okur bunun üzerine düşünmeye başlarken aynı zamanda insan ve diğer canlıların hayatı üzerine oluşturduğu sorulara varsayımsal yanıtlar verebilir. Devamında;

Nino ahtapot yavrusu olmaktan bıkmıştı,

Her günkü karmaşadan usanmıştı.

Yalvarıyordu her gün Tanrı'ya,
Dönüşmek istiyordu yılanbalığına.
Ne kolay olacaktı giyinmek,
Tek delikli giysiden bütün vücudu geçirmek.

Yukarıdaki alıntıdan hareketle; bıkmak nedir, hangi durumlardan bıılır şeklinde kitabın kahramanı Nino'nun yaşadıkları üzerinden okur düşünmeye başlayabilir. Sonrasında dönüşmek kavramı sorgulanabilir. Dönüşmek, başka bir şeye benzemek üzerine sorgulamalar yapılarak bu konu üzerine derinlemesine düşünülebilir. Alıntı ile bağlantılı olarak kolaylık ve zorluk üzerine de fikir üretmek mümkündür.

Oysa anne balık ne hayaller kurmuştu...
Her bir yumurtasının adını bile koymuştu.
Hangi birini kurtarsaydı?
Nasıl bir seçim yapsaydı?

Yukarıda belirtilen ifadeler ile de; hayal kurmak üzerine düşünülebilir. Devamında zor durumda kalan birinin seçim yapma durumunda kalması ile ilgili düşüncelere yoğunlaşılabilir.

Sabırsızlanıyordu evine dönmeye.
Artık ahtapot olmaktan yorulmadığını,
Gurur duyduğunu annesine söylemeye.

Burada gurur duymak, gururlanmak ile ilgili düşünerek, ifadeye farklı açılardan yaklaşılabılır.

Kitapta alıntılar üzerine yapılan sorgulamaların ötesinde bir bütün olarak ele alındığında da düşünsel malzeme zenginliği sunmaktadır. Esasında kitabın ana vurgu noktası olan kendi varlığından, bedeninden özetle kendinden memnun olmamak başka bir varlığa dönüşme arzusu taşımak neden kaynaklanır, eserin temel sorusudur. Birey için kendinde bazı özellikleri değiştirme isteği neden kaynaklanır, okur için de böyle bir istek var mı? Bunun kişi için toplum için sonuçları nasıl olabilir? şeklinde birçok soru sorulabilir. Eser belirtildiği gibi büyük soruyu ortaya atarken aslında buna verilecek cevaplardan biri olarak da;

"Sen bizim için çok özelsin,
İnan olduğun gibi çok özelsin.

Kolaylaşacak giyinmek biraz büyüyünce,

Ahtapot olmayı seveceksin gelişip güçlenince" ifadesini vermektedir.

Burada kendini olduğu gibi kabul etme, kişisel kabulün gerekliliği nedeni, niçini sorgulanmaya açılıyor. Bireyi özel yapan nedir? İstedğimiz özelliklere bürünmek mi bizi özel yapar yoksa var olan özelliklerimizin kattıklarının farkına varmak mı? Bu soruların dışında kitabın ana iletilerinden biri olan yardım etme üzerine de düşünülebilir. Varlığımızın anlamı nedir? Birilerini kurtarmak mı, kişisel memnuniyetimiz mi? Aslında bu eserle beraber temel felsefi sorulardan en derin felsefi sorgulamalara kadar ulaşmamız mümkündür. Sorular ve cevaplar yaş grubuna göre değişkenlik gösterse de zengin bir sorgulama yelpazesi ile karşılaşmak mümkündür.

Eser birçok açıdan yukarıda da ifade edildiği gibi düşünce evrenini genişleten, eleştirel, yaratıcı, özenli düşünme becerisine katkı sunan felsefi düşünmeyi destekleyici niteliktedir.

Kitaba yönelik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme boyutlarına ilişkin bulgular ile felsefi düşünmeye yönelik bulgular neticesinde Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları ortaya konmuştur.

Tablo 43. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi bulguları

Kitapta aranacak özellikler		EVET	HAYIR
1.	Yapıtta cevaplardan çok sorular önemlidir.	×	
2.	Yapıt, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
3.	Yapıtta bilinmeyene yönelik merak özendirilmektedir.	×	
4.	Yapıtta ele alınan konu, kesin yargılar içermemektedir.	×	
5.	Yapıtın içerdiği konu, sorgulamalara açıktır.	×	
6.	Yapıt, empati becerisini geliştirmeye uygundur.	×	
7.	Yapıt, düşünme becerisini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır.	×	
8.	Yapıtta olayların nedenleri üzerine düşünme özendirilmektedir.	×	
9.	Yapıtta süreç, sonuçtan daha önemli bir yer tutmaktadır.	×	
10.	Yapıt, yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
11.	Yapıt, çözüm getirip getirmemesine bakmaksızın farklı düşünceler geliştirmeyi özendirilmektedir.	×	
12.	Yapıt okurun kendi davranış ve eylemlerini sorgulamasına olanak sağlamaktadır.	×	
13.	Yapıt, bir olayı çözmek için birden fazla çözüm yolu olduğunu ortaya koymaktadır.	×	
14.	Yapıt, grup tartışmalarında kullanılabilecek niteliklere sahiptir.	×	
15.	Yapıtta bir konu üzerine düşünürken tek bir açıdan bakmak yerine farklı açılardan bakma özendirilmektedir.	×	
16.	Yapıtta okurun hayal gücü ve yorumlama becerisi ile doldurabileceği boşluklar vardır.	×	
17.	Yapıt, akıl yürütme sürecini destekleyici niteliktedir.	×	
18.	Yapıtta olay ve olgular farklı açıları ile işlenmektedir.	×	
19.	Yapıtın genelinde merak unsuru dinamiktir.	×	
20.	Yapıt, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	
21.	Yapıt, özenli düşünme becerisini geliştirmeyi desteklemektedir.	×	

Tablo 43'e göre kitabın konusu yoruma ve sorgulamalara açıktır. Merak unsuru kitabın başından itibaren aktif kılınmıştır. Kitap empati becerisini geliştirmeye olanak sağlarken, sürecin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca kitapta hayal gücü, farklı açılardan bakma ve neden sonuç ilişkisi içinde düşünme konusunda okur desteklenmektedir. Kitap eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerisini desteklemektedir.

5.9.3. Çocukta Felsefi Düşünceyi Geliştirmeye İlişkin Bulgular

Tablo 44. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda eleştirel düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Empati becerisi, neden sonuç ilişkisi

Tablo 44'te Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitapta eleştirel düşünme becerisine katkı sağlayan ilişkili kavramlar, empati becerisi, neden sonuç ilişkisi olarak belirtilmiştir.

Tablo 45. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Özgün çözümler üretme

Tablo 45'te Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayıcı olarak özgün çözümler üretme ifade edilmiştir.

Tablo 46. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda özenli düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Değerlerle düşünme (kendini kabul, empati)

Tablo 46'da Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın özenli düşünme becerisine katkı sağlayan ilişkili kavramlar bağlamında değerlere bağlı olarak kendini kabul ve empati ifade edilmiştir.

Tablo 47. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitabın çocuklarda felsefi düşünme becerisine katkı sağlamasına ilişkin bulgular

Eserin adı	İlişkili kavramlar
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Kişisel kabul ile niçin üzerine sorgulama

Tablo 47'de Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitapta felsefi düşünmeye katkı sağlamaya yönelik ilişkili kavramlar kişisel kabul ile niçin üzerine sorgulama olarak belirtilmiştir.

Eser üzerinde felsefi düşünme becerisinin boyutları olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünmeye ilişkin içerik analizi ile ilgili düşünme biçimleri hakkındaki kavram değerlendirmesi ile Felsefi Düşünme Becerisi Kontrol Listesi verileri benzer özellikler taşımakta olup eserin felsefi düşünme becerisini geliştirmeye katkı sağladığını belirtmek mümkündür.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bu çerçevede Sara Şahinkanat'ın incelenen eserleriyle bağlantılı sonuçlar, alanyazında ilişkili araştırmalarla çeşitli yönlerden karşılaştırılarak tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

Doğrudan Sara Şahinkanat'ın eserleri üzerine yapılan dört yüksek lisans tez çalışması mevcuttur. Söz konusu araştırmaların sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen sonuçlara ilişkin değerlendirmeleri şu şekilde ifade etmek mümkündür:

Sara Şahinkanat eserlerinin incelenmesine yönelik İnan Demir (2019) tarafından yapılan araştırmada Sara Şahinkanat'a ait kitaplar çocuk edebiyatı temel ilkeleri kapsamında ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları genel olarak örtüşmekle birlikte bazı yönlerden ayrılmaktadır. İnan Demir'in (2019) belirttiği birçok nokta bu araştırma sonuçları ile benzer nitelikler taşımakla beraber, araştırmacının yazarın eserlerinde anne figürünün ön planda bulunduğu görüşü için benzer bir sonuca ulaşılmamıştır. Nitekim yazarın eserlerinden birinin adı Babamın Bavulu'dur. Ayrıca yazarın devrik cümle kullanımının çocukların kurallı cümleye ilişkin tutumunu olumsuz etkileme ihtimali olduğu da araştırmacının ulaştığı ancak bu çalışmanın katılmadığı bir sonuçtur. Devrik cümle kullanımı şiirsel anlatımdan kaynaklı olup, çok küçük yaşlardan itibaren çocukların hayatında yer alan masal ve tekerlemelere söyleyiş açısından benzerlik taşımasının daha çok olumlu sonuçları ortaya çıkaracağı düşünülmekte kurallı cümleye ilişkin bir olumsuz tutum yaratmayacağı beklenmektedir.

Sara Şahinkanat eserleri üzerine yapılan diğer bir araştırma da Erkan'a (2021) aittir. Araştırmacı yazarın eserlerini biçim, içerik ve resimleme özelliklerine göre inceleyerek tüm özellikler açısından uygun bulmuştur. Araştırma sonuçlarında farklı birkaç sonuç ortaya çıkmasına rağmen genel olarak bu araştırma ile benzer sonuçlar taşıdığını söylemek mümkündür. Bir başka araştırma ise Duyar (2021) tarafından yapılmıştır. Duyar (2021), araştırmasında Sara Şahinkanat'ın eserlerini değer aktarımı açısından incelemiş; yazarın resimli hikâye kitaplarının öğrencilerin becerilerini çok yönlü biçimde geliştirebileceğini, uygulanan etkinliklerle değer eğitiminin doğru biçimde yapılabileceğini ifade etmiştir. Söz konusu araştırmanın

sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları da değer ve özenli düşünme ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda benzerlik taşımaktadır.

Diğer araştırma ise Turan (2022) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Sara Şahinkanat'ın dört kitabının 4-6 yaş arasındaki çocukların dil gelişimine katkısı ele alınmıştır. Araştırmacı kitapların hem bilişsel hem de dil gelişimini olumlu yönde etkilediğini ifade ederken özellikle bu çalışmada da ifade edilen empati duygusunun gelişimine de katkı sağladığını ifade etmiştir.

Yazarın kitapları üzerine yapılan dört araştırma ve bu çalışmada da ulaşılan sonuçlar genel olarak benzer nitelikler. Ancak diğer araştırma sonuçları ile benzeşmeyen, onlardan ayrılan sonuçlar da bu bölümde açıklanmıştır.

Çocuk kitapları ve düşünme alanında; Dumanlı Kadızade ve Aslan (2019), tarafından yapılan ve “Çıtır Çıtır Felsefe” adlı telif çocuk edebiyatı serisini Jackson Konsepti çerçevesinde; mantıksal yetiler, kişilik geliştiren yetiler ve sosyal yetiler olmak üzere üç temelde ele alan araştırma da literatürde mevcuttur. Araştırmacılar, bu çalışmada çözümledikleri eserlerin çocuğun özellikle eleştirel ve mantıklı düşünme, değerlendirme ve yargılama becerisini geliştirici nitelikte olduğunu saptamışlardır. Çocuk edebiyatı alanının önemli eserleri arasında sayılan Cristine Nöstlinger'in “Alev Saçlı Çocuk” adlı masalsı öykü biçimindeki çocuk yapıtının, okuyucuya eleştirel bir bakış sunduğu belirlenmiştir (Baki, 2021). Bu çalışmada incelenen kitaplarda da benzer biçimde eleştirel düşünme ön plana çıkmıştır.

6.1. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken İç Yapı Özelliklerine Uygunluğuna Yönelik Sonuçlar

Sara Şahinkanat'ın incelenen kitapları her yaştan okura okuma zevki verici nitelikte olup ilgi çekici konular içermektedir. Eserlerde; sevgi, kahramanlık, hayal gücü, oyun, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, saygı, hoşgörü, yaratıcılık, kitap sevgisi, sanatsal duyarlılık, çevre duyarlılığı, arkadaşlık, adalet, yardımseverlik, merak, dostluk, geri dönüşüm, mevsimler, aile konuları işlenmiş ve bu konularda okurun dünyasına katkı sağlanmak istenmiştir. İncelenen kitapların tamamında ele alınan konular, çocuk okusun yaşamında karşılık bulan, kendi hayatı ile özdeşim

kurabileceği tarzdadır. Konuların işleniş şekli ve ifade edilme biçimi de okurun ilgisini çekecek şekildedir.

Eserlerde genellikle konular merak unsuru ile desteklenerek okurda ilgi uyandırılmak istenmiştir. İncelenen sekiz esere kıyasla Mevsimlere Güzelleme isimli eserin daha durgun ilerlediği görülmüştür. Eserlerde mantıksal bütünlük, neden-sonuç ilişkisi ile sağlanmıştır. İncelenen eserlerde anlam bütünlüğünün sağlandığı bunun da çocuk okurun eseri anlamlandırması açısından fayda sağlayıcı nitelikte olduğu görülmüştür.

Eserlerde geniş betimlemelerden kaçınılarak çoğu zaman çevre ve karakterlerin de resimler aracılığıyla okurda ifade bulması sağlanmıştır. Eserlerin okur kitlesi düşünüldüğünde bu tutum oldukça yerindedir. Abartılı betimlemelerle okurda okuma isteğini azaltmak yerine özlü bir anlatımın benimsenmesi okurun esere karşı tutumunu olumlu yönde etkilemektedir.

Eserlerde seçilen konular basında, medyada, birçok yetişkin ve çocuk kitabında tercih edilmiş olsa da konuların ele alınış biçimi ve özellikle kurguların özgünlüğü Sara Şahinkanat yapıtlarını farklı kılmaktadır.

İncelenen eserlerde ele alınan temaların İlkokul Türkçe Programı temalarından, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, Duygular, Doğa ve Evren, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân ile ilişkili olduğu ve eserlerin bu anlamda Türkçe Programını da desteklemektedir. Bunun yanında eserlerde ele alınan temaların çocuklar için, birey, doğa ve toplum üçgeninde farkındalık oluşturarak çocuğun birey olma sürecine katkı sağlayıcı nitelikte olduğu görülmüştür.

İncelenen eserlerde iletiler doğrudan verilmek yerine okurun çıkarım yapmasına olanak verecek şekilde örtük olarak eserin geneline yansıtılmıştır. İletilerin bu şekilde ifade edilmesi, eserlerin merakla okunmasını sağlayarak, eserin salt didaktik bir eser haline gelmesini engellemektedir.

İncelenen eserlerde ana karakterler ve yan karakterlere ilişkin özellikler çok ayrıntılı anlatılmamıştır. Karakterlere yönelik bilgi daha çok resimlerle sağlanmış olup aynı zamanda olay akışıyla desteklenmektedir. Eserlerin tamamında çocukların karakter gelişimine katkı sağlayan özellikleri taşıyan karakterler seçilmiştir. Karakterler sadece doğru-yanlış ikilemine sıkıştırılmamış, sorgulayan, tercih yapan, düşünebilmeyi önceleyen özellikleri taşımaktadır.

İncelenen eserlerde, dil çocukların anlayabileceği durulukta kullanılmıştır. Eserler aynı zamanda Türkçe dil becerilerini destekleyerek dil gelişimine katkı sağlamaktadır. Anlatım özlü, estetik ve edebi haz vericidir. Anlatım şiirsel ve okumaya karşı istek uyandırıcıdır.

6.2. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Bulunması Gereken Dış Yapı Özelliklerine Uygunluğuna Yönelik Sonuçlar

İncelenen eserlerin boyutları çocuklar için yazılan eser boyutlarına uygun ölçüdedir. Eserler çocukların kolaylıkla taşıyabileceği ağırlıkta ve büyüklüktedir.

İncelenen eserler için tercih edilen kâğıt kalitesi uygun nitelikte olup uzun süreli kullanım için uygundur.

İncelenen eserlerin kapak özellikleri ile içerik uyumludur. Kapak görselleri merak uyandırıcı ve okurun ilgisini çekici niteliktedir. Ön kapak ve arka kapak arasında bütünlük olduğu görülmüştür. Kapak resimlemeleri, kapak metin tercihleri uygun nitelikte olup okurun esere karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır.

İncelenen tüm eserlerde iplik ciltleme tercihinde bulunularak kitapların hitap ettiği çocukların gelişim özelliklerine dikkat edilmiştir.

İncelenen eserlerdeki sayfa düzeni estetik ölçülere uygun ve çocuk okur için elverişli özelliktedir. Sayfalardaki metin, resim oranı uygun ölçüdedir. Sayfa içerisinde metin ve resim yerlerinin değişmesi durağanlığı kırarak okurun tüm sayfada göz gezdirmesini sağlamaktadır.

İncelenen eserlerde tercih edilen harf büyüklüğü çocuklar için uygundur. Harf büyüklüğü ve yaş ilişkisine uygun tercih edilen harfler çocukların göz sağlığı açısından da önemlidir.

İncelenen eserlerde metin ve resim ilişkisi oldukça güçlüdür. Resimler konuyu ortaya koyucu, iletiyi destekleyen niteliktedir. Resimler yaşam ile bağlantı kurulacak tarzdadır. Seçilen renkler ve çizimler uygun özellikler taşımaktadır.

6.3. Sara Şahinkanat'ın Kitaplarının Eleştirel, Yaratıcı, Özenli ve Felsefi Düşünme Becerisinin Gelişimine Katkısına Yönelik Sonuçlar

İncelenen tüm eserlerin okura eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik alan açtığı ve yönden desteklediği açıkça görülmüştür. Annemin çantası adlı eser problem çözme becerisi, öngörü becerisi ve alternatif çözümler üretme yönünden okuru desteklemektedir. Babamın Battaniyesi isimli eser, karşılaştırma yapma, zihinsel dengesizlik yaratma ve sorgulama açısından okuru desteklemektedir. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı eser zihinsel dengesizlik yaramakta, kalıp düşünceleri yıkmakta ve ön yargıları göz önüne sermektedir. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı eser kıyas yapma, empatik bakış geliştirme açısından okura katkı sağlamaktadır. Maymun Kral adlı eser ikilem yaratarak değerlendirme yapması konusunda okuru desteklemektedir. Mevsimlere Güzelleme isimli eser okura ön yargılar üzerine düşünme fırsatı sunmaktadır. Üç Kedi Bir Canavar adlı eser ön yargılar üzerine düşünme, toplumsal algılara üzerine düşünme konusunda okura pencere açmaktadır. Üç Kedi Bir Dilek adlı eser çoklu bakış açısını geliştirmeyi desteklemektedir. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı eser empati beceri ve neden- sonuç ilişkisi kurma açısından okura katkı sağlamaktadır.

İncelenen tüm eserlerin okura yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik alan açtığı ve yönden desteklediği görülmüştür. Annemin çantası adlı eser yaratıcı çözümler üretme ve işleve takılmama yönünden okura katkı sağlamaktadır. Babamın Battaniyesi isimli eser orijinal fikir üretme ve işleve takılmama konusunda okura örnekler sunmaktadır. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı eser hayal gücünü ve yeni fikirleri desteklemektedir. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı eser alternatif ve özgün çözümler üretme konusunda okuru yüreklendirmektedir. Maymun Kral adlı eser çözüm üretme açısından okura katkı sağlamaktadır. Mevsimlere Güzelleme adlı eser az da olsa mizah anlayışına katkı sağlamaktadır. Üç Kedi Bir Canavar adlı eser hayal gücü ve özgünlük açısından okuru desteklemektedir. Üç Kedi Bir Dilek adlı eser alternatif çözümler üretme, çoklu bakış açısı geliştirme yönünden okuru desteklemektedir. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı eser özgün çözümler üretme açısından okura katkı sağlamaktadır.

İncelenen tüm eserlerin okura özenli düşünme becerisini geliştirmeye yönelik alan açtığı ve yönden desteklediği açıkça görülmüştür. Annemin çantası adlı eser

duyuşsal açıdan okura katkı sağlamaktadır. Babamın Battaniyesi isimli eser empatik açıdan okura katkı sağlamaktadır. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı farklı seçenekleri görme ve keşfetme yönünden okuru desteklemektedir. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı eser değerler konusunda okura katkı sağlamaktadır. Maymun Kral adlı eser değerlerle düşünme açısından okura destek olmaktadır. Mevsimlere Güzelleme isimli eser tutumlar açısından okura katkı sağlamaktadır. Üç Kedi Bir Canavar adlı eser kurallar ve empati konusunda okura destek olmaktadır. Üç Kedi Bir Dilek adlı eser etik ikilem yaratma açısından okuru desteklemektedir. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı eser değerlerle düşünme açısından okura katkı sağlamaktadır.

İncelenen tüm eserlerin okura felsefi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik alan açtığı ve yönden desteklediği açıkça görülmüştür. Eserlerin tamamında ortak unsur merak ve soruların varlığıdır. Annemin çantası adlı eser şaşkınlık yaratma ve sorgulama açısından okuru desteklemektedir. Babamın Battaniyesi isimli eser varsayımlar üzerine düşünme yönünden okuru desteklemektedir. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? adlı empati becerisini geliştirme yönünden desteklemektedir. Kuşlara Fısıldayan Kız adlı eser birey- toplum- çevre sorgulamaları ile okura katkı sağlamaktadır. Maymun Kral adlı eser seçme, seçilme, demokrasi ve etik sorgulamalarla okura katkı sağlamaktadır. Mevsimlere Güzelleme isimli eser hayal gücü yönünden okuru desteklemektedir. Üç Kedi Bir Canavar adlı eser farklı bakış açısı geliştirme ve empati becerisi ile okura katkı sağlamaktadır. Üç Kedi Bir Dilek adlı eser ikilem yaratma ile okura katkı sağlamaktadır. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı eser kişisel kabul sorgulamaları açısından okura katkı sağlamaktadır.

Bu açıdan Şahinkanat'ın eserlerine yönelik inceleme sonuçları da hayret ve merak duygularının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuca göre Şahinkanat'ın kitaplarının, sözü edilen nitelikleriyle çocuklarda eleştirel, yaratıcı, özenli ve felsefi açıdan düşünme becerisini geliştirdiği söylenebilir. Sara Şahinkanat'ın incelenen eserlerinin içerikleri incelendiğinde bu eserlerin çocuklarla felsefe uygulamaları yapmaya uygun olduğunu da söylemek mümkündür.

7. ÖNERİLER

Sara Şahinkanat’a ait incelenen eserlere dair yapılan incelemeler neticesinde eserlerin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden beklenen özelliklerde olduğu görülmüş olup okul öncesi ve ilkokul düzeyinde çocuklar için önerilmektedir.

- Sara Şahinkanat’ın eserleri, çocuklarda felsefi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde kullanılmalıdır.
- Öğretmenler özellikle sınıf kitaplığı oluşturma konusunda alanı takip ederek, güncel ve çocuklar için uygun nitelikte kitaplar seçerken Sara Şahinkanat eserlerine yer vermelidir.
- Çocuklarda felsefi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik eserler kullanılarak deneysel araştırmalar yapılmalı, bu ürünlerin “felsefi düşünme becerisi”ni geliştirmedeki rolü ortaya çıkarılmalıdır.
- Çocuklara yönelik eserler veren yazarlar çocuğun; edebî, düşünsel ve duyuşsal gelişimini desteklemeli, bu süreçte 21. yüzyıl becerilerini de göz önünde bulundurmalıdır.
- Üniversitelerde okul öncesi ve sınıf öğretmenliği programlarında düşünme eğitimi konusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Çocuklarla felsefe ve çocuklar için felsefe olarak bilinen, ülkemizde de son yıllarda oldukça bilinirliği artan bu konuda okul öncesi ve sınıf öğretmenleri için bilgilendirici hizmet içi eğitimleri düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A. F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.
- Argüden, Y. (2005). Yönetim Kurullarında Eleştirel Düşünme, <https://arguden.net/makale/yonetimde-elestirel-dusunme>.
- Aristoteles. (1982). *Metafizik-aristoteles, yazko felsefe yazıları* (2. Kitap), çev. Ahmet Arslan, 1.b., İstanbul: Yazko Yayınları.
- Arioğlu, E. (1999). Yaratıcı düşünce ve eğitim. 20.08.2023 tarihinde <http://www.arioglu.net/bildiriler/yaraticidusunceveegitim.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Aslan, C. (2013). Çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtları yoluyla düşünme. *Kum Edebiyat Dergisi*, 11-18.
- Aslan, Y. (2020). *Çocuk edebiyatında "çocuk felsefesi"ne jackson konsepti açısından bir yaklaşım* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Atabek, E. (2000). Eğitim neden ve nasıl değişmeli. *Öğretmen Dünyası*. (243), 16–17.
- Bacanlı, H. (2012). Dört katlı düşünme modeli. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 13 (146), 29-36.
- Bacanlı, H. ve Dombaycı, M. A. (2012). Değer eğitiminde değer boyutlandırma yaklaşımı (Bildiri), II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu (ss 889-912) içinde. İstanbul: DEM Yayınları.
- Baki, Y. (2021). Alev Saçlı Çocuk Adlı yapıtın fantastik unsurlar açısından incelenmesi. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi – ÇEDED*, 4(2), 220-240.
- Baş, B.(2015) *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cevher, Yahşi, Özlem (2008). *2006 Türkçe Programının İlköğretim 6.Sınıf Düzeyinde Eleştirel Düşünme Becerisine Etkililiği*, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Cevizci, A. (2007). *Felsefeye giriş*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Cihaner, C. (2007). *Eleştirel düşünme kazandırma yönüyle bilgin adalı'nın çocuk kitapları* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.

- Cüceloğlu, D. (1994). *İyi düşün doğru karar ver* (7. b.). İstanbul: Sistem Yayınları.
- Çayır, Akkocağlu N. ve Akkoyunlu, B. (2015). Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*. 7 (2), 97-133.
- Çayır, Akkocaoğlu N. (2021). *İlkokul için uygulama örnekleriyle öğretmenler için çocuklarla felsefe (p4c) rehberi*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çer, E. (2020). Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa göre olmasını sağlayan başat bir değişken: eğitsel özellikler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 1 -11.
- Çiçek, H. (2017). Felsefeyle çocuk çocukla felsefe, *Çocuk ve Medeniyet* 2(4), 51-59.
- Demir, Ü. S. İ. (2021). Sara şahinkanat'ın resimli hikâye kitaplarının çocuk edebiyatı özellikleri açısından incelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı ve Kredi Yayınları.
- Dilthey, W. (1999), *Hermeneutik ve tin bilimleri*. (çev.: D. Özlem), İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Direk, N. (2020). *Filozof çocuk*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Diriöz, U. (2006). Tarih öğretiminde eleştirel ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Dumanlı Kadızade, E., & Aslan, Y. (2019). Çıtır Çıtır Felsefe adlı telif çocuk edebiyatı serisinin Jackson Konsepti bağlamında incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(3), 14-30.
- Duyar, H. (2021) Çocuk edebiyatı yazarı Sara Şahinkanat'ın kitaplarının değerler eğitimi kapsamında incelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Eraslan, L. (2015). *Çocukluk sosyolojisine giriş*. L. Eraslan (Ed.), Farklı perspektiflerden çocukluk ve sosyolojisi içinde (s.14-37). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Ercan, R. (2011). Modern çocukluk paradigması, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 3 (2), 85-98.
- Erdoğan, P. (2018). Çocuklarla felsefe yaklaşımının düşünsel, tarihi ve sosyal temelleri üzerine bir inceleme. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.

- Erkan, E.(2021). Sara Şahinkanat’ın resimli çocuk kitaplarının biçimsel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Forster, N. (1994). The analysis of company documentation. C. Cassell & G. Symon (Ed.) içinde, *Qualitative methods in organizational research, a practical guide* (s. 147-166). SAGE publication.
- Gartenhaus, A. R. (2000). Minds in motion-using museums to expand creative thinking-yaratıcı düşünme ve müzeler. (R. Mengeneci, B. Onur, Çeviren). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Glaser, E. M. (1985). Critical thinking: Education for responsible citizenship in a democracy. *National Forum*, 65, 24-27.
- Güleryüz, H. (2000) *Eğitim programlarının dili ve yaratıcı öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gündoğdu, H. (2009). Eleştirel düşünme ve eleştirel düşünme öğretimine dair bazı yanlışlar. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 57-74.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 127-146.
- Güngör, İ. (2007). Anadolu lisesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeylerinin kişisel uyum, sosyal uyum, genel yetenek ve akademik başarı ile ilişkisi, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Güven, B. (2019). Çocuklarla yapılan felsefe eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması, (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Honer, Stanley M.; Thomas C. Hunt; Dennis L. Okholm. (1996). *Felsefeye Çağrı: Sorunlar ve Seçenekler*, çev. Hasan Ünder, Ankara: İmge Kitabevi.
- İpşiroğlu, Z. (2002). Eleştirel düşünme öğretilir mi? <http://www.felsefeekibi.com/> adresinden edinildi.
- Kaplan, (2017). Kitapların kapak tasarımlarındaki mesajlarda kullanılan propaganda teknikleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(3), 1574-1589.
- Karadağ, N. (2020). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı yapıtlarının kullanımı: eğitim durumu örneği, *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3 (1), 67-88.
- Karadoğan, U. (2019). Çocuk ve çocukluk kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 1, 195-226.

- Karakaya, Z. (2006). Çocuk felsefesi ve çocuk eğitimi, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(4), 23-37.
- Kızıltan, Ö. ve Dombaycı, M. A. (2020). Çocuk ve felsefe ilişkisi açısından dört katlı düşünme modeli, *Dört Öge*, 9(17), 1-23.
- Kırgız, G. (2019). Türkçe dersiyle 21. yüzyıl becerilerinin ilişkilendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Kuçuradi, İ. (1971). *İnsan ve değerleri*, İstanbul: Yankı Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2009). *Çağın olayları arasında*, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Lipman, M. (1995). Caring as thinking. *Inquiry: Critical Thinking Across the Disciplines*, 15(1), 1-13.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lone, J. M. (2020). *Filozof çocuk* (çev. Gülsün Arıkan), Ankara: Sola Unitas.
- Lukens, R. J., Smith, J. J. ve Coffel C. M. (2018). Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış. İstanbul: Erdem Yayınları.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı 1-8. Sınıflar*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mengüşoğlu, T. (1958). *Felsefeye giriş*. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Öğüt, S. F. (2019). *Felsefi düşünmenin önemi ve çocuklar için felsefe* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Öktem, Ü. (2010). Felsefe-Edebiyat Etkileşimi: Felsefi Roman. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 50 (1), 1-17.
- Önal, M. (2017). Çocukça felsefe yapmak ya da düşünme ve felsefe dersine hazırlanmak, *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 2, 61-69.
- Öncü, T. (2003). Torrance yaratıcı düşünme testleri-şekil testi aracılığıyla 12-14 yaşları arasındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin yaş ve cinsiyete göre karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43 (1), 221-237.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığa etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Özyaprak, M. (2016). Yaratıcı düşünme eğitimi: SCAMPER örneği. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3 (1), 67-81.

- Paul, R. (1991). Critical thinking: What every person needs to survive in a changing world. *NASSP Bulletin*, 75(533), 120-122. <https://doi.org/10.1177/019263659107553325>
- Paul, R. & Elder, L. (2013). Kritik Düşünce. (Dr. Ayşe Esra Aslan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik.
- Postman, N. (1995). Çocukluğun Yokoluşu, (çev. K. İnal), İmge Kitabevi.
- Rawlinson, J. G. (1995) Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası (Çev. O. Değirmenci), İstanbul: Rota Yayınları.
- Sağlam, M. H. (2020). Çocuk şiirlerinde soru, sorgulama ve felsefi düşünme: Mustafa Ruhi Şirin örnekleme, *Humanitas*, 9(17), 321-340
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*, (3. b.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (1987). Yaratma, *Çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,
- Seferoğlu, S., Akbıyık, C. (2006). Eleştirel Düşünme Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 193-200.
- Sever, S. (2006). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? (39-56). II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara.
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şahin Alkın, S., Tunca, N. (2015). Felsefe ve eleştirel düşünme, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 192-206.
- Şenşekerci, E. & Bilgin, A. (2008). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (14), 15-43.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış- çocuk edebiyatı nedir ne değildir?*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R.(2016). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2018). Aşk olsun çocuğum aşk olsun!, *İstanbul: Uçan At Yayınları*.
- Taşdelen, V. (2012). Düşünme eğitimi ve iyi hayat kavramı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 146, 20-28.
- TDK Felsefe Tanımı <https://sozluk.gov.tr/Erişim> Tarihi: 25.02.2021.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 621-643.
- Tunç İlhan, A. (2017). Çocuklarla Felsefe, Çocuk ve Medeniyet 2017/2.

- Turan, Ö. (2022). *Çocuk öykülerinin 4-6 yaş aralığındaki çocukların dil gelişimine katkısı: sara şahinkanat örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Uluçınar, U.(2018). *Öğrencilere özenli düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik duyuş temelli bir eğitim programının geliştirilmesi*, (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Ülken, H. Z. (2008). *Felsefeye giriş-1*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ünal, S. (2021). *Çocuklarla ve yetişkinlerle felsefeye düşünme yöntemlerinin incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden alındı.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (25), 3874-3915.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Wartenberg, T. E. (2020) *Küçük çocuklar için büyük fikirler*. (çev. S. Kurtar, A. K. Gülen). Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Wegerif, R. (2007). A dialogic theory of teaching thinking. *Theory of Teaching Thinking*, 1-23. 1 Mayıs 2023 tarihinde, https://www.researchgate.net/publication/320166386_A_dialogic_theory_of_teaching_thinking/references adresinden erişildi.
- Wittgenstein Ludwig (2016), *Tractatus logico-philosophicus*. (çev: O Aruoba). Metis Yayınları
- Worley P.(2020), *Felsefe makinesi*. (çev. T. Büyükuğurlu). İstanbul: Paraşüt Kitap
- Araştırmada İncelenen Kitaplar**
- Şahinkanat, S. (2021). *Annemin çantası* (23. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2021). *Babamın battaniyesi* (9. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2021). *Kim korkar kırmızı başlıklı kız'dan* (16. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2023). *Kuşlara fısıldayan kız* (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2021). *Maymun kral* (13. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Şahinkanat, S. (2020). *Mevsimlere güzelleme* (6. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2022). *Üç kedi bir canavar* (18. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2022). *Üç kedi bir dilek* (34. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahinkanat, S. (2022). *Yavru ahtapot olmak çok zor* (1. baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

EKLER

Ek-1. Yayınevi İzni

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
Ticaret ve Sanayi A. .
İstiklal Caddesi No: 161
Beyoğlu 34433 İstanbul
T: 0212 252 47 00
F: 0212 293 07 23
www.ykykultur.com.tr
Mersis No: 937001749000011
Ticaret Sicili / Numarası: İstanbul / 203423-0

İstanbul, 09.08.2023

Sayın Arzu Yılmaz

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yüksek Lisan Tezinizde yayın hakları tarafımıza ait olan
Sara  ahinkanat'a ait aşağıda isimleri yazılı eserleri kullanmanız uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederiz.

Saygılarımızla,

**YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT
YAYINCILIK T C. VE SAN. A. .**
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu - İSTANBUL
Belediye Kurumlar V.D. 9370017490
Tic. Sic. No: 203423 Mersis No: 937001749000011

- 1- Annemin  antası
- 2- Babamın Battanisi
- 3- Maymun Kral
- 4- Mevsimlere Güzelleme
- 5- Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?
- 6- Kuşlara Fısıldayan Kız
- 7-    Kedi Bir Canavar
- 8-    Kedi Bir Dilek
- 9- Yavru Ahtapot Olmak  ok Zor